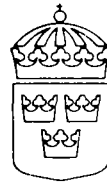

Bostadsutskottets betänkande

1987/88:10

om anslag till bostadsförsörjningen m.m. (prop.
1987/88:100 delvis)

BoU
1987/88:10

Sammanfattning

Utskottet behandlar i betänkandet förslagen i budgetpropositionen om anslag till bostadsförsörjningen med undantag av bostadsbidragen som behandlas i ett kommande betänkande. Dessutom behandlas i betänkandet drygt 50 motioner helt eller delvis.

Regeringens förslag tillstyrks i sin helhet.

Med anledning av motioner (m) och (fp) gör utskottet ett tillkännagivande om åtgärder för att stimulera omvandling från hyresrätt till bostadsrätt. Med anledning av en motion (m) görs ett tillkännagivande om konsumentskyddet för låntagarbyggda egna hem. Dessutom gör utskottet med anledning av en motion (s) ett uttalande om bostadsanpassningsbidragen till extra yta. Övriga motionsförslag avstyrks.

Till betänkandet har fogats drygt 100 reservationer och 2 särskilda yttranden.

Utskottets m-ledamöter reserverar sig till förmån för motionsförslag avseende bl.a. lånesystemets utformning. Fp-ledamöterna reserverar sig till förmån för motionsförslag avseende bl.a. en översyn av bostadspolitiken. Utskottets c-ledamöter reserverar sig till förmån för motionsförslag avseende bl.a. en översyn av bostadspolitiken. Vpk-ledamöten i utskottet reserverar sig bl.a. till förmån för motionsförslag avseende bostadspolitiken utformning och inriktning.

ELFTE HUVUDTITELN

1 Propositionen

Regeringen har i proposition 1987/88:100 bil. 13 (bostadsdepartementet) bl.a. föreslagit

1. att riksdagen godkänner vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om låncandel för vissa hyres- och bostadsrättshus,
2. att riksdagen godkänner vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om bostadslån för ingångsvärdet vid ombyggnad,
3. att riksdagen till Vissa lån till bostadsbyggande för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag om 90 000 000 kr.,

4. att riksdagen godkänner vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om räntebidrag vid tillbyggnad av vissa egnahem,

5. att riksdagen godkänner vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om räntebidrag vid övertagande av vissa bostadslån till egnahem,

6. att riksdagen godkänner vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om grunderna för att bestämma räntan på vissa bostadslån,

7. att riksdagen till Räntebidrag m.m. för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag om 15 800 000 000 kr.,

8. att riksdagen medger att beslut om förnyelsebidrag under budgetåret 1988/89 meddelas inom en ram om 60 000 000 kr.,

9. att riksdagen till Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m.m. för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag om 80 000 000 kr.,

10. att riksdagen medger att ramen för de antikvariska myndigheternas tillstyrkanden av tillägglån eller förhöjt låncunderlag till kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse m.m. fastställs till 115 000 000 kr. för budgetåret 1988/89,

11. att riksdagen medger att av ramen under 10 högst 2 500 000 kr. får disponeras för tillägglån till arkeologiska undersökningskostnader i samband med bostadsbyggande.

12. att riksdagen medger att beslut om tillägglån till åtgärder i bostadshus som är yngre än 30 år får meddelas inom en ram om 115 000 000 kr. för budgetåret 1988/89,

13. att riksdagen till Tillägglån till ombyggnad av vissa bostadshus m.m. för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag om 190 000 000 kr.,

14. att riksdagen godkänner vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om bostadsanpassningsbidrag för standardhöjande åtgärder,

15. att riksdagen godkänner vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om bidrag för åtgärder mot radon i bostäder,

16. att riksdagen medger att beslut om statsbidrag för vissa tillgänglighetsfrämjande åtgärder på kvartersmark får lämnas inom en ram om 10 000 000 kr. under budgetåret 1988/89,

17. att riksdagen medger att beslut om bidrag för konstnärlig utsmyckning i bostadsområden får lämnas inom en ram om 15 000 000 kr. under budgetåret 1988/89,

18. att riksdagen till Viss bostadsförbättringsverksamhet m.m. för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag om 253 000 000 kr.,

19. att riksdagen till Bidrag till förbättring av boendemiljön för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag om 3 500 000 kr.,

20. att riksdagen till Bidrag till energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m.m. för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag om 1 000 kr.,

21. att riksdagen till Information och utbildning m.m. för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag om 20 500 000 kr.,

22. att riksdagen till Bidrag till fonden för fukt- och mögelskador för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag om 6 000 000 kr.

2 Motionerna

BoU 1987/88:10

I detta betänkande behandlas följande under allmänna motionstiden 1988 väckta motioner.

1987/88:Bo202 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att bostadsstyrelsen får i uppdrag att se över reglerna och resurserna för lån och bidrag i enlighet med motionen.

1987/88:Bo203 av Lennart Brunander och Elving Andersson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändrade regler för statliga lån till egnahem i enlighet med de synpunkter som framförts i motionen.

1987/88:Bo207 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den s.k. normala upptrappningen av de garanterade räntorna för de allmännyttiga bostadsföretagen skall upphöra tills vidare och frysas vid 1987 års nivå.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den garanterade räntan för nyproducerade lägenheter ägda av allmännyttigt bostadsföretag sänks med 0.5 procentenheter för hus färdigställda fr.o.m. år 1988.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att allmännyttiga bostadsföretag får räntestöd till förvärv av äldre fastigheter och egnahem.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att förslag snarast bör föreläggas riksdagen i syfte att motverka en utförsäljning av äldre hus hos de allmännyttiga bostadsföretagen.

5. att riksdagen till den garanterade räntan för nyproducerade lägenheter ägda av allmännyttigt bostadsföretag anslår 400 milj. kr. utöver vad regeringen har föreslagit under B. bil. 13. proposition 100.

1987/88:Bo208 av Bo Södersten och Roland Sundgren (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en differentiering av stödet till bostadsbyggandet och ett ökat hänsynstagande till regionala faktorer.

1987/88:Bo210 av Göran Magnusson och Berit Oscarsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bostadslånesystemet och ortskoefficienten för Köpings, Arboga och Kungsörs kommuner.

1987/88:Bo211 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att räntebidrag skall kunna utgå när allmännyttiga bostadsföretag eller sådana företags bostadsbestånd överlåtes.

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna

a) att ett bostadsfinansieringssystem byggt på s.k. enhetslån införs.

b) att räntebidragens omfattning och utformning i enhetslånesystemet utreds och att systemet införs den 1 juli 1989.

c) att räntebidrag för hus byggda före år 1975 upphör.

11. att riksdagen beslutar att räntebidrag för hus byggda före år 1975 skall upphöra fr.o.m. den 1 januari 1989.

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att nuvarande ROT-finansieringsregler bör ersättas med en rätt för fastighetsägare att göra skattefria avsättningar till reparationsfonder.

15. att riksdagen beslutar avskaffa det s.k. konkurrensvillkoret,

20. att riksdagen beslutar avskaffa det s.k. markvillkoret.

1987/88:Bo213 av Bertil Danielsson och Knut Billing (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konsumentskydd i samband med uppförande av styckebyggda småhus,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en redovisning till riksdagen av utformningen av detta konsumentskydd.

1987/88:Bo215 av Björn Ericson m.fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att staten inrättar lån med en låg garanterad ränta som kommunerna kan utnyttja.

2. att riksdagen hos regeringen begär att reglerna för de föreslagna lånen utformas så att de allmännyttiga bostadsföretagen äger rätt att överta dem vid köp.

1987/88:Bo216 av Birgitta Hambræus (c) vari yrkas

1. att riksdagen genom lagstiftning beslutar om åtgärder som främjar eget arbete vid ombyggnad.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ombyggnadslån skall lämnas till vissa energisparåtgärder i enlighet med bostadsstyrelsens förslag.

1987/88:Bo217 av Kersti Johansson och Rune Backlund (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett långsiktigt program i syfte att säkerställa underhållsarbetet av VA-nätet.

1987/88:Bo219 av Nils T Svensson och Sören Lekberg (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om finansieringen av räntekostnaderna mellan färdigställande och utbetalning av statliga bostadslån.

1987/88:Bo220 av Lars Ulander m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ändring av reglerna för det statliga förnyelsebidraget.

1987/88:Bo221 av Karl Boo m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att öka möjligheterna till ett prisbilligt semesterboende.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Kr408.

1987/88:Bo222 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att riktade energibidrag för investeringar i flerbostadshus återinförs fr.o.m. budgetåret 1988/89 enligt tidigare gällande regler.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att statens bidrag

till kommunernas energirådgivning skall återinföras fr.o.m. budgetåret 1988/89.

BoU 1987/88:10

3. att riksdagen till energirådgivning, enligt första och andra att-satserna, för budgetåret 1988/89 anslår 200 milj. kr. utöver vad regeringen har föreslagit under B 17, bil. 13, proposition 100.

1987/88:Bo223 av Nils T Svensson och Sören Lekberg (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om finansiering av kostnader för parkeringsplatser.

1987/88:Bo225 av Karl-Erik Persson m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att bostadslån skall ges till vätgasutrustning.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:N422.

1987/88:Bo226 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett ROT-program för kommunernas vatten- och avloppssektor.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Jo517.

1987/88:Bo228 av Bertil Danielsson (m) vari yrkas

1. att riksdagen beträffande anslaget till tilläggsån till ombyggnad av vissa bostadshus m.m. beslutar att någon ram för ändrad lägenhetssammansättning inte skall medges.

2. att riksdagen beträffande anslaget till tilläggsån till ombyggnad av vissa bostadshus m.m. beslutar att delramen avseende grundförstärkning till kulturhistoriskt värdefull bebyggelse m.m. ökas med 8 500 000 kr. för budgetåret 1988/89 utöver regeringens förslag.

3. att riksdagen beträffande anslaget till tilläggsån till ombyggnad av vissa bostadshus m.m. beslutar att delramen avseende arkeologiska undersökningar ökas med 2 500 000 kr. för budgetåret 1988/89 utöver regeringens förslag.

1987/88:Bo230 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen till vissa lån för bostadsbyggande (B 3) för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,

2. att riksdagen beslutar att räntelån och förvärvslån som belastar anslaget B 3 inte skall beviljas fr.o.m. budgetåret 1988/89.

3. att riksdagen till räntebidrag (B 4) för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 15 320 000 kr.,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lägre räntebidrag för ombyggnad och underhåll.

5. att riksdagen beslutar att hyresrabatter inte skall beviljas fr.o.m. budgetåret 1988/89.

6. att riksdagen beslutar att eftergift av räntelån inte skall beviljas fr.o.m. budgetåret 1988/89.

7. att riksdagen beslutar om en extra upptrappning av de garanterade räntorna från den 1 juli 1988 enligt vad som anförts i motionen.

8. att riksdagen beslutar att avskaffa undombostadsstödet fr.o.m. den 1 juli 1988.

9. att riksdagen beslutar avskaffa kvarboendegarantin fr.o.m. den 1 juli 1988.

10. att riksdagen beslutar avskaffa nybyggnadsbidraget fr.o.m. den 1 juli 1988.

11. att riksdagen beslutar att avskaffa systemet med lån till förvärv av äldre eignahem fr.o.m. den 1 juli 1988.

12. att riksdagen beslutar avskaffa lägestilläggen fr.o.m. den 1 juli 1988.

13. att riksdagen beslutar avskaffa ortskoefficienterna fr.o.m. den 1 juli 1988.

14. att riksdagen till Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m.m. (B 5) för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag på 60 000 000 kr.,

15. att riksdagen till Viss bostadsförbättringsverksamhet m.m. (B 8) för budgetåret 1988/89 anvisar ett med 10 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag förhöjt förslagsanslag eller således 263 000 000 kr.,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om radon i bostäder.

17. att riksdagen beslutar att eftergift av hyresförlustlån inte skall beviljas efter den 1 juli 1988.

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utformningen av bidraget till åtgärder i bostadsområden med stora uthyrningssvårigheter eller stora sociala problem.

1987/88:Bo231 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att staten skall svara för hela kostnaden för bostadsanpassningsbidragen.

2. att riksdagen till viss bostadsförbättringsverksamhet m.m. för budgetåret 1988/89 i bil. 11, proposition 100, anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 50 000 000 kr. förhöjt anslag.

1987/88:Bo232 av Tore Claeson och Paul Lestander (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att bostadsstyrelsen ges i uppdrag att se över reglerna för tilläggs lån i enlighet med motionen.

1987/88:Bo233 av Barbro Evermo och Anita Modin (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om planeringen av bostadsförsörjningen.

1987/88:Bo234 av Lars Ulander (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vissa tillämpningsföreskrifter avseende bostadsanpassningsbidragen.

1987/88:Bo235 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att en parlamentarisk utredning tillsätts med direktiv att genomföra en översyn av bostadspolitiken i enlighet med vad som anförts i motionen.

1987/88:Bo239 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett utvidgat ROT-program.

3. att riksdagen till ett utvidgat ROT-program gällande bostadsförbättring

för budgetåret 1988/89 i bil. 11, proposition 100, anvisar ett i förhållande till regeringens förslag förhöjt anslag med 250 000 000 kr.

BoU 1987/88:10

1987/88:Bo240 av Aina Westin och Hans Göran Franck (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förslag till åtgärder som dämpar kostnadsutvecklingen på bostadsbyggandet.

1987/88:Bo241 av Sylvia Pettersson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ytterligare åtgärder för att förbättra tillgången av bostäder för flyktingar.

1987/88:Bo243 av Agne Hansson m.fl. (c) vari yrkas

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändrade lånebestämmelser i linje med vad som anförts i motionen.

6. att riksdagen begär att regeringen närmare utarbetar regler för genomförande av program mot radon i bostäder i linje med vad som anförts i motionen.

7. att riksdagen fastställer den övre gränsen för bidrag till åtgärder för att sanera bostäder från radon till 25 000 kr. per hus.

8. att riksdagen beslutar att gränsvärdet för erhållande av bidrag för sanering av radon sätts till 200 Bq/m³.

9. att riksdagen till Viss bostadsförbättringsverksamhet m.m. för budgetåret 1988/89 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 20 000 000 kr. ökat förslagsanslag om totalt 273 000 000 kr. att disponeras i enlighet med vad som anförts i motionen.

10. att riksdagen hos regeringen begär åtgärder så att reglerna för stöd från småhusskadenämnden ändras i enlighet med vad som anförs i motionen.

1987/88:Bo244 av Agne Hansson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett långsiktigt program i syfte att säkerställa underhåll och förnyelse av kommunernas VA-nät i enlighet med vad som anförts i motionen.

1987/88:Bo245 av Ulla-Britt Åbark och Marianne Carlström (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökat samhälleligt stöd till hissinstallationer.

1987/88:Bo246 av Siri Häggmark och Jens Eriksson (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lån för bofast befolkning vid förvärv av bostadsfastigheter i skärgårdsområden och kustsamhällen.

1987/88:Bo247 av Rolf Dahlberg m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen till anslaget B 3 Vissa lån till bostadsbyggande för budgetåret 1988/89 anvisar 10 milj. kr.,

2. att riksdagen beslutar att räntebidrag till hus uppförda före 1975 skall upphöra fr.o.m. den 1 januari 1989.

3. att riksdagen beslutar att det så kallade ROT-programmet skall avvecklas successivt med början under budgetåret 1988/89.

4. att riksdagen beslutar att bidragsgivning till räntebidrag för underhållslån i vissa fall skall upphöra fr.o.m. den 1 juli 1988.

5. att riksdagen beslutar att bidragsgivning för ungdomsbostadsstöd skall upphöra fr.o.m. den 1 juli 1989,

6. att riksdagen beslutar att bidragsgivning för nybyggnadsbidrag skall upphöra fr.o.m. den 1 juli 1988,

7. att riksdagen beslutar att bidragsgivning för återflyttningsbidrag skall upphöra fr.o.m. den 1 juli 1988,

8. att riksdagen beslutar att bidragsgivning för hyresrabatter skall upphöra fr.o.m. den 1 juli 1988,

9. att riksdagen till anslaget B 4 Räntebidrag m.m. för budgetåret 1988/89 anvisar 15 136 000 000 kr.,

10. att riksdagen beslutar att bidragsgivningen till vissa flerbarnsfamiljer för köp av egna hem skall upphöra fr.o.m. den 1 juli 1988,

11. att riksdagen beslutar att eftergift av hyresförlustlån skall upphöra fr.o.m. den 1 juli 1988,

12. att riksdagen beslutar att bidragsgivningen för förnyelseåtgärder i vissa bostadsområden skall upphöra fr.o.m. den 1 juli 1988,

13. att riksdagen till anslaget B 5 Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m.m. för budgetåret 1988/89 anvisar 60 000 000 kr.,

14. att riksdagen beslutar att långivningen till ändrad lägenhetsindelning skall upphöra den 1 juli 1988.

20. att riksdagen beslutar att till anslaget B 18 Information och utbildning m.m. anslå 10 500 000 kr.

1987/88:Bo248 av Jan Sandberg (m) vari yrkas

1. att riksdagen uttalar att tendenser till kategoriboende för ungdomar aktivt skall motverkas,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagändringar som underlättar omvandlande av hyreslägenheter till bostadsrättslägenheter,

5. att riksdagen beslutar att upphäva mark- och konkurrensvillkoren.

1987/88:Bo249 av Jan Sandberg m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om styrande regler vid bostadsrenovering och sammanslagning av smålägenheter,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mark- och konkurrensvillkoren.

1987/88:Bo250 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om VA-nätets restaurering.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Fi220.

1987/88:Bo251 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bostadspolitikens inriktning och omfattning och att förslag snarast skall föreläggas riksdagen härom.

1987/88:Bo252 av Knut Billing m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin

mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att åter uppnå neutralitet mellan de olika upplåtelseformerna för småhus.

BoU 1987/88:10

1987/88:Bo257 av Agne Hansson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om reformering av det statliga stödet vid nyproduktion av bostäder och begär att regeringen återkommer med förslag i enlighet med de riktlinjer som skisserats i motionen.

1987/88:Bo258 av Agne Hansson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att upphäva beslutet (BoU 1987/88:3, rskr. 94) om de nya reglerna för övertagande av lån med räntebidrag som motverkar försäljning av bostäder som tillhör allmännyttan.

2. att riksdagen avslår regeringens förslag till ändrade villkor m.m. för lån finansierade av SBAB.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att öka amortering och inlösen av statliga lån på bostadssektorn.

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vidgade regler för räntebidrag för tillbyggnad av egnahem.

8. att riksdagen beslutar upphäva subventionerna i form av återflyttningsbidrag och hyresrabatter.

9. att riksdagen beslutar att räntebidrag fr.o.m. den 1 juli 1988 för ombyggnadslån s.k. ROT-lån utgår för ombyggnadskostnaden med 75 % av låneunderlaget i enlighet med vad som anförts i motionen.

10. att riksdagen beslutar avveckla ungdomsbostadsstödet.

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändrade lånebestämmelser så att lån för sammanslagning av smålägenheter inte kan ske med subventionering.

12. att riksdagen avslår regeringens förslag om sammanföring av ramanslagen under B 6. Tilläggsloan till ombyggnad av vissa bostäder m.m.,

13. att riksdagen beslutar att ramen för att åtgärda byggsador och byggsfel bestäms till 60 milj. kr. i enlighet med vad som anförts i motionen.

14. att riksdagen beslutar att ramen för de antikvariska myndigheternas tillstyrkanden av sådana ombyggnader av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse som bör komma i fråga för förhöjt låneunderlag och tilläggsloan bestäms till 110 milj. kr. för budgetåret 1988/89.

15. att riksdagen beslutar att beslut om tilläggsloan till åtgärder i bostadshus som är yngre än 30 år skall meddelas inom en ram om 100 milj. kr. för budgetåret 1988/89.

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att markvillkoret skall avskaffas.

1987/88:Bo259 av Gunnel Jonäng (c) vari yrkas att riksdagen bifaller regeringens förslag till tillstyrkanderam för de antikvariska myndigheterna, 115 milj. kr., varvid dock ramen såvitt gäller ändamålet ombyggnad enbart skall avse tilläggsloan medan förhöjt låneunderlag enligt bostadsfinansieringsförordningen bör få beviljas av länsbostadsnämnden utan rambegränsning.

1. att riksdagen hos regeringen begär ett förslag till åtgärdsprogram för att lösa ungdomens bostadssituation i enlighet med vad som anförs i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om villkoren för statliga ombyggnadslån,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regelsystemet vid såväl nyproduktion som ombyggnad i syfte att öka tillgången på små lägenheter för ungdomar,

4. att riksdagen anvisar 150 000 000 kr. för stimulansbidrag till kommuner för byggande av små lägenheter i enlighet med vad som anförs i motionen,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ungdomskooperativ och byggande i egen regi,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett behovsprövat stöd till ungdomar vid köp av äldre egnahem.

1987/88:Bo262 av Alf Svensson (c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändrade låneregler och räntesubventioner till bostadssektorn i enlighet med motionen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ungdomsbostäder och genomgångslägenheter,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bostadsförmedling,

7. att riksdagen hos regeringen begär förslag om borgensåtaganden för lägre amorteringstakt för vissa barnfamiljers förvärv av småhus,

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag om bidrag för energibesparande åtgärder i småhus.

1987/88:Bo264 av Ylva Annerstedt m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bestämmelserna för erhållande av ombyggnadslån till lägenhets-sammanslagningar,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i övrigt anförts i motionen om bostadsbyggande i länet.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:A492.

1987/88:Bo265 av Jan Sandberg m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tendensen mot omyndigförklaring av ungdomar.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:A268.

1987/88:Bo405 av Sven-Gösta Signell m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvärdering av förvärvslångivningen för inköp av äldre egnahem.

1987/88:Bo413 av Tore Claeson m.fl. (vpk) vari yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag i syfte att stoppa omvandlingen av hyresrätter till bostadsrätter/insatslägenheter på s.k. bristorter.

1987/88:Bo421 av Christer Skoog (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om boinflytande för hyresgäster.

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökade möjligheter att bo i bostadsrätt,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående upphävande av besluten om slopande av räntebidrag vid överlåtelse av allmännyttiga bostadsföretag eller sådana bostadsföretags bostadsbestånd m.m.,

11. att riksdagen beslutar avskaffa markvillkoret,

12. att riksdagen beslutar avskaffa konkurrensvillkoret,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hyresgästernas inflytande över underhållet,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lån för ombyggnader som innebär lägenhetssammanslagningar,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om borttagande av administrativa begränsningar av byggandets omfattning,

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lägenhetsinnehavares möjlighet till veto vid ombyggnad inne i lägenhet,

22. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av bostadsfinansieringssystemet och bostadsbeskattningen med sikte på minskade bostadssubventioner i enlighet med vad som anförs i motionen,

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lika villkor för alla upplåtelseformer och kategorier av fastighetsägare vid utbetalning av räntebidrag.

1987/88:Bo431 av Rolf Dahlberg m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att räntebidrag skall kunna utgå när allmännyttiga bostadsföretag eller sådana företags bostadsbestånd överläts,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bostadsmarknaden för ungdomar i vad avser bestämmelserna om bl.a. genomgångsbostäder,

7. att riksdagen beslutar att avskaffa bostadsförsörjningslagen (1978:397).

1987/88:Bo508 av Marianne Karlsson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till införande av bidrag till husägare som låter installera bättre allmänventilation och effektiv värmeåtervinning ur frånluft.

1987/88:Bo510 av Karl-Anders Petersson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär snabba åtgärder för att stimulera kommuner och enskilda byggare till uppförande av bostäder, som är utformade på sådant sätt, att allergiker av olika slag kan minska sin medicinering och få en mera normal livssituation.

1987/88:Bo513 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av att

cget boende för handikappade sker så att livskvaliteten ej försämras.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:So615.

BoU 1987/88:10

1987/88:Bo521 av Paul Lestander och Tore Claeson (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett saneringsprogram för att komma till rätta med radonproblemet i flerbostadshusen.

1987/88:Bo529 av Margareta Andrén och Elver Jonsson (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att problemen med radonhusen snabbt får en godtagbar lösning.

I ärendet har inkommit en skrivelse från riksantikvarieämbetet.

3 Statistiska uppgifter om bostadsförsörjningen m.m.

3.1 Bostadsbeståndet

Enligt de uppgifter som under året har publicerats från den senaste folk- och bostadsräkningen (FoB 85) fanns år 1985 totalt 3 863 000 lägenheter för permanentboende i riket. Av dessa lägenheter låg 54 % i flerbostadshus och återstoden 46 % således i småhus. Småhusen ägdes till övervägande del av enskilda personer. Flerbostadshusen uppvisar en mer varierad ägarfördelning. Största ägarkategorin för flerbostadshusen är de allmännyttiga bostadsföretagen med 38 % av lägenhetsbeståndet.

Tabell 1. Lägenheter i bostadsbeståndet efter hustyp och ägarkategori år 1985

Hustyp	Antal lägenheter	Ägarkategori %				
		Staten, lands- ting, kommuner	Allmän- nyttiga	Bostads- rätts- fö- r- eningar	Privata perso- ner	Privata företag
Alla hus	3 863 000	2	22	16	52	8
därav i:						
småhus	1 778 000	2	2	3	92	1
flerbostads- hus	2 085 000	3	38	27	18	14

Källa: SCB, FoB 85.

Den vanligaste lägenhetsstorleken räknat på hela bostadsbeståndet är tre rum och kök. I flerbostadshusbeståndet dominerar två- och trerumslägenheterna. Småhuslägenheten är i genomsnitt två rumsenheter större än flerbostadshuslägenheten. Den helt övervägande andelen stora lägenheter återfinns således i småhusbeståndet. Av de sammanlagt ca 1,5 miljoner lägenheter som var större än tre rum och kök låg 83 % i småhus.

Tabell 2. Lägenheter i bostadsbeståndet efter hustyp och lägenhetstyp år 1985

BoU 1987/88:10

Hustyp	Lägenhetstyp %					
	-1RK	2RK	3RK	4RK	5RK	6RK+
Alla hus	13	23	24	19	12	9
småhus	3	7	18	30	24	18
flerbostadshus	22	36	30	9	2	1

Källa: SCB, FoB 85.

Över 75 % av rikets bostadslägenheter har byggts under den senaste 50-årsperioden. Av de lägenheter som är äldre än 50 år ligger större delen i småhus. Omkring 25 % av hela det nuvarande bostadsbeståndet producerades under det s.k. miljonprogrammet år 1965–1974.

Tabell 3. Lägenheter i bostadsbeståndet efter hustyp och färdigställandeår år 1985

Hustyp	Färdigställandeår %						
	– 1920	1921– 1940	1941– 1950	1951– 1960	1961– 1970	1971– 1980	1981– 1985
Alla hus	13	13	10	15	23	20	6
småhus	19	15	8	10	16	25	7
flerbostads- hus	7	12	12	20	29	16	4

Källa: SCB, FoB 85.

3.2 Bostadsproduktionen

Under år 1987 har nyproduktionen av bostadslägenheter ökat kraftigt. Enligt preliminära beräkningar påbörjades nyproduktion av ca 39 600 lägenheter under året. Efter nästan tio år av ständigt minskat antal påbörjade lägenheter i nyproduktionen bröts denna trend år 1986 då en viss uppgång kunde noteras. Uppgången fortsatte således mellan åren 1986 och 1987 och produktionsökningen i riket som helhet blev ca 29 %. I tabell 4 redovisas utvecklingen av nyproduktionen av bostäder under perioden 1978–1987.

Tabell 4. Antalet påbörjade lägenheter i nyproduktionen i riket som helhet samt i storstadsområdena under åren 1978–1987

År	Påbörjade lägenheter i nyproduktionen i			
	Riket	Stor- stockholm	Stor- göteborg	Stor- malmö
1978	57 300	7 600	3 600	2 200
1979	56 000	6 800	3 800	1 900
1980	50 100	7 300	3 900	2 000
1981	44 500	6 600	3 100	2 800
1982	41 900	7 100	2 700	2 300
1983	37 800	9 700	3 400	2 000
1984	34 000	9 700	3 400	1 700
1985	27 500	5 800	2 400	2 000
1986	30 600	5 900	2 700	1 700
1987 ¹	39 600	7 800	3 400	2 600

¹ Preliminär uppgift korrigerad för beräknad underskattning.

Källa: SCB.

Ökningen av nyproduktionen av bostäder gäller både storstadsområdena och landet i övrigt. Av storstadsområdena är det endast Stormalmö som har haft en markant större produktionsökning än riket i genomsnitt.

Ombyggnadsverksamheten i bostadsbeståndet har ökat kraftigt i omfattning under den senaste tioårsperioden. Under år 1987 påbörjades enligt preliminära beräkningar ombyggnaden av 32 000 lägenheter, vilket är något färre än året innan. Uppgifterna i tabell 5 avser antalet lägenheter före ombyggnaden. I samband med ombyggnadsverksamheten förekommer en viss lägenhetsavgång, som beror på att små lägenheter slås ihop till större. Antalet färdigställda moderniserade lägenheter blir därför något lägre. Under slutet av 1970-talet uppgick denna lägenhetsavgång till omkring 30 % av antalet påbörjade lägenheter i moderniserade flerbostadshus. Därefter har den minskat och uppgick år 1987 till endast 6 % för riket som helhet.

Tabell 5. Påbörjade lägenheter i moderniserade flerbostadshus före moderniseringen i riket samt i storstadsområdena under åren 1978–1987

År	Antal lägenheter före modernisering i			
	Riket	Stor-stockholm	Stor-göteborg	Stor-malmö
1978	11 300	3 000	2 600	1 100
1979	11 900	3 100	2 700	1 600
1980	13 000	3 600	2 400	900
1981	14 600	2 200	3 100	1 500
1982	19 700	4 500	3 200	1 400
1983	22 100	4 000	3 600	1 200
1984	29 700	3 900	5 100	1 400
1985	24 500	4 400	2 900	1 400
1986	33 200	4 600	4 100	1 500
1987 ¹	32 000	4 700	3 900	1 600

¹ Preliminär uppgift korrigerad för beräknad underskattning.

Källa: SCB.

Ombyggnadsverksamheten, mätt i antalet påbörjade lägenheter, låg i storstadsområdena på ungefär samma nivå under år 1987 som år 1986. Resultaten av de restriktioner avseende ombyggnadsverksamheten som gäller i bl.a. storstadsområdena kan således ännu inte avläsas i denna statistik. Däremot avspeglas en minskad ombyggnadsverksamhet för Stockholmsregionen i bostadsstyrelsens uppgifter om preliminära beslut angående ombyggnadslån. I Stockholms län avsåg dessa beslut mindre än hälften så många lägenheter under år 1987 som under år 1986. I Göteborgs och Bohus län var minskningen av antalet beslut betydligt mindre och i Malmöhus län avsåg besluten ungefär lika många lägenheter som under år 1986.

Nyproduktionens sammansättning avseende hustyp, lägenhetsstorlek, upplåtelseform m.m., har succesivt förändrats under den senaste tioårsperioden. De trender som har gällt på dessa områden under senare år fortsatte även under år 1987.

Under hela den senaste tioårsperioden har det skett en förskjutning i nyproduktionen avseende fördelningen mellan flerbostadshus och småhus. Andelen lägenheter i småhus fortsatte att minska under år 1987 och uppgick enligt de preliminära uppgifterna till 43 % av de påbörjade lägenheterna i

nyproduktionen. Det totala antalet påbörjade småhus ökade emellertid med 16 % i riket som helhet mellan år 1986 och 1987. I Storstockholm minskade emellertid även det totala antalet påbörjade småhus något under året.

Tabell 6. Andelen småhus (%) i nyproduktionen i riket samt i storstadsområdena åren 1978–1987

År	Andelen (%) påbörjade lägenheter i småhus i			
	Riket	Storstockholm	Storgöteborg	Stor-malmö
1978	71	56	76	66
1979	68	48	55	67
1980	65	43	55	66
1981	60	35	59	60
1982	56	37	62	58
1983	52	39	48	58
1984	51	31	54	52
1985	49	30	56	54
1986	47	35	55	61
1987 ¹	43	26	52	47

¹ Preliminär uppgift.

Källa: SCB.

En annan förändring i nyproduktionens sammansättning som skett under de senaste åren är en förskjutning avseende upplåtelseformen från ägda bostäder till hyresrätt och bostadsrätt. Fördelningen mellan olika upplåtelseformer och olika typer av byggherrar framgår av tabell 7 nedan. Förändringarna förklaras delvis av den minskade andelen småhus i nyproduktionen. Även en ökande andel av småhusen upplåts emellertid med hyresrätt och bostadsrätt.

Tabell 7. Fördelningen mellan olika byggherrar och upplåtelseformer i hus som färdigställdes under perioden 1978–1987

År	Antal lägenheter	Fördeln. mellan olika byggherrar (%)				Fördeln. mellan upplåtelseformer (%)		
		Stat/kommun	Allmännyttan	Kooperativ	Privata	Hyresrätt	Bostadsrätt	Äganderätt
1978	53 742	2	18	10	70	–	–	–
1979	55 491	2	21	11	66	–	–	–
1980	51 438	3	23	17	57	25	14	61
1981	51 597	2	28	18	52	30	16	54
1982	45 108	2	30	21	47	34	20	46
1983	43 374	2	25	29	44	32	29	39
1984	34 988	2	25	28	45	36	27	37
1985	32 932	2	26	29	43	38	29	33
1986	28 791	2	27	28	43	42	28	30
1987	30 884	2	27	32	39	41	32	27

Källa: SCB.

Av de lägenheter i småhus som var inflyttningsklara år 1987 upplåts 29 % med bostadsrätt, 16 % med hyresrätt och övriga 55 % med äganderätt. För flerbostadshusen var fördelningen mellan upplåtelseformerna den att 35 %

av de nya lägenheterna var bostadsrätter och övriga 65 % hyreslägenheter.

BoU 1987/88:10

Förändringen avseende upplåtelseformen i nybyggda småhus har varit mest påtaglig för rad- och kedjehusen. I denna kategori uppläts år 1987 endast 11 % av nyproduktionen med äganderätt mot 67 % år 1980.

3.3 Byggnadskostnader

För att mäta byggnadskostnadsutvecklingen används olika typer av index, bl.a. faktorprisindex. Faktorprisindex används vid kontraktsreglering av mindre entreprenad. Det används också för analys av byggnadskostnadsutvecklingen och som underlag för beräkning av tidskoefficienten i bostadslånesammanhang. Faktorprisindex mäter den sammantagna effekten av prisutvecklingen för de produktionsfaktorer (byggmateriälspriser, arbetslöner etc.) som sätts in i byggnadsverksamheten.

Den kvartalsvisa utvecklingen av byggnadspriserna under de två senaste åren redovisas i tabell 8. Som jämförelse redovisas utvecklingen av konsumentprisindex (KPI).

Tabell 8. Procentuell förändring av årstakt av faktorprisindex (inkl. löneglidning) och konsumentprisindex. Kvartalsvis för åren 1986 och 1987

År/ kvartal	Ökning i % gentemot föregående år		
	Faktorprisindex för		KPI
	flerbostadshus	gruppbyggda småhus	
1986			
1:a	6,2	6,0	5,3
2:a	5,2	5,8	3,9
3:e	4,1	4,5	3,5
4:e	3,4	3,9	3,6
1987			
1:a	4,9	5,5	3,5
2:a	5,1	5,4	3,4
3:e	5,7	6,1	4,8
4:e	7,0	7,4	5,2

Källa: SCB.

Ökningstakten för faktorprisindex har varit högre än för konsumentprisindex under hela den redovisade perioden. En jämförelse mellan faktorprisindex och konsumentprisindex blir emellertid aldrig helt rättvisande eftersom det ena mäter prisutveckling på varor och lönekostnader medan det andra mäter prisutvecklingen på en viss konsumtion.

Faktorprisindex inkl. löneglidning för flerbostadshus har från fjärde kvartalet 1986 till fjärde kvartalet 1987 stigit med 7 %. Faktorprisindex exkl. löneglidning steg under samma period med i genomsnitt 4,7 %. Löneglidningen hade således relativt stor betydelse för byggnadskostnadsutvecklingen under år 1987. Företagens totala lönekostnader inkl. löneglidning ökade under perioden med 11,9 % medan de avtalsenliga ökningarna stannade vid 3,3 %.

I tabell 9 redovisas den genomsnittliga produktionskostnaden per kvadratmeter lägenhetsyta för den statligt belånade bostadsproduktionen under

perioden 1978–1986. Dessutom redovisas den s.k. överkostnaden resp. är, dvs. kvoten mellan produktionskostnaden och pantvärdet.

BoU 1987/88:10

Tabell 9. Kostnadsutvecklingen för flerbostadshus inom exploateringsområden och gruppbyggda småhus åren 1978–1986 samt förhållandet mellan produktionskostnad (Pk) och pantvärde (Pv)

År	Flerbostadshus			Gruppbyggda småhus		
	Genomsnittlig Pk kr./m ² lägenhetsyta	Ökning i % från föregående år	Pk/Pv %	Genomsnittlig Pk kr./m ² bostadsyta	Ökning i % från föregående år	Pk/Pv %
1978	2 799	17,0	105,8	2 654	15,8	105,8
1979	3 214	14,8	106,8	2 996	12,9	107,0
1980	3 844	19,6	110,2	3 592	19,9	108,5
1981	4 211	9,5	108,1	4 045	12,6	104,9
1982	4 616	9,6	108,2	4 392	8,6	105,6
1983	5 394	16,8	111,6	4 961	12,9	106,9
1984	5 698	5,6	109,1	5 423	9,3	105,6
1985	6 150	7,9	112,7	5 625	3,7	106,5
1986	6 573	6,9	115,2	6 107	8,6	109,8

Källa: SCB.

Uppgifter enligt tabell 9 finns ännu ej framtagna för år 1987. Preliminära delårsuppgifter tyder emellertid på att överkostnaderna ökar både för flerbostadshusen och de gruppbyggda småhusen. Ökningen av överkostnaderna är mest påtaglig i Storstockholmsområdet.

3.4 Bostadsmarknadsläget

Bostadsmarknadsläget kan avläsas på flera olika sätt. Överskott av bostäder brukar redovisas med andelen outhyrda lägenheter i olika regioner. Brist på bostäder är svårare att finna något rättvisande mått på. Förändringar av antalet bostadssökande i olika bostadsköer ger en viss bild av utvecklingen. Antalet registrerade bostadssökande är emellertid starkt beroende av vilka anmälningsvillkor som tillämpas i resp. bostadskö.

Bostadsstyrelsen sammanställde våren 1987 uppgifter från landets kommuner om antalet bostadssökande. Vid detta tillfälle uppgavs 367 100 personer vara registrerade vid de kommunala bostadsförmedlingarna. Denna uppgift avser emellertid det totala antalet bostadssökande, dvs. inte bara sökande utan egen bostad. Enligt samma undersökning förmedlade de kommunala bostadsförmedlingarna 104 000 lägenheter under år 1986.

Bostadsstyrelsen har också under en följd av år gjort enkätundersökningar om bostadsmarknadsläget i kommunerna. Enkäten belyser kommunernas bedömning av läget vid årets början. Enkätsvaren har under de senaste åren visat på en klar tendens mot ökad bostadsbrist. Tabell 10 nedan visar hur enkätsvaren förändrats mellan åren 1983 och 1987. Enkäten från år 1988 är ännu inte färdigbearbetad men de preliminära resultaten tyder på att antalet kommuner som rapporterar brist på lägenheter fortsätter att öka. För vissa kommuner avser dock bristen endast vissa typer av bostäder, t.ex. bostäder

lämpliga för ungdomar. Överskott på bostäder rapporteras främst från små kommuner utanför storstadsområdena.

Tabell 10. Kommunernas svar på frågan: Hur är bostadsmarknadsläget för närvarande?

Tre svarsalternativ gavs:

1. Balans mellan utbud och efterfrågan.
2. Brist på bostäder.
3. Överskott på bostäder.

(Vissa kommuner har i enkätsvaren använt flera svarsalternativ för att spegla en sammansatt bostadsmarknadsbild.)

Enkätår	Enkätsvar, antal kommuner				Totalt
	1. Balans	2. Brist	3. Överskott	4. Komb. (1-3)	
1983	83	43	136	22	284
1984	93	44	127	20	284
1985	108	62	97	17	284
1986	98	109	63	14	284
1987	71	164	36	13	284

Källa: Bostadsstyrelsen.

Under den senaste tioårsperioden har antalet outhyrda bostadslägenheter tidvis varit förhållandevis stort. Detta gällde speciellt några år i början av 1980-talet. I mars 1983 var 36 700 lägenheter i riket lediga för uthyrning. Sedan dess har emellertid läget på bostadsmarknaden förändrats och i mars 1987 fanns endast 10 700 outhyrda lägenheter, vilket motsvarar 0,7 % av landets hyreslägenhetsbestånd. De outhyrda lägenheterna återfinns framför allt i vissa kommuner med svag arbetsmarknad.

Under hela perioden har den övervägande delen av de outhyrda lägenheterna funnits i det allmännyttiga bostadsbeståndet. Hösten 1983 var hela 4,2 % av de allmännyttiga lägenheterna lediga för uthyrning. I september 1987 hade denna andel sjunkit till 0,8 %.

Tabell 11. Antal lägenheter lediga för uthyrning den 1 mars åren 1981-1987

År	Totalt	Därav i allmännyttan	I procent av samtliga lägenheter	
			Totalt	Allmännyttan
1981	17 400	14 900	1,3	1,9
1982	28 200	21 600	2,1	2,8
1983	36 700	31 000	2,7	3,9
1984	35 700	31 000	2,6	3,9
1985	26 400	22 600	1,9	2,8
1986	17 600	14 700	1,3	1,8
1987	10 700	8 300	0,7	1,0
1987 (sept.)	-	6 300	-	0,8

Källa: SCB.

3.5 Bostadskostnaderna

Enligt preliminära uppgifter från SCB:s bostads- och hyresundersökning uppgick den genomsnittliga årshyran i rikets hyreslägenhetsbestånd vid

ingången av år 1988 till 334 kr./m². Detta innebär att hyresnivån i genomsnitt hade höjts med 6,2 % från motsvarande undersökning året innan.

BoU 1987/88:10

För en trerumslägenhet färdigställd under första halvåret 1987 och belägen i ett exploateringsområde uppgick enligt SCB:s preliminära statistik årshyran till ca 415 kr./m². För en lägenhet på 80 m² innebär detta en månadshyra på ca 2 770 kr.

Hyresutvecklingen sedan år 1978 belyses av nedanstående uppgifter avseende genomsnittliga hyror för bostäder i SABO-företagen. För jämförbarhetens skull redovisas även hyresnivåerna från tidigare år i 1987 års penningvärde.

Tabell 12. Årshyra (inkl. värme och varmvatten) för bostäder i SABO-företagen år 1978–1988 (kr./m²)

År	Årshyra, löpande priser	Årshyra i 1987 års penningvärde
1978	148	300
1979	161	305
1980	183	306
1981	208	310
1982	238	326
1983	258	326
1984	272	317
1985	290	315
1986	307	320
1987 ¹	328	328
1988 ²	349	–

¹ Preliminär uppgift.

² Prognos.

Källa: SABO (Sveriges allmännyttiga bostadsföretag).

Den genomsnittliga hyran i SABO-beståndet ökade med 6,8 % mellan åren 1986 och 1987. Även mellan åren 1987 och 1988 väntas hyreshöjningarna enligt den i tabellen redovisade prognosen uppgå till drygt 6 %. Den genomsnittliga hyran räknad i fast penningvärde har ökat med ca 9 % mellan åren 1978 och 1987. Som framgår av tabell 12 ligger emellertid 1987 års hyra på ungefär samma nivå som hyran år 1982 om hänsyn tas till penningvärdesförsämringen.

4 Utskottet

4.1 Bostadspolitikens utformning och inriktning m.m.

4.1.1 Översyn av bostadspolitiken m.m.

Inledningsvis tar utskottet upp två motionsyrkanden med krav på en översyn av bostadspolitiken.

Enligt centerpartiets partimotion Bo235 är den grundläggande förutsättningen för en social bostadspolitik att alla skall kunna få en bostad till en rimlig kostnad i en god miljö. En långsiktig bostadspolitik måste enligt motionärerna utformas med omsorg om den totala ekonomin och med

hänsyn till kraven från andra samhällssektorer. Vidare anges att de grundläggande sociala målen måste återupprättas och rättvisa och solidaritet mellan de boende skapas genom att samhällets stöd inom bostadssektorn riktas främst mot de grupper som behöver stöd.

Mot bakgrund av dessa grundläggande mål förordas i motionen att en ny bostadspolitisk utredning tillkallas med uppgift att lägga fram förslag till nya riktlinjer för bostadspolitiken. Övervägandena skall enligt motionen bl.a. omfatta följande principer:

- stimulans till sparande till egen bostad med målet att minska det generella stödet, bostadssstödet bör i större utsträckning riktas till de som bäst behöver det,
- bättre samordning av de bostadspolitiska åtgärderna med skatte- och familjepolitiken,
- stimulans av bostadsrättsformen,
- möjlighet för fler att äga sin bostad,
- förstärkt inflytande för hyresgäster,
- tillgodoseende av ungdomars bostadsbehov,
- nytt lånesystem med mindre generella subventioner,
- bevarande av smålägenheter,
- avskaffande av de regionala ortskoefficienterna,
- ökat småhusbyggande,
- rationalisering av lånesystemet och avveckling av SBAB.

Även i folkpartiets partimotion Bo424 förordas en översyn av väsentliga delar av bostadspolitiken. De boendes önskemål måste enligt motionärerna vara utgångspunkten för bostadspolitiken. Vidare anser de att valfriheten måste öka och att staten inte genom ekonomiska styrmedel eller administrativa regleringar skall gynna eller missgynna vissa upplåtelseformer, bostadstyper eller fastighetsägare.

Enligt motionärerna måste sålunda bostadspolitiken läggas om så att regleringarna minskar, behovet av subventioner begränsas och valfriheten för de boende ökar. Mot bakgrund härav hemställs i motionens yrkande 22 om en översyn av bostadsfinansieringssystemet och bostadsbeskattningen med sikte på minskade bostadssubventioner.

Vid minskningen av bostadssubventionerna skall enligt motionärerna alla upplåtelseformer behandlas lika. Det är enligt deras mening därför angeläget att neutralitet råder mellan egnahem och flerbostadshus. Reformeringen av systemet bör enligt motionsförslaget genomföras under en rad av år. Ett riktmärke anges härvid vara att subventionerna skall reduceras med omkring 1 miljard kronor om året under en femårsperiod.

I översynen av bostadsfinansieringssystemet skall enligt förslaget bl.a. ingå överväganden om att inte låneunderlaget följa inflationen. Dessutom förordas att ytterligare förenklingar bör genomföras genom en långtgående schablonisering.

I anslutning till översynen av bostadsfinansieringen bör enligt motionärerna dessutom beskattningen av fastigheter ses över. Härvid bör beaktas att allmännyttiga bostadsföretag och privata fastighetsägare skall beskattas efter samma principer. Slutligen anför motionärerna att starka skäl talar för att progressiviteten i intäktsschablonen för egnahem bör avskaffas.

Även i moderata samlingspartiets partimotion Bo211 förs fram förslag bl.a. om en översyn av bostadsfinansieringssystemet och införande av enhetslån. Dessa förslag behandlas i avsnitt 4.3 nedan.

Med anledning av vad som i de nu behandlade motionerna anförts om en *översyn av bostadspolitiken* vill utskottet anföra följande.

Bostadssektorn har alltsedan 1970-talet genomgått betydande förändringar. Dessa förändringar har bl.a. innefattat förbättringar av utrymmes- och utrustningsstandarden i bostäderna, en ökad tyngd för ombyggnads- och underhållsverksamheten och ett ökat samhällsstöd till bostadssektorn. Mot bakgrund bl.a. av dessa ändrade bostadspolitiska förutsättningar tillkallade regeringen hösten 1982 en särskild kommitté – bostadskommittén – med uppgift att göra en bred översyn av bostadspolitiken.

Bostadskommittén, som var parlamentariskt sammansatt, avslutade sitt arbete våren 1986 genom att avge ett slutbetänkande i tre delar (SOU 1986:4–6). Dessförinnan hade kommittén sommaren 1984 avgivit ett delbetänkande, också det i tre delar (SOU 1984:34–36). Som underlag för övervägandena hade kommittén dessutom låtit utföra ett betydande antal undersökningar. Sammantaget har alltså bostadskommitténs arbete resulterat i en mycket bred och allsidig belysning av de bostadspolitiska förutsättningarna inför framtiden. Efter sedvanligt remissförfarande och beredning inom regeringens kansli har också ett flertal av bostadskommitténs förslag förelagts riksdagen, bl.a. i den proposition om bostadspolitiken (prop. 1986/87:48) som lades fram hösten 1986.

Med avseende på den förhållandevis korta tid som förflutit sedan riksdagens beslut om bostadspolitikens utformning – ett beslut som alltså grundades på ett omfattande utredningsmaterial – finns det enligt bostadsutskottets mening inte nu anledning att påbörja ett nytt utredningsarbete av den omfattning och med den inriktning som föreslås i centerpartiets partimotion Bo235 och i folkpartiets partimotion Bo424 yrkande 22. Motionerna avstyrks.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo251 begärs dels ett riksdagens tillkännagivande till regeringen om *bostadspolitikens inriktning och omfattning*, dels att regeringen snarast förelägger riksdagen förslag i enlighet därmed.

Enligt motionärerna innehåller inte 1988 års budgetproposition några förslag som på ett avgörande sätt kan förbättra den besvärliga situationen på bostadsmarknaden. Det är enligt deras mening beklagligt att regeringen inte är beredd att ta det politiska ansvaret för absolut nödvändiga förbättringar inom bostadssektorn.

De bostadspolitiska åtgärder som enligt motionen behöver vidtas är bl.a. följande:

- ett ökat bostadsbyggande, varav huvuddelen skall vara hyreslägenheter i allmännyttig ägo,
- ett utvidgat bostadsförbättringsprogram,
- nyproduktion även av små lägenheter,
- en statlig totalfinansiering genom en bostads- och samhällsbyggnadsbank,

- en omfördelning av bostadssubventionerna med inriktning på de allmännyttiga bostadsföretagen,
- åtgärder för att stoppa spekulationen på bostadsmarknaden,
- åtgärder mot att lägenheter står tomma,
- införande av fastighetsskatt även för industrifastigheter,
- stimulans av hyresgäststyrda projekt och av självbyggeri,
- förbättrad kvalitet på den kollektiva miljön.

Flertalet av de förslag som förs fram i den nu aktuella motionen förs fram också i andra motioner från vänsterpartiet kommunisterna – förslag som utskottet tar ställning till i andra sammanhang. Ett allmänt tillkännagivande såsom nu föreslås i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo251 tjänar enligt bostadsutskottets mening därmed inte något reellt syfte. Motionen avstyrks.

4.1.2 Bostadsbyggandets regionala fördelning m.m.

I syfte att skapa förutsättningar för en tillräcklig nyproduktion av bostäder bemyndigade riksdagen hösten 1986 regeringen att införa rambegränsningar för bostadsförbättringsverksamheten på vissa orter (BoU 1986/87:7). Regeringen beslöt med stöd av detta bemyndigande att sådana ramar under år 1987 skulle gälla i de tre storstadsområdena. Dessutom har regeringen hösten 1987 beslutat om rambegränsningar också under år 1988 avseende bostadslån för ombyggnad i de tre storstadsområdena samt i Uppsalaområdet. Vissa typer av ombyggnadslån skall frånräknas ramarna, t.ex. lån till ombyggnad av småhus, ombyggnad som ger ett väsentligt tillskott av nya lägenheter, ombyggnad som ingår som en mindre del i ett nybyggnadsprojekt och som inte lämpligen kan senareläggas, installation av hiss eller ombyggnad av soprum samt standardhöjande åtgärder för vilka bostadsanpassningsbidrag beviljats.

Regeringen har vidare genom beslut hösten 1986 uppdragit åt arbetsmarknadsstyrelsen att med användande av lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd m.m. medverka till att byggnadsverksamheten avseende annat byggande än bostäder i Stockholms län samt i Göteborgs och Bohus län under åren 1987 och 1988 inte överstiger 1986 års volym. Genom ett nytt beslut hösten 1987 har regeringen dessutom beslutat att byggnadsverksamheten år 1989 för annat än bostäder inte får överstiga 1986 års volym inom samma län.

Mot bakgrund av den överhettade byggmarknaden även i andra delar av landet än storstäderna har beslut fattats om att länsbostadsnämnderna i samråd med länsarbetsnämnden i varje enskilt ombyggnadslåneärende som avser flerbostadshus skall sätta ut villkor om under vilken tid arbetet skall utföras.

I folkpartiets partimotion Bo424 framhålls att regeringen numera kan begränsa volymen på ombyggnadsverksamheten genom rambegränsningar. Enligt motionärernas uppfattning innebär dock inte detta någon garanti för att de ombyggnader som genomförs sker mera varsamt eller att de mest angelägna projekten kommer till stånd först. Det enligt deras mening enda säkra resultatet av begränsningarna är att ombyggnadsverksamheten minskar. Med hänvisning härtill förordas i motionens yrkande 19 en *avveckling av*

Bostadsutskottet har tidigare (BoU 1986/87:7 s. 28–29 och BoU 1986/87:10 s. 39 och s. 68–69) haft att behandla motionsyrkanden av samma innebörd som det nu aktuella. Därutöver har utskottet till finansutskottet yttrat sig (BoU 1987/88:2 y s. 2) över ett motsvarande motionsyrkande. Vad utskottet härvid anför om nödvändigheten av de införda rambegränsningarna står fast. Som utskottet tidigare har kunnat konstatera har de tillämpade rambegränsningarna onekligen haft avsedd effekt. Statistiska uppgifter avseende påbörjandet av nybyggda bostäder under år 1987 visar sålunda på en avsevärd ökning av antalet påbörjade bostäder i storstadsområdena, och då inte minst vad gäller bostäder i flerbostadshus. Det nu anförda ger enligt bostadsutskottets mening fog för uppfattningen att de vidtagna åtgärderna är meningsfulla och att de därför inte bör överges. Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda förslaget i folkpartiets partimotion Bo424 yrkande 19 om att rambegränsningarna skall avvecklas.

Enligt motion Bo233 (s) har åtgärderna för att stimulera nyproduktionen i Stockholms län samt i Göteborgs och Bohus län inneburit kraftigt inskränkta möjligheter att utföra reparations- och ombyggnadsarbeten. Denna nedskärning av *ombyggnadsverksamheten* innebär enligt motionärerna ett allvarligt problem för många fastigheter som har behov av renovering eller ombyggnad. Enligt motionärernas mening bör ROT-åtgärder därför inte fungera som en regulator på arbetsmarknaden. Sådana åtgärder skall i stället anpassas efter bostadsbeståndets reparations- och ombyggnadsbehov.

Med hänvisning till det anförda föreslås i motionen ett riksdagens tillkännagivande till regeringen om att ombyggnation i en långsiktig bostadsplanering bör vara en naturlig verksamhet som skall ske fortlöpande utan störande avbrott.

Bostadsutskottet delar motionärernas principiella uppfattning att ombyggnadsverksamheten måste ingå som en väsentlig del i bostadsproduktionen och i planeringen av bostadsförsörjningen. Vid sitt ställningstagande till införandet av rambegränsningar för ombyggnadsverksamheten på vissa orter underströk också utskottet (BoU 1986/87:7 s. 28) vikten av att noga överväga i vilken omfattning och efter vilka riktlinjer rambegränsningarna borde beslutas. Vid bedömningen av om eventuella begränsningar borde genomföras ansåg utskottet att stor hänsyn måste tas till såväl den pågående som den förestående ombyggnadsverksamheten. Vidare borde eventuella beslut som innebar att den av kommunen planerade ombyggnadsverksamheten sköts upp noga övervägas för att undvika att väl dokumenterade ombyggnadsbehov fick stå tillbaka. Inte minst viktigt var det enligt utskottet att undvika tvära kast i inriktningen av bostadsbyggandet. Vad utskottet i denna del anför gav också riksdagen regeringen till känna. Bl.a. dessa riksdagsuttalanden vägleder sålunda utformningen av ombyggnadsverksamheten i våra storstadsområden. Undantag från ramarna beträffande vissa ombyggnader är dessutom möjliga.

Det bör sålunda vara möjligt att hålla ombyggnadsverksamheten uppe på en i stort sett acceptabel nivå. Förslaget i motion Bo233 (s) får i väsentliga delar anses tillgodosett genom riksdagens tidigare ställningstagande. Motionen avstyrks med hänvisning härtill.

I motion Bo264 (fp) lämnas förslag avseende *bostadsbyggandet i Stockholms län*. I motionens yrkande 2 begärs sålunda ett riksdagens tillkännagivande om bostadsbyggandet i länet. Enligt motivtexten – som återfinns i motion A492 – skall tillkännagivandet bl.a. omfatta ett uttalande om att bostadsbyggandet i länet måste öka till minst 10 000 lägenheter per år, att renoveringar och upprustningar av äldre hus måste fortsätta och att byggandet av smålägenheter och servicehus måste öka.

Ansvar för bostadspolitiken är delat mellan stat och kommun. I första hand innebär denna ansvarsfördelning att staten svarar för de ekonomiska och andra mera övergripande åtgärder som behövs för att garantera ett nödvändigt byggande, medan kommunerna svarar för det praktiska genomförandet. Det är sålunda kommunerna som i första hand har att svara för att bostadsbyggandet får en sådan omfattning att bostadsbehoven i den egna kommunen kan tillgodoses.

Vi har i dag en situation på bostadsmarknaden som bl.a. innebär att efterfrågan på bostäder i vissa regioner ökat främst genom inflyttning och invandring. Samtidigt finns i dessa regioner stora ungdomsgrupper som söker sig ut på bostadsmarknaden. Statsmakterna har också vidtagit en rad åtgärder som syftar till att motverka de regionala obalanser som härigenom uppstått. Det gäller bl.a. införandet av den s.k. räntebidragstrappan, införandet av nybyggnadsbidragen och beslut om begränsningar av annat byggande än bostadsbyggande.

Med hänvisning till vad utskottet ovan anförut om ansvarsfördelningen mellan stat och kommun i fråga om bostadsförsörjningen och till de åtgärder som statsmakterna vidtagit för att kommunerna i den rådande situationen skall kunna ta sitt ansvar avstyrker bostadsutskottet motion Bo264 (fp) yrkande 2. Det kan också konstateras att preliminära lånebeslut under år 1987 meddelats för mer än 10 000 lägenheter i Stockholms län. Den nivå på nyproduktionen som angivits i motionen kommer sålunda att förverkligas.

Avslutningsvis i detta avsnitt tar utskottet upp frågan om en *differentiering av stödet till bostadsbyggande*.

Enligt motion Bo208 (s) har regeringen sedan 1982 fört en framgångsrik konjunktur- och stabiliseringspolitik. Motionärerna anser också att aktionsvärda regionalpolitiska insatser har gjorts. Däremot anser de att samordningen mellan de tre betydelsefulla områdena, stabiliserings-, regional- och bostadspolitiken, varit svag. Enligt motionärerna har insatser, främst på bostadspolitikens område, tenderat att motverka och helt ta bort effekterna av regionalpolitiken. Problemen aktualiseras enligt deras mening av den starka koncentrationen av ekonomisk aktivitet till storstadsregionerna som präglar de senaste årens utveckling.

För att uppnå mer av regional balans i den ekonomiska utvecklingen måste enligt motionen stödet till bostadsbyggandet differentieras. Detta innebär enligt motionärerna att byggandet måste få extra stöd i de regioner där marknadsvärdena är låga och att subventionerna kan minskas i regioner med starkt efterfrågetryck. Genom en sådan differentiering skulle enligt motionärernas mening stödet till bostadsbyggandet kunna göras mera kostnadseffektivt.

Det övergripande målet för den sociala bostadspolitiken är att alla skall ha tillgång till en sund, rymlig, välplanerad och ändamålsenligt utrustad bostad

till rimligt pris. Detta mål är naturligtvis detsamma för alla medborgare och för alla delar av vårt land. En förutsättning för att målet skall kunna uppnås är sålunda att stödet till bostadsbyggandet är så utformat att en bostad som produceras till en och samma kostnad i princip kan upplåtas till samma kostnad i olika delar av landet. Den i motion Bo208 (s) förordade differentieringen av bostadsstödet uppfyller enligt bostadsutskottets mening inte denna målsättning. Förslaget skulle tvärtom ge upphov till stora kostnadsskillnader mellan olika delar av landet och i hög grad försvåra ett genomförande av en social bostadspolitik. Den modell på vilken motionen bygger skulle, om den genomfördes, innebära en segregation av boendet framför allt i regioner och tätorter med bostadsbrist. Även om utskottet i och för sig delar motionärernas uppfattning om behovet av en balanserad regional utveckling bör enligt utskottets mening inte detta ske till priset av att ett av de grundläggande målen i den sociala bostadspolitikens överges. Motion Bo208 (s) avstyrks med hänvisning härtill.

4.1.3 Bostädernas fördelning på upplåtelseformer m.m.

Förslag som anknyter till bostädernas fördelning på olika upplåtelseformer förs fram i fyra motionsyrkanden.

Inledningsvis tar utskottet upp tre motionsyrkanden angående omvandlingen från hyresrätt till bostadsrätt.

Som ett led i en politik för att förbättra ungdomarnas bostadssituation i Stockholmsregionen hemställs i motion Bo248 (m) yrkande 2 om förslag till lagändringar som underlättar en omvandling av hyreslägenheter till bostadsrättslägenheter. Enligt motionären har få ungdomar i dag råd att köpa bostadsrättslägenheter i regionen. Huvudorsaken härtill anges vara att efterfrågan är mycket större än tillgången. Med hänvisning härtill förordas att fler områden med bostadsrätter skall byggas och att omvandling från hyresrätt till bostadsrätt aktivt skall stödjas.

Enligt folkpartiets partimotion Bo424 önskar många människor bo med bostadsrätt. Många uppskattar enligt motionärernas mening den förening av enskilt ägande och gemensamt ansvarstagande i demokratiska former som bostadsrättsboendet erbjuder. Mot bakgrund härav bör det enligt motionärernas mening bli lättare att bilda bostadsrätter. En rad regleringar som begränsar dessa möjligheter, bl.a. de hinder som finns för boende i allmännyttan att bilda bostadsrättsföreningar, bör därför tas bort. Vidare anføres att alla förslag om hembud och priskontroll måste avvisas. Med hänvisning härtill hemställs i motionens yrkande 1 om ett riksdagens tillkännagivande om ökade möjligheter att bo i bostadsrätt.

I motion Bo413 (vpk) anføres att problemen med segregationen på bostadsmarknaden nu blivit ännu större än tidigare. I avsikt att motverka utvecklingen mot ökad segregation och klassuppdelning begärs i motionens yrkande 2 åtgärder för att stoppa omvandlingen av hyresrätter till bostadsrätter/insatslägenheter på s.k. bristorter.

Utskottet behandlar först förslagen om åtgärder för att *simulera omvandling från hyresrätt till bostadsrätt*.

Som framhålls i folkpartiets partimotion Bo424 och i motion Bo248 (m)

utgör bostadsrätten en för många människor attraktiv boendeform. Inte minst bevisas detta förhållande av att efterfrågan på lägenheter upplåtna med bostadsrätt har ökat under senare år. Det är enligt utskottets mening uppenbart att många människor uppskattar den förening av enskilt ägande och gemensamt ansvarstagande för fastigheten i demokratiska former som bostadsrättsboendet erbjuder. Bostadsrätten är också en boendeform som passar många, bl.a. ungdomar, och som kan leda till en ökad sparstimulans i denna grupp. Det har dessutom visat sig att en rad positiva effekter kan uppnås när upplåtelseformen i ett område eller i en enskild fastighet övergår från hyresrätt till bostadsrätt. Ofta har sådana ombildningar fört med sig minskade sociala problem och en större gemenskap bland de boende. Vidare har bostadskostnaderna reducerats genom minskat slitage och genom egna insatser i förvaltningen av bostäderna.

Enligt bostadsutskottets mening talar de ovan berörda förhållandena för att de olika restriktioner som i dag gäller för bostadsrättsboendet bör avskaffas. De restriktioner och förhållanden i övrigt som enligt utskottets mening snarast bör föranleda ändrad lagstiftning eller andra åtgärder gäller bl.a. hyresgästernas förköpsrätt vid försäljning, hembudsreglerna, särbehandlingen av vissa riksorganisationer för bostadsrättsföreningar samt realisationsvinstbeskattningen. Även reglerna för finansieringen av bostadsrätter bör enligt utskottets mening ses över.

Vad utskottet nu med anslutning till folkpartiets partimotion Bo424 yrkande 1 och motion Bo248 (m) yrkande 2 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Nedan och i utskottets betänkande BoU 1987/88:13 behandlar utskottet motioner från m, fp och c om specifika åtgärder i avsikt att underlätta en ombildning från hyresrätt till bostadsrätt.

Med anledning av vad som i motion Bo413 (vpk) anförts om *åtgärder för att motverka omvandling från hyresrätt till bostadsrätt* vill utskottet anföra följande.

Motion Bo413 (vpk) yrkande 2 avstyrks med hänvisning till vad utskottet ovan med anslutning till folkpartiets partimotion Bo424 och motion Bo248 (m) anfört om behovet av att stimulera övergången från hyresrätt till bostadsrätt.

I en motion tas upp frågan om *försäljning av äldre hus ägda av allmännyttiga bostadsföretag*.

Enligt vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo207 kan inte de allmännyttiga bostadsföretagens roll och uppgifter i den sociala bostadspolitikens förenas med en utförsäljning och övergång till bostadsrätt eller andra ägandeformer. Motionärerna hänvisar också till de bestämmelser som riksdagen antagit hösten 1987 och som innebär att räntebidrag inte längre utgår när allmännyttiga bostadsföretag överlåter sina lägenheter. Ett problem i sammanhanget är dock enligt motionärerna att allmännyttans äldre fastighetsbestånd som inte längre uppbär räntebidrag kan säljas utan att man förlorar några bidrag. Med hänvisning härtill hemställs i motionens yrkande 4 att åtgärder skall vidtas för att motverka en utförsäljning av äldre hus hos de allmännyttiga bostadsföretagen.

I motioner (m), (fp) och (c) motsatte sig motionärerna förslaget om att räntebidragen skulle slopas vid överlåtelse av allmännyttiga bostadsföretag

eller av sådan företags bostadsbestånd. Bostadsutskottet delar denna uppfattning. Förslaget i motion Bo207 (vpk) yrkande 4 om att ytterligare åtgärder skall vidtas för att hindra en utförsäljning av allmännyttiga bostäder avstyrks med hänvisning härtill.

4.1.4 Bostadsförsörjningen för vissa grupper

I detta avsnitt behandlar utskottet sammanlagt tio motionsyrkanden som tar upp dels ungdomars boende, dels handikappades boende samt dels flyktingars boende.

För att förbättra ungdomens bostadssituation infördes våren 1987 (BoU 1986/87:16) ett särskilt ungdomsbostadsstöd. Stödet utgår i form av ett särskilt bidrag till de kommuner med brist på bostäder för ungdomar som regeringen bestämmer och under förutsättning att kommunen eller av kommunen utsett organ förmedlar genomgångsbostäder för ungdomar. För lägenheter upplåtna och förmedlade på detta sätt lämnas bidrag med ett belopp som motsvarar 200 kr. per månad under den tid uthyrning pågår, dock längst till dess hyresgästen fyller 25 år. För en ungdomsbostad som upplåts åt makar eller sambor upphör stödet när någon av dem uppnått denna ålder. Avser uthyrningen en nybyggd eller ombyggd lägenhet som upplåtits som genomgångsbostad för ungdom alltsedan den färdigställts, gäller som en ytterligare förutsättning för bidrag att det för lägenheten beräknade bidraget i sin helhet tillgodoförs fastighetsägaren som produktionsstöd. De bidrag kommunen får för andra ungdomsbostäder än de nu nämnda får användas på det sätt som kommunen finner lämpligt för att främja tillkomsten av ungdomsbostäder. För studentbostäder gäller särskilda regler.

I fem motioner begärs *åtgärder för att lösa ungdomens bostadssituation*.

Enligt motion Bo248 (m) får inte en "andra klassens" bostadsmarknad för ungdomar uppkomma. I stället för sektoriserade åtgärder för ungdomar bör därför generella åtgärder som ökar friheten för alla på bostadsmarknaden vidtas. Med hänvisning härtill föreslås i motionens yrkande 1 att riksdagen skall uttala att tendenser till kategoriboende för ungdomar aktivt skall motverkas.

Enligt motion Bo260 (c) yrkande 1 krävs ett effektivt åtgärdsprogram för att komma till rätta med ungdomens bostadsproblem på såväl kort som lång sikt. Ett sådant program måste enligt motionärerna baseras på en effektiv och offensiv närings- och regionalpolitik. Vidare anges att åtgärdsprogrammet dels måste utgå från en långsiktigt utvecklad och konsekvent bostadspolitik, dels från det regelsystem som styr byggandet, dvs. byggnadslagstiftningen, bostadsfinansieringssystemet och kommunernas bostadsförsörjningsprogram. I programmet skall enligt motionärerna bl.a. ingå bosparande för ungdomar, åtgärder för fler smålägenheter, stimulans av rörligheten på bostadsmarknaden och stopp för kontorisering.

Enligt motion Bo262 (c) bör det på universitets- och skolorter i övrigt samt i områden med omfattande bostadsbrist införas någon form av ungdomsbostadsförmedling. Vidare bör enligt motionären små lägenheter, lägenheter i sanerings- och rivningshus samt vindsvåningar m.m. reserveras för ungdoms-

bostäder. I motionens yrkande 3 hemställs om ett riksdagens tillkännagivande härom.

BoU 1987/88:10

Även i motion Bo265 (m) förs fram förslag för att lösa ungdomens bostadsfråga – detta mot bakgrund av ungdomarnas problem i Stockholmsregionen. Enligt motionärerna behöver det s.k. ROT-systemet ändras, byggnormer avvecklas, bostadsanvisningslagen avskaffas och systemet med de s.k. ungdomskontrakten avvecklas.

I motion Bo431 (m) hävdas att ungdomar har drabbats av att bostadsmarknaden är hårt reglerad. Enligt motionärerna föder regleringar problem, som ytterligare förvärras av nya regleringar. Mot bakgrund härav begärs i motionens yrkande 4 ett riksdagens tillkännagivande om bostadsmarknaden för ungdomar. Tillkännagivandet föreslås omfatta bl.a. att bestämmelserna för genomgångsbostäder skall avskaffas, att andelen smålägenheter skall ökas, att rörligheten på bostadsmarknaden skall underlättas och att regler och normer skall förenklas.

Med anledning av vad som i de nu aktuella motionerna förordats beträffande ungdomens boende vill utskottet anföra följande.

Det bästa sättet att stärka ungdomars och andra svaga gruppers ställning på bostadsmarknaden är enligt bostadsutskottets mening att se till att det finns bra och ändamålsenliga bostäder att tillgå för alla. Målsättningen måste därför vara att lösa bostadsfrågan för ungdomar liksom för andra hushåll på den vanliga bostadsmarknaden. Utskottet vill för sin del också framhålla att en rad åtgärder har vidtagits för att öka den totala tillgången på bostäder. Det gäller t.ex. begränsningarna av annat byggande än bostadsbyggande, förändringar i reglerna för beräkning av läncunderlag och införandet av en ny metod för att beakta regionala kostnadsskillnader. Samtidigt tvingas utskottet konstatera att många ungdomar har svårt att få en bostad när de flyttar hemifrån just därför att de är unga och nya på bostadsmarknaden. Ungdomarnas svaga ställning blir naturligtvis mer påtaglig i en bristsituation med ett minskande antal lediga lägenheter och ett växande antal bostadssökande. Utskottet vill mot bakgrund härav understryka att det på kort sikt är nödvändigt att vidta åtgärder direkt riktade mot ungdomarna och deras boende. Det våren 1987 beslutade särskilda ungdomsbostadsstödet är också ett av uttrycken härför.

Som framgår av ovanstående redovisning har såväl generella åtgärder, som syftar till att förbättra tillgången på bostäder, som åtgärder direkt inriktade på ungdomens bostadsfråga vidtagits. Genom dessa åtgärder har enligt bostadsutskottets mening förutsättningar skapats för att bostadssituationen för bl.a. ungdomar skall kunna förbättras. Utskottet avstyrker med hänvisning härtill motionerna Bo248 (m) yrkande 1, Bo260 (c) yrkande 1, Bo262 (c) yrkande 3, Bo265 (m) och Bo431 (m) yrkande 4.

I motion Bo260 (c) yrkande 5 hemställs att ungdomar skall ges möjlighet till *samverkan för ett eget boende*. Enligt motionärerna bör kommuner och företag stimuleras att stödja ungdomar som önskar slå sig samman och bygga ett mindre hus. I anslutning härtill framhålls också att samhället måste vara berett att positivt lösa problem som kan uppkomma bl.a. i fråga om ägandeformer, avtalsfrågor mellan boende och ansvarsfrågor m.m.

Det ungdomsbostadsstöd som riksdagen beslutade om hösten 1986 syftar

till att hjälpa kommunerna att få fram ungdomsbostäder. Kommunerna har därför givits en stor frihet att utifrån de lokala förhållandena bestämma hur stödet skall användas. Det är sålunda möjligt för kommunerna att använda stödet bl.a. för att stimulera självbyggeri av ungdomsbostäder. Vad i motion Bo260 (c) yrkande 5 föreslagits får således anses i allt väsentligt tillgodosett. Motionsyrkandet avstyrks.

Den nuvarande bostadssituationen och nödvändigheten av att öka tillgången på mindre lägenheter för i första hand ungdomar motiverar enligt motion Bo260 (c) ett införande av *ekonomiska stimulanser för att initiera byggandet av mindre lägenheter*. Enligt motionärerna bör därför ett särskilt stimulansbidrag införas till kommunerna om 30 000 kr. för varje påbörjad lägenhet med en boendeyta på upp till 60 m². Med hänvisning härtill hemställs i motionens yrkande 4 att 150 milj. kr. skall anvisas över statsbudgeten för detta ändamål.

Som framgår av ovanstående redovisning har ett särskilt ungdomsbostadsstöd införts för att förbättra tillgången på lämpliga lägenheter för ungdomar. Utskottet är härutöver inte berett att förorda införandet av ett generellt stöd för byggande av mindre lägenheter i enlighet med förslaget i motion Bo260 (c) yrkande 4. Motionen avstyrks med hänvisning härtill.

De handikappades boende behandlas i två motioner.

I motion Bo510 (c) begärs snabba åtgärder för att stimulera kommuner och enskilda byggare till att uppföra bostäder som är utformade på ett sådant sätt att allergiker av olika slag kan minska sin medicinering och få en mera normal livssituation. Enligt motionären är det nu så många människor i det svenska samhället som lider av allergisjukdomar av olika slag att åtgärder måste vidtas. I första hand förordas införandet av fördelaktiga lån och bidrag till bebyggelse som fördyras genom att särskild hänsyn tas till allergikerna. Enligt förslaget skall även kommuner som satsar på ett *boende särskilt anpassat för allergiker* stimuleras genom förmånliga lån och bidrag.

Behovet av ett för alla anpassat bostadsbestånd kan enligt bostadsutskottets mening inte nog betonas. En ökad tillgänglighet utgör en av grundförutsättningarna för att alla på lika villkor skall kunna välja ett boende utifrån sina egna förutsättningar och sina egna villkor. Här ingår naturligtvis också att undanröja eller så långt möjligt minska uppkomsten av allergi i bostäder och andra byggnader. Utskottet vill också erinra om att samhället vidtagit en rad åtgärder för att åstadkomma detta. Det gäller såväl tvingande lagregler som ekonomiska stimulansåtgärder. Bostadsutskottet vill i detta sammanhang nämna de krav på byggnader som ställs genom plan- och bygglagen.

Bostadsutskottet är med hänvisning till det ovan anförda inte nu berett förorda införandet av den typ av stimulansåtgärder som föreslås i motion Bo510 (c). Det får dock enligt bostadsutskottets mening förutsättas att utvecklingen på området följs med uppmärksamhet. Det forsknings- och utredningsarbete som pågår bör enligt utskottets mening kunna bilda underlag för mera specificerade krav och om så befinns nödvändigt åtgärder av annat slag.

I motion Bo513 (c) yrkande 2 begärs ett riksdagens tillkännagivande om behovet av ett *cget boende för handikappade* så att deras livskvalitet inte försämras. Enligt motiveringen – som återfinns i motion So615 – är målet för

handikappolitiken att integrera de handikappade i samhället. En av förutsättningarna härför anges vara en egen bostad anpassad till de särskilda behov som den boende har.

Bostadsutskottet delar givetvis motionärernas principiella uppfattning att även handikappade skall tillförsäkras ett boende som utgår från deras särskilda behov och önskemål. Riksdagen har också våren 1985 beslutat om åtgärder för att förbättra boendeförhållandena för gamla, handikappade och långvarigt sjuka. Till grund för dessa åtgärder ligger de tre målen, rätten till en bostad där friheten och integriteten är skyddad, rätten till stöd och hjälp i bostaden samt, oberoende av vårdbehov, rätten till en bostad med god utrymmes- och utrustningsstandard i en miljö som ger förutsättningar för ett aktivt deltagande i samhällslivet.

De nu redovisade målen låter sig enligt bostadsutskottets mening väl förenas med vad som i motion Bo513 (c) yrkande 2 förordats beträffande bl.a. de handikappades boende. Vad i motionen förordats får således anses i inte ringa grad tillgodosett redan genom riksdagens tidigare ställningstagande. Motionsyrkandet avstyrks med hänvisning härtill.

Slutligen tar utskottet i detta avsnitt upp en motion om *flyktingars boende*.

Om flyktingpolitiken skall kunna förverkligas i enlighet med riksdagens beslut krävs det enligt motion Bo241 (s) insatser av olika slag. En av de viktigaste insatserna anges härvid vara att skapa förutsättningar för flyktingar att erhålla bostäder – detta för att de på ett rimligt sätt skall kunna klara en kortare eller längre tids vistelse i vårt land. Enligt motionärerna måste därför ytterligare stimulansåtgärder från statens sida för ett ökat bostadsbyggande formas med hänsyn till flyktingarnas bostadsbehov. Samtidigt bör ansvaret för bostadsförsörjningen även i fortsättningen fördelas så att staten har visst ansvar för de ekonomiska förutsättningarna medan kommunerna har ansvar för verkställandet. För kommunernas del innebär detta enligt motionärerna att de i sina bostadsförsörjningsprogram måste ta hänsyn till flyktingarnas bostadsbehov.

Bostadsutskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att också flyktingars bostadsbehov beaktas i den kommunala bostadsplaneringen. För att kommunerna skall kunna ta sitt ansvar för bostadsförsörjningen måste naturligtvis den totala bostadsefterfrågan i kommunen bilda grund för planeringen. Detta betyder att såväl flyktingars som andra gruppers särskilda bostadsbehov måste ingå i planeringsunderlaget.

Mot bakgrund av bostadsfrågans betydelse för flyktingmottagningen har regeringen givit bostadsstyrelsen i uppdrag att ställa samman uppgifter från landets kommuner om deras planering för att bereda flyktingar bostäder. Bostadsstyrelsen har också i slutet av år 1987 till regeringen redovisat resultatet av sin kartläggning.

Regeringen har sålunda sin uppmärksamhet riktad på frågan om bostadsförsörjningen för flyktingar. Det får enligt bostadsutskottets mening förutsättas att erforderliga åtgärder kommer att vidtas när beredningen inom regeringens kansli avslutats. Utskottet avstyrker med hänvisning härtill motion Bo241 (s).

Bostadsförmedlingens roll för bostadsförsörjningen tas upp i motion Bo262 (c) yrkande 4. Enligt motionären bör det finnas kommunala bostadsförmedlingar i varje kommun. Efter avtal med kommunen skall dessutom privat bostadsförmedling kunna startas för att öka serviceutbudet till de bostadssökande. Såväl den kommunala som den privata bostadsförmedlingen skall enligt förslaget kunna avgiftsfinansieras. På orter med bostadsbrist eller där vissa grupper har svårt att få bostad kan det enligt motionären krävas en mera aktiv kommunal förmedling av bostäder. Sådan förmedlingsverksamhet föreslås grundad på avtal med värdarna och omfatta en tredjedel av de lägenheter i flerbostadshus för vilka räntesubventioner utgår.

Bostadsutskottet delar i och för sig den i motionen framförda uppfattningen att det i många kommuner kan krävas en mera aktiv kommunal bostadsförmedling. När det gäller flera av de konkreta åtgärder som motionärerna föreslår är dock utskottet inte berett att biträda dessa. I fråga om såväl privat bostadsförmedling som avgiftsfinansierad förmedling har utskottet så sent som i sitt betänkande BoU 1987/88:13 avvisat förslag av denna innebörd. Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda motion Bo262 (c) yrkande 4.

I motion Bo431 (m) yrkande 7 förordas en *avveckling av bostadsförsörjningslagen*. Enligt motionärerna har den planering kommunerna ålagts genom lagen visat sig dels ta stora resurser i anspråk, dels stämma dåligt med det byggande som verkligen kommer till stånd. Planeringen av bostadsförsörjningen bör enligt motionärerna därför vara en frivillig kommunal uppgift, där kommunerna själva avgör behovet av denna planering.

Den ansvarsfördelning som gäller i fråga om bostadsförsörjningen innebär att det är kommunerna som i första hand har att svara för att bostadsbyggandet får en sådan omfattning att bostadsbehoven i den egna kommunen kan tillgodoses. En viktig förutsättning för att kommunerna skall kunna ta detta sitt ansvar är enligt bostadsutskottets mening att olika planeringsinsatser grundade på bedömningar av bostadsbehovet kommer till stånd. Utskottet delar med hänvisning härtill inte motionärernas uppfattning om att den planering som kommunerna ålagts genom bostadsförsörjningslagen skulle kunna undvaras. Motion Bo413 (m) yrkande 7 avstyrks.

Det är enligt motion Bo240 (s) angeläget att åtgärder vidtas som dämpar *kostnadsutvecklingen i bostadsbyggandet* och som innebär att hyresnivåerna återfår en rimligare andel av medelinkomsttagarens lönenivå. Enligt motionärerna står det klart att hyreskostnaden i framför allt nybyggda flerfamiljshus är en utomordentligt allvarig familjeekonomisk fråga, men också en rättvisefråga när det gäller möjligheterna att efterfråga lägenheter. Det finns enligt deras mening därför en stor risk att bostadsbyggandet bromsas upp med undantag av byggandet av bostäder som ligger i attraktiva lägen.

Mot bakgrund av prisökningarna inom bostadsbyggandet har statsmakterna beslutat om en rad åtgärder för att bryta denna utveckling. Det gäller dels införandet av den s.k. räntebidragstrappan (BoU 1985/86:13) som innebär att räntebidraget trappas ned vid höga produktionskostnader, dels begränsningar av räntebidragen vid höga markpriser (successiv avveckling av

lägestilläggen) och av ingångsvärdet vid ombyggnad (BoU 1987/88:6). Även de begränsningar av annat byggande än bostadsbyggande som införts i storstadsområdena har som ett syfte att dämpa stegringen av produktionspriserna.

Åtgärder har vidtagits för att motverka kostnadsökningar i byggandet. Inte minst de förändringar som beslutats inom länssystemet för att begränsa räntebidragens följsamhet till kostnadsutvecklingen bör enligt bostadsutskottets mening kunna medverka till ett ökat kostnadsmedvetande i byggproduktionen. Vad i motion Bo240 (s) föreslagits avstyrks med hänvisning till vad som nu anförts.

Svagheten i dagens boinflytande är enligt motion Bo421 (s) att graden av inflytande blir beroende av fastighetsägarens eller bostadsföretagets inställning och policy i olika boendefrågor. Ett sätt att utveckla boinflytandet är enligt motionären därför att komplettera dagens inflytande med ett *hyresgästinflytande i de allmännyttiga bostadsföretagens styrelser*. På kort sikt kan ett sådant inflytande enligt förslaget åstadkommas genom att hyresgästföreningen utser en adjungerad ledamot i styrelsen. I ett längre perspektiv kan de allmännyttiga bostadsföretagen delas upp i moder- och dotterföretag. Hyresgästinflytande skapas sedan genom att hyresgästerna genom en representativ demokrati tillsätter förvaltningsstyrelser för de olika dotterföretagen.

Det är, som framhålls i motion Bo421 (s), viktigt att hyresgästernas inflytande över sitt boende ökar. Detta gäller enligt bostadsutskottets mening inte bara boende hos de allmännyttiga bostadsföretagen utan alla boende i hyresrätt. När det gäller inflytandet i de allmännyttiga bostadsföretagen har en omfattande boinflytandeverksamhet etablerats. För en övervägande majoritet av de allmännyttiga bostadsföretagen gäller att de har tecknat avtal om boinflytande. Genom avtalen har de boende tillförsäkrats rätt till information och samråd i en rad frågor. I omkring en femtedel av alla bostadsområden finns dessutom särskilda avtal om fördjupat boinflytande som innebär att de boende dessutom har tillförsäkrats beslutsrätt i vissa frågor.

En omfattande boinflytandeverksamhet har etablerats inom de allmännyttiga bostadsföretagen. Mot bakgrund av den hittillsvarande utvecklingen finns det också anledning anta att verksamheten kommer att ytterligare utvecklas och fördjupas. Det är dock enligt bostadsutskottets mening viktigt att detta sker i samråd mellan de boende och bostadsföretagen och med utgångspunkt i de förhållanden som råder i de enskilda bostadsområdena. Enligt vad utskottet erfarit planeras också fortsatta försök med nya inflytandeformer inom de allmännyttiga bostadsföretagen. Utskottet anser liksom motionärerna att boinflytande bör utvecklas och fördjupas i allt väsentligt i enlighet med de boendes och fastighetsägarnas önskemål. Det finns inte tillräcklig anledning för riksdagen att genom ett tillkännagivande lägga synpunkter på hur boinflytandet framöver skall utformas. Motionen avstyrks.

Sedan den 1 juli 1985 svarar Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag (SBAB) för upplåningen av de medel som behövs för utbetalning av bostadslån m.m. Över statsbudgeten utbetalas därför endast lån enligt vissa äldre bestämmelser. Dessa är räntelån, hyresförlustgarantilån och återstående räntebärande förbättringslån samt vissa förvärvstillägg till bostadslån som har betalats ut före den 1 juli 1985.

Räntelån lämnas för bostadshus som har uppförts eller byggts om med stöd av bostadslån enligt de bestämmelser som gällde före den 1 januari 1968, dock inte för hus färdigställda före år 1958. Dessutom kan räntelån utgå för vissa bostadshus utan statliga lån men för vilka räntebidrag förut har beviljats enligt 1962 års räntebidragskungörelse. Räntelånen, som lämnas årligen om låntagarens räntekostnader överstiger ett på visst sätt beräknat basräntebe-
lopp, skrivs av omedelbart.

Förslag om en *avveckling av räntelånen* förs fram i två motioner.

Med hänvisning till behovet av besparingar på statsbudgeten föreslås i folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 2 såvitt nu är i fråga att inga räntelån skall beviljas fr.o.m. den 1 juli 1988.

Även i motion Bo247 (m) yrkande 1 såvitt nu är i fråga föreslås att räntelånen av besparingsskäl skall avvecklas fr.o.m. den 1 juli 1988.

Enligt bostadsutskottets mening bör räntelån även fortsättningsvis kunna utgå för det trots allt begränsade fastighetsbestånd som omfattas av långivningen. Utskottet vill dessutom erinra om att detta fastighetsbestånd under senare år har fått vidkännas kostnadsökningar bl.a. på grund av extra upptrappningar. Förslagen i folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 2 och i motion Bo247 (m) yrkande 1, båda motionsyrkandena såvitt nu är i fråga, avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

Vid överlåtelse av statligt belånade bostadshus lämnas förvärvstillägg i de fall den nye husägaren är berättigad till större bostadslån än överlåtaren.

I folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 2 såvitt nu är i fråga förordas en *avveckling av förvärvstilläggen* fr.o.m. den 1 juli 1988. Motiveringen härför är behovet av besparingar på statsbudgeten.

Som framgår av framställningen ovan utgår förvärvstillägg i de fall den nye husägaren är berättigad till ett större statligt bostadslån än överlåtaren. Detta kan t.ex. vara fallet om en privat hyresfastighet ombildas till bostadsrätt med kommunalt inflytande. Utskottet har noterat att motionärerna i andra sammanhang uttalat sig positivt om bostadsrättens fördelar. Ett accepterande av deras nu framförda förslag skulle försvåra sådana ombildningar. Enligt bostadsutskottets mening bör inte överlåtelse av bl.a. detta slag försvåras genom att räntetilläggen tas bort. Räntetillägg bör sålunda kunna utgå även fortsättningsvis. Utskottets ställningstagande i denna del innebär att folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 2 såvitt nu är i fråga avstyrks.

Med hänvisning till tidigare förslag om *förtida inlösen av statliga lån* föreslås i motion Bo258 (c) yrkande 4 att åtgärder skall vidtas för att öka amortering och inlösen av statliga lån till bostadssektorn. Enligt motionärerna bör de förordade stimulanserna leda till en ökad inlösen med 500 milj. kr. i förhållande till de normala amorteringar m.m. som regeringen förutser.

Vid sin behandling av ett motsvarande motionsyrkande under föregående riksmöte (BoU 1986/87:10 s. 31) uttryckte utskottet uppfattningen att åtgärder borde vidtas för att stimulera till en ökad inlösenverksamhet. En förutsättning härför angavs dock vara att den statliga bostadslåneräntan var högre än marknadsräntan. Om så blev fallet förutsatte utskottet att regeringen skulle vidta åtgärder i syfte att få till stånd en ökad inlösenverksamhet. Utskottet vidhåller denna sin uppfattning. I den mån relationen mellan marknadsräntan och bostadslåneräntan blir den ovan angivna förutsätter utskottet att regeringen vidtar åtgärder för att öka inlösenverksamheten. Något tillkännagivande är dock enligt utskottets mening inte erforderligt. Med det nu anförda avstyrker utskottet motion Bo258 (c) yrkande 4.

4.3 Bostadslånesystemets utformning

Bostadslån till ny- eller ombyggnad lämnas för bostäder och i princip för lokaler för boendeservice. Bostadslånets storlek beträffande nybyggnad bestäms på grundval av ett låneunderlag som skall motsvara mark- och byggnadskostnader. För ombyggnad bestäms lånets storlek med utgångspunkt från kostnaderna för ombyggnaden. Bostadslånet lämnas med olika andelar av låneunderlaget beroende på ägarkategori. Låneunderlaget omräknas med en ortskoefficient och en tidskoefficient. Räntebidrag lämnas till kostnaden för ränta på den del av låneunderlaget som avser bostäder med vissa begränsningar. Frågor om räntebidrag m.m. behandlar utskottet nedan (avsnitt 4.4).

I tre motioner tas upp frågan om *lånesystemets utformning* från en mera grundläggande utgångspunkt. Det gäller moderata samlingspartiets partimotion Bo211 yrkandena 10 a och 10 b, samt motionerna Bo257 (c) och Bo262 (c) yrkande 1.

I partimotionen Bo211 (m) föreslås riksdagen som sin mening ge regeringen till känna att ett bostadsfinansieringssystem byggt på enhetslån införs samt att räntebidragens omfattning och utformning i enhetslånesystemet utreds. Systemet bör enligt motionärerna införas den 1 juli 1989. Enhetslånet bör utgå från en lägenhet om exempelvis 75 m². För mindre lägenheter reduceras lånet och för större ökas det upp till en viss största lägenhetsyta. Om lägenheten har en storlek över denna yta eller kostar mera än vad som täcks av enhetslånet får denna kostnad täckas med tilläggs lån till marknadsränta. Lånesystemet bör i princip inte innehålla något moment av kostnadskontroll – endast objektets kreditsäkerhet bör bedömas. Enhetslånet bör utformas så att det är neutralt i förhållande till byggherrar och upplåtelseformer.

Ett likartat förslag förs fram i motion Bo257 (c). Yrkandet i denna motion går ut på att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anföras om reformering av det statliga stödet vid nyproduktion av bostäder. I motionen anföras att ett system med enhetslån utgående från en normalyta per lägenhet resp. småhus bör övervägas. Yta och standard som innebär kostnader utöver vad som kan finansieras inom det av motionärerna föreslagna systemet får finansieras på annat sätt än genom statliga lån.

I motion Bo262 (c) yrkande 1 begärs förslag till ändrad utformning av bostadsfinansieringssystemet. Räntesubventioner bör enligt motionären i huvudsak utgå endast för nyproduktion och ombyggnad som är jämförbar med nyproduktion.

I samband med utskottets behandling hösten 1987 (BoU 1987/88:6) av en proposition (prop. 1987/88:48) om vissa förändringar i låneberäkningsmetoden för statliga bostadslån hade utskottet att behandla motioner (m), (fp) och (c) med i allt väsentligt samma innebörd som de nu aktuella.

Utskottet instämde då i motionärernas uppfattning om att bostadsfinansieringssystemet skulle ges en så enkel och ändamålsenlig utformning som möjligt. En sådan uppfattning torde vara obestridd. Utskottet vill erinra om att olika åtgärder vidtagits i avsikt att förenkla låneunderlagsberäkningarna inte minst när det gäller bostadslån för småhus. I den ovannämnda propositionen anfördes att ytterligare överväganden skulle göras i regeringens kansli beträffande en förenklad metod för beräkning av byggkostnader m.m. Dessa överväganden pågår. Resultatet av dem bör avvaktas. Riksdagen bör, enligt utskottets mening, inte nu genom ett bifall till motionerna försena och komplicera dessa överväganden. Utskottet är, oaktat pågående överväganden, inte heller berett ställa sig bakom motionärernas förslag i sak om ett s.k. enhetslån. Ett förslag härom bör, på ett mera genomgripande sätt än vad som är fallet med motionerna, belysa konsekvenserna för de boende och för bostadsproduktionen. Moderata samlingspartiets partimotion Bo211 yrkandena 10 a och 10 b avstyrks sålunda liksom motionerna Bo257 (c) och Bo262 (c) yrkande 1.

4.4 Räntebidrag

4.4.1 Gällande ordning m.m.

Räntebidrag enligt nybyggnadslåne-, ombyggnadslåne- resp. bostadsfinansieringsförfordningarna lämnas med belopp som motsvarar skillnaden mellan verklig räntekostnad för bottenlån och bostadslån inom låneunderlaget för bostäder och en garanterad ränta för dessa lån. För vissa låntagarkategorier beräknas räntebidraget som om bostadslånet var 3 procentenheter högre än vad det faktiskt är. Vid ombyggnad av hyres- och bostadsrättshus kan räntebidrag lämnas för markkostnader, även om de inte ingår i låneunderlaget. Den garanterade räntesatsen för det första året av lånetiden varierar mellan 2,35 och 4,9 % beroende på låntagarkategori.

Den garanterade räntan höjs årligen på visst sätt genom s.k. upptrappningar. Dessa utgör 0,5 procentenheter för egnahemsägare och 0,25 procentenheter för övriga låntagarkategorier. Under senare år har dessutom extra upptrappningar av den garanterade räntan skett för vissa årgångar.

Räntebidrag lämnas även för flerbostadshus som har uppförts eller byggs om med stöd av lån enligt 1967 års bostadslånekungörelse eller motsvarande äldre bestämmelser, om huset har blivit färdigt efter år 1957 och låntagaren inte erhåller räntelån.

Den som erhåller räntelån får en motsvarande subvention genom att den

del av räntelånet som avser ränta på bostadslån och underliggande kredit omedelbart efterges.

BoU 1987/88:10

Räntebidrag för vissa underhålls-, reparations- och energisparåtgärder lämnas för hus med hyres- eller bostadsrättslägenheter. Bidraget, som beräknas med utgångspunkt i en schablonmässigt bestämd kostnad, grundas för schablonbeskattade fastighetsägare på hälften av en räntesats som är 0,4 procentenheter högre än statslåneräntan. Övriga fastighetsägare får ett något lägre räntebidrag.

Räntebidrag för underhållslån i vissa fall lämnas till allmännyttiga bostadsföretag och studentbostadsföretag, som för år 1983 beviljades lån på den allmänna lånemarknaden till underhåll av bostadshus. Räntebidrag lämnas också för vissa äldre statliga reparations- och energisparlån samt i vissa fall till egnahemsägare för lån avseende gatukostnadsersättning. Slutligen bör nämnas att räntebidrag för lån för vissa förvärv kan lämnas till förvärvsstöd vid kommunalt förköp av bostadshus i vissa kustkommuner. Räntebidrag kan också lämnas till barnfamiljer för förvärv av egnahem.

Riksdagen har för innevarande budgetår anslagit 12 400 milj. kr. till räntebidrag m.m. För budgetåret 1988/89 beräknas i budgetpropositionen anslaget till 15 800 milj. kr.

4.4.2 Kostnadsneutralitet i boendet

Som framgått av föregående avsnitt lämnas räntebidrag till ny- och ombyggnad av bostäder med ett belopp som motsvarar skillnaden mellan verklig räntekostnad för bottenlån och bostadslån inom låneunderlaget för bostäder och en garanterad ränta för dessa lån. Den garanterade räntan höjs varje år genom s.k. upptrappningar.

I folkpartiets partimotion Bo424 yrkande 23 och i motion Bo252 (m) behandlas räntebidragssystemet och den brist på kostnadsneutralitet som, enligt motionärerna, bl.a detta system ger upphov till. I partimotionen från folkpartiet förordas att räntebidrag skall kunna utgå oavsett om bostaden finansierats med egna medel eller med lån. Det anges vara viktigt att neutralitet råder mellan egnahem och flerbostadshus. På sikt bör räntesubventionerna minskas med en miljard om året under en femårsperiod.

Med utgångspunkt i ett konkret exempel diskuteras i motion Bo252 (m) den brist på kostnadsneutralitet som enligt motionären råder mellan olika upplåtelseformer för småhus.

Att kostnadsskillnaderna mellan olika upplåtelseformer kan bli de som redovisas i motion Bo252 (m) beror bl.a. på att det redovisade projektet har ca 10 procents överkostnader. För dessa kostnader lämnas helt räntebidrag om huset upplåts med hyres- eller bostadsrätt. För övrigt utgår ett till hälften reducerat räntebidrag för den del av bostadslånet som ligger mellan 110 % och 125 % av de schablonberäknade kostnaderna.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna när det gäller att bostadsfinansieringssystemet skall ges en sådan inriktning att en neutralitet skall råda mellan olika upplåtelseformer och ägarkategorier. Bl.a. en sådan utgångspunkt har också väglett statsmaktens beslut om skattelagstiftningen och bostadsfinansieringssystemets utformning.

Det är emellertid enligt bostadsutskottets mening inte lämpligt att med utgångspunkt från ett enstaka exempel föra en principiell diskussion om lånesystemets uppbyggnad. Exempel kan ges där den eftersträlvade neutraliteten mellan olika upplåtelseformer beträffande småhus faktiskt råder. Olägenheten av de effekter motionären redovisar kan mötas på olika sätt t.ex. genom en höjning av de schablonbelopp för byggkostnader och byggherrekostnader som tillämpas i bostadslåneärenden. Utskottet vill erinra om att dessa schablonbelopp höjdes med 6 % fr.o.m. den 1 januari 1988. En sådan åtgärd i kombination med olika åtgärder i avsikt att pressa ned överkostnaderna bidrar till att öka den neutralitet som eftersträvas. Dessutom vill utskottet erinra om att lånesystemets tekniska utformning övervägs inom bostadsdepartementet samt att utredningen om reformerad inkomstbeskattning bl.a. har att överväga den skattemässiga behandlingen av utgiftsräntor för villor, en fråga som i hög grad måste tas in i en diskussion om kostnadsneutralitet i boendet.

Utskottet delar sålunda motionärernas uppfattning om vikten av *kostnadsneutralitet i boendet*. Utskottet finner det emellertid inte nödvändigt eller lämpligt att hos regeringen begära förslag i frågan. Som framgått av det ovan anförda har olika åtgärder vidtagits, åtgärder som delvis kommer att innebära att den eftersträlvade neutraliteten i boendet kommer att förverkligas. Dessutom är det en viktig uppgift för den bostadspolitiska administrationen att vidta olika mått och steg i avsikt att undvika att överkostnaderna för olika projekt blir oacceptabla. Slutligen kommer den av motionärerna aktualiserade frågan att tillföras nya aspekter när nu pågående utredningar avslutats. Med det anförda avstyrker utskottet motion Bo252 (m) och folkpartiets partimotion Bo424 yrkande 23.

4.4.3 Den garanterade räntan m.m.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo207 yrkande 1 föreslås ett riksdagens tillkännagivande om att den s.k. normala upptrappningen av den garanterade räntan för de allmännyttiga bostadsföretagen skall upphöra tills vidare och frysas vid 1987 års nivå. I yrkande 2 i motionen föreslås att räntan för nyproducerade lägenheter ägda av allmännyttiga bostadsföretag sänks med 0,5 procentenheter för hus färdigställda fr.o.m. år 1988.

I folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 7 föreslås riksdagen besluta om extra upptrappning av de garanterade räntorna från den 1 juli 1988. Den extra upptrappningen, som föreslås omfatta både flerfamiljshus och småhus, skall utformas så att en besparing om 350 milj. kr. uppnås. Den extra upptrappningen har av motionärerna beräknats öka den genomsnittliga bostadskostnaden med knappt 20 kr. per månad.

Motionsyrkanden (vpk) om förändringar av *den garanterade räntan för allmännyttiga bostadsföretag* har utskottet behandlat vid flera tillfällen och senast våren 1987 (BoU 1986/87:10 s. 41–42). Utskottet anförde då att det var mindre lämpligt att vidta sådana förändringar i räntebidragssystemet som fördes fram i den då behandlade vpk-motionen. Utskottets ställningstagande står fast. Ett tillmötesgående av motionärernas förslag skulle dessutom rubba den neutralitet som utskottet enligt vad som framgår ovan anser bör gälla.

Utskottet kan inte heller tillstyrka förslaget i folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 7 om *extra upptrappningar*. Förslaget är alltför oprecist för att kunna grunda en riksdagens begäran till regeringen. Denna omständighet förutan finner utskottet det i nuvarande läge inte lämpligt att nu föreslå förändringar i räntebidragssystemet med den inriktning som motionärerna förordar.

I tre motioner behandlas räntebidragen vid lån till underhåll och ombyggnad. Det gäller folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 4 samt motionerna Bo247 (m) yrkande 4 och Bo258 (c) yrkande 9. I samtliga nu behandlade motioner föreslås att räntebidrag avseende vissa låneformer inte längre skall utgå eller att lägre räntebidrag skall utgå. I syfte bl.a. att begränsa ombyggnadsverksamheten och att främja mera varsamma och mindre ingripande åtgärder vid ombyggnad förordas i partimotionen lägre räntebidrag för ombyggnad och underhåll. Lägre räntebidrag för den ombyggnation som sker inom ramen för ROT-programmet förordas i c-motionen. Motionärerna yrkar att i sådana fall räntebidraget baseras på 75 % av låneunderlaget. I m-motionen slutligen föreslås att räntebidragsgivningen till underhållslån skall upphöra fr.o.m. den 1 juli 1989.

Utskottet avstyrker bifall till motion Bo247 (m) yrkande 4 om att *räntebidragen till vissa underhållslån* skall upphöra. Ett bifall till motionärernas förslag skulle bl.a. innebära att den kostnadsneutralitet i boendet som bl.a. eftersträvas i motioner (m) delvis skulle rubbas.

De beslut som fattats av regering och riksdag i avsikt att skapa förutsättningar för en tillräcklig nyproduktion av bostäder i vissa områden innebär inte att ombyggnadsverksamheten av bostäder helt skall upphöra. Sålunda lämnas bl.a. ombyggnadslån till småhus och till ombyggnad som ger ett väsentligt tillskott av nya lägenheter eller ingår som en mindre del i ett nybyggnadsprojekt även i de tre storstadsområdena. Det valda tillvägagångssättet är enligt utskottets mening att föredra framför en ordning som generellt innebär lägre ombyggnadslån. Förslaget i motion Bo258 (c) yrkande 9 om *lägre räntebidrag för ombyggnader inom ROT-programmet m.m.* avstyrks med hänvisning till vad nu anförts.

Även vad i folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 4 föreslagits om *lägre räntebidrag för ombyggnad och underhåll* i avsikt att få till stånd varsammare ombyggnad avstyrks av utskottet. Utskottet delar självfallet motionärernas uppfattning om att varsamhet rent allmänt bör iakttagas vid ombyggnation. Emellertid får sådana frågor beaktas och bevakas i bygglovsprocessen och inte minst i det samrådsförfarande med de boende som skall föregå ombyggnadsprocessen. Detta ligger också i linje med de krav som formulerats i plan- och bygglagen.

Inte heller kan utskottet stödja förslagen i moderata samlingspartiets partimotion Bo211 yrkandena 10 c och 11 och motion Bo247 (m) yrkande 2 om att *räntebidrag till hus byggda före år 1975* inte skall utgå eller förslaget i folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 6 om att eftergift av räntelån inte skall beviljas efter halvårsskiftet 1989. Ett genomförande av motionärernas

förslag skulle negativt påverka den kostnadsneutralitet i boendet som motionärerna med utgångspunkt från andra motionsförslag uttalat sig för.

BoU 1987/88:10

4.4.4 Förslag i budgetpropositionen om ändringar i räntebidragssystemet

I budgetpropositionen (bil. 13 s. 30–31) föreslås riksdagen godkänna vad där förordats om räntebidrag vid tillbyggnad av vissa egnahem. För närvarande gäller att räntebidrag vid ombyggnad av egnahem lämnas endast till den del av den godkända kostnaden som överstiger 25 000 kr. Tillbyggnad av egnahem räknas som ombyggnad. I avsikt att motverka att egnahem från början byggs onödigt stora föreslås i budgetpropositionen att räntebidrag lämnas till hela den godkända kostnaden för sådana tillbyggnader av egnahem som tillför huset ytterligare minst ett sovrum och som utförs av den ursprunglige låntagaren.

I motion Bo258 (c) yrkande 5 tillstyrks regeringens förslag med den ändringen att de förordade länereglerna skall gälla inte bara den ursprunglige låntagaren utan också för det fall att huset bytt ägare. Förslaget bör enligt motionärerna även gälla befintliga egnahem.

Avsikten med regeringens förslag är, som framgått ovan, att motverka att onödigt stora egnahem byggs från början. Denna utformning av förslaget kan utskottet ställa sig bakom. Det kan inte anses lika angeläget att med räntebidrag stödja till- och ombyggnad av befintliga egnahem eller att stödja även en ny ägare. Denne har ju möjlighet att vid sitt fastighetsköp ta ställning bl.a. till vilken utrymmesstandard han och hans familj har behov av och möjlighet att ekonomiskt klara av. Utskottet tillstyrker regeringens förslag om *räntebidrag vid tillbyggnad av vissa egnahem* och avstyrker motion Bo258 (c) yrkande 5.

Förslagen i budgetpropositionen om *räntebidrag vid övertagande av vissa bostadslån* till egnahem och om *grunderna för att bestämma räntan på vissa bostadslån* tillstyrks av utskottet.

4.4.5 Slopande av räntebidrag vid övertagande av fastigheter ägda av allmännyttiga bostadsföretag

Frågan om *slopande av räntebidrag vid övertagande av allmännyttiga bostadsföretags fastigheter* behandlade utskottet hösten 1987 (BoU 1987/88:3) med anledning av en proposition. Beslutets innebörd kan sammanfattas sålunda.

Räntebidrag lämnas i princip inte för de lån som tas över av den nye ägaren när ett allmännyttigt företag överläts. Inte heller lämnas räntebidrag om kommunens bestämmande inflytande i företaget upphör. Motiven för regeringens förslag var att de allmännyttiga bostadsföretagen har en central roll i den sociala bostadspolitiken. Förutsättningarna för hyressättningen ändras om en kommun mister sitt enda allmännyttiga bostadsföretag. Även på orter med flera sådana företag kan en försäljning av ett av företagen eller delar av det försämrat jämförelsematerialet vid hyressättningen. Kommuninvånarna får mindre möjligheter att välja ett självkostnadsbaserat boende.

I samband med behandlingen av propositionen avstyrkte utskottet motioner (m), (fp) och (c) om avslag på regeringens förslag.

I moderata samlingspartiets partimotion Bo211 yrkande 8 och i folkpartiets partimotion Bo424 yrkande 9 samt i motionerna Bo258 (c) yrkande 1 och Bo431 (m) yrkande 1 föreslås att riksdagens beslut upphävs.

Utskottet finner inte anledning ändra ståndpunkt. Med hänvisning till vad i det ovannämnda betänkandet anförts avstyrks de nu behandlade motionsförslagen.

4.5 Vissa förutsättningar och villkor för bostadslån m.m.

4.5.1 Låneandelen för vissa hyres- och bostadsrättshus

För hyres- och bostadsrättshus ägda av enskilt företag, enskild person, kyrklig kommun eller bostadsrättsförening utan kommunalt inflytande lämnas bostadslån med 22 % av låneunderlaget. Däremot beräknas räntebidraget som om bostadslån hade lämnats med 25 % av samma underlag.

De här angivna bestämmelserna har ursprungligen tillkommit för att hålla nere utlåningen från statsbudgeten. Eftersom de statliga bostadslånen numera finansieras utanför statsbudgeten bortfaller enligt bostadsministerns mening det statsfinansiella skälet till denna skillnad mellan bostadslånets storlek och basen för räntebidrag. Bostadsstyrelsen har dessutom i sin anslagsframställning framhållit att det skulle vara administrativt enklare att lämna också bostadslån med 25 % av låneunderlaget. Med hänvisning härtill förordar bostadsministern att bostadslån till de aktuella husen framdeles lämnas med 25 % av låneunderlaget. Ändringen bör enligt förslaget träda i kraft den 1 juli 1988. Den föreslås även tillämpas i ärenden i vilka preliminärt men inte slutligt lånebeslut har meddelats före denna tidpunkt.

Vad i budgetpropositionen föreslagits beträffande *låneandelen för vissa hyres- och bostadsrättshus* har inte mött genmäle i motioner eller annorledes. Förslaget tillstyrks av utskottet.

4.5.2 Ändrade villkor m.m. för lån finansierade av Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag

Som framgår av framställningen ovan finansieras sedan den 1 juli 1985 de statliga bostadslånen m.m. med medel som lånas upp på kreditmarknaden av Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag (SBAB).

I en skrivelse till regeringen har SBAB föreslagit att villkoren för lån finansierade av bolaget skall anpassas till de villkor som allmänt tillämpas av kreditinstituten på marknaden. Ändringarna avser lån för ingångsvärdet vid ombyggnad, amorteringsreglerna för bostadslån för lokaler, extra amortering vid överlåtelser av egna hem, avgift vid förtida inlösen samt aviseringen av bostadslånen.

För att få en bättre överensstämmelse i finansieringsförutsättningarna mellan statsbelånade ny- och ombyggnader infördes år 1976 möjligheten att vid ombyggnader av hyres- och bostadsrättshus inräkna inte bara godkänd ombyggnadskostnad utan också markvärdet i låneunderlaget för bostadslån. Detta värde – ingångsvärdet – får räknas in i låneunderlaget under förutsättning av att ansökan om bostadslån för ombyggnad görs inom fem år

efter det att sökanden har förvärvat huset. Ingångsvärdet beräknas schablonmässigt och grundas på det lägsta av följande belopp, nämligen 10 % av den godkända ombyggnadskostnaden, köpeskillingen eller 75 % av summan av markbeloppen för en motsvarande nybyggnad. Med markbelopp avses fr.o.m. den 1 juli 1988 det tomtbelopp och de takbelopp som gäller för kommunen i fråga om exploateringskostnader och kostnader för vatten och avlopp enligt de ändringar som riksdagen beslutat om hösten 1987 (BoU 1987/88:6).

Med hänvisning till den ovan nämnda skrivelsen från SBAB förordar bostadsministern (s. 21) att kravet på att huset skall ha förvärvats inom viss tid före ansökan om ombyggnadslån skall slopas. Bostadsministern ser inte något skäl till att behålla den aktuella begränsningen. I sammanhanget anför bostadsministern dessutom att den förordade ändringen inte påverkar kostnaderna för räntebidrag, eftersom det redan nu lämnas räntebidrag även i de fall ingångsvärdet inte ingår i låncunderlaget. Ändringen bör enligt förslaget genomföras den 1 juli 1988. Den bör dessutom tillämpas i ärenden i vilka preliminärt men inte slutligt lånebeslut har lämnats före denna tidpunkt.

Enligt bostadsministerns mening bör även villkoren i övrigt för de lån som SBAB lämnar anpassas till de villkor som allmänt tillämpas av bostadsinstitutionen. Det torde enligt bostadsministern ankomma på regeringen att vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma en sådan anpassning. I sammanhanget anmäler också bostadsministern att han avser föreslå regeringen att

1. ändra reglerna för amortering av bostadslån för lokaler så att sådana lån amorteras efter samma villkor som bostadslån för bostäder,

2. ändra reglerna för övertagande av bostadslån för egna hem så att lån som finansierats genom SBAB kan övertas i sin helhet av ny ägare till huset,

3. införa en möjlighet att ta ut avgift vid förtida inlösen av bostadslån som har finansierats av SBAB enligt samma principer som gäller på den allmänna kreditmarknaden,

4. göra det möjligt att avisera bostadslån med löpande förfallodagar.

Ändringarna bör enligt bostadsministern genomföras den 1 juli 1988.

I motion Bo258 (c) yrkande 2 hemställs att riksdagen skall avslå regeringens förslag till ändrade villkor för lån finansierade av SBAB. Enligt motionärerna bör SBAB avvecklas och verksamheten föras över till bottenlåneinstitutionen. Därmed finns enligt deras mening inte heller någon anledning att vidta några förändringar i lånevillkoren för de aktuella lånen.

Den till förslaget i motion Bo258 (c) yrkande 2 knutna frågan om en avveckling av SBAB kommer utskottet att behandla i ett senare betänkande. Motionsyrkandet i nu aktuell del avstyrks med hänvisning härtill. Skulle utskottet besluta föreslå riksdagen att avveckla SBAB kan givetvis de av regeringen förordade ändringarna inte genomföras. Utskottet kommer, om så blir fallet, att ånyo behandla regeringens förslag. Vad i budgetpropositionen förordats beträffande *villkoren för lån finansierade av SBAB* tillstyrks emellertid nu av utskottet.

Vid den statliga bostadslångivningen gäller det s.k. *markvillkoret*. Detta villkor innebär enligt huvudregeln att bostadslån i princip bara beviljas om kommunen har förmedlat den mark på vilken byggnadsföretaget skall genomföras. Bostadslån får dock lämnas även i annat fall om kommunen tillstyrkt detta. I saneringsområden gäller dessutom vissa undantag från huvudregeln.

I fråga om ny- och ombyggnad av låntagarbyggda egnahem gäller villkoret endast om sökandens markförvärv är förenat med villkor som binder sökanden till en viss byggintressent vid upphandlingen av material eller byggnadsarbete. Undantag från markvillkoret i dessa fall har dock medgivits av riksdagen vid flera tillfällen sedan år 1981. För närvarande gäller undantaget t.o.m. utgången av juni månad 1989.

Förslag om avveckling av markvillkoret läggs fram i moderata samlingspartiets partimotion Bo211 yrkande 20, i folkpartiets partimotion Bo424 yrkande 11 samt i motionerna Bo258 (c) yrkande 18, Bo248 (m) yrkande 5 samt Bo249 (m) yrkande 3, de båda sistnämnda motionerna såvitt nu är i fråga. Enligt folkpartiets partimotion är kommunernas möjligheter att styra byggandet tillräckliga, markvillkoret förutan, inte minst genom den fysiska planeringen. I m-motionerna framhålls att markvillkoret är ett inslag i de socialdemokratiska strävandena att skapa en total kommunal planhushållning på bostadsområdet. Exploatering och byggande i privat regi försvåras genom villkoret enligt motionärerna på ett allvarligt sätt. I c-motionen framhålls att markvillkoret innebär en uppenbar risk för att bostadsproduktionen förlängs och fördyras utan att några uppenbara fördelar vinnas. Dessutom medför villkoret enligt motionärerna att den byggande förlorar möjligheten att genom planering av eget markinnehav få fram egna plan- och projekteringsalternativ.

Bostadsutskottet har vid ett flertal tillfällen (senast BoU 1986/87:10 s. 45) haft att behandla motionsyrkanden om att markvillkoret skall avvecklas. Utskottet har härvid framhållit att villkoret är ett instrument av flera när det gäller kommunernas möjligheter att förverkliga den bostadspolitiska målsättningen. Vad i de nu aktuella motionerna anförts har inte givit utskottet anledning till annat ställningstagande. Moderata samlingspartiets partimotion Bo211 yrkande 20, folkpartiets partimotion Bo424 yrkande 11 samt motionerna Bo258 (c) yrkande 18, Bo248 (m) yrkande 5 och Bo249 (m) yrkande 3, de båda sistnämnda motionerna såvitt nu är i fråga, avstyrks av utskottet.

Vid byggande av annat än småhus som skall bebos av lånesökanden utgår bostadslån i princip bara om byggnadsarbetena upphandlats genom infordrande av anbud och genom prövning av anbud utan föregående förhandling med anbudsgivare – det s.k. *konkurrensvillkoret*.

I moderata samlingspartiets partimotion Bo211 yrkande 15, folkpartiets partimotion Bo424 (fp) yrkande 12 samt i motionerna Bo248 (m) yrkande 5 och Bo249 (m) yrkande 3, de båda sistnämnda motionerna såvitt nu är i fråga, hemställs att konkurrensvillkoret skall avskaffas. Enligt m-motionerna har konkurrensvillkoret, liksom markvillkoret, försvårat byggande i privat regi

och försvårat långsiktig planering. I folkpartiets partimotion framhålls att det har visat sig att byggföretagen ofta kan förhandla fram ett bättre pris och högre kvalitet. Ett avskaffande av konkurrensvillkoret anges dessutom öka byggföretagens möjligheter att bygga referensobjekt.

Även i fråga om konkurrensvillkoret har utskottet vid ett flertal tidigare tillfällen (senast BoU 1986/87:10 s. 46) haft att behandla motionsyrkanden om att detta villkor skall avskaffas. Utskottets tidigare ställningstagande – att konkurrensvillkoret ökar kommunernas möjligheter att aktivt ta det ansvar för bostadsförsörjningen som de tilldelats – står fast. Moderata samlingspartiets partimotion Bo211 yrkande 15, folkpartiets partimotion Bo424 yrkande 12 samt motionerna Bo248 (m) yrkande 5 och Bo249 (m) yrkande 3, de båda sistnämnda motionerna såvitt nu är i fråga, avstyrks med hänvisning härtill. Riksdagen kommer för övrigt senare under våren att behandla ett regeringsförslag (prop. 1987/88:127) om införande av produktionskostnadsanpassad belåning vid byggande i egen regi.

4.5.4 Ortskoefficienterna

För att anpassa låneunderlaget för det statliga bostadslånet till kostnadsskillnader mellan olika regioner används ortskoefficienter. Koefficienterna är främst avsedda att avspeglä kostnadsskillnader mellan frakt och löner. Efter beslut av riksdagen (BoU 1987/88:6) är det sedan den 1 januari 1988 regeringen som fastställer ortskoefficienterna. Dessutom kan länsbostadsnämnderna för vissa inlandskommuner fastställa högre koefficienter i vissa fall.

Med hänvisning till att en avveckling av ortskoefficienterna innebär en besparing på 35 milj. kr. föreslås i folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 13 att koefficienterna avskaffas fr.o.m. den 1 juli 1988.

Som framgår ovan beslutade riksdagen så sent som hösten 1987 om en ny ordning för fastställande av ortskoefficienter. I anslutning härtill avstyrktes också motionsförslag om en *avveckling av ortskoefficienterna*. Vad utskottet härvid anfört om att de regionala kostnadsskillnaderna i bostadsbyggandet är så stora att beräknade byggkostnader och byggherrekostnader även framdeles behöver justeras med hänsyn härtill står fast. Folkpartiets partimotion Bo424 yrkande 13 avstyrks med hänvisning till tidigare ställningstagande.

I motion Bo210 (s) hemställs om en höjning av ortskoefficienten för kommunerna Köping, Arboga och Kungsör. Motionärerna konstaterar att de ortskoefficienter som regeringen fastställt i december 1987 innebär att de nämnda kommunerna får en lägre ortskoefficient än övriga kommuner i Västmanlands län. Enligt motionärerna innebär detta att bostadsbyggandet i dessa kommuner, som bildar en gemensam A-region, utsätts för onödiga svårigheter jämfört med resten av länet. Inte minst anges dessa svårigheter bero på att den aktuella A-regionen har en med omgivande regioner gemensam arbetsmarknad.

Till grund för den hösten 1987 beslutade ordningen för fastställande av ortskoefficienter låg bl.a. att kommuner som har en gemensam byggarbetsmarknad skulle behandlas på ett likvärdigt sätt. För att nå detta mål

förordade regeringen att ortskoefficienter skulle fastställas för grupper av kommuner sammanförda i A-regioner. Enligt bostadsutskottets mening kunde också ortskoefficienter fastställas i huvudsak i enlighet med regeringens förslag. I anslutning härtill förutsatte dock riksdagen (BoU 1987/88:6 s. 10) att indelningen i A-regioner skulle ses över. Några ändringar i ortskoefficienterna bör enligt utskottets mening inte vidtas i avvaktan på denna översyn. Förslaget i motion Bo210 (s) om en *höjning av ortskoefficienterna för vissa kommuner* avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

4.5.5 Lånevillkor m.m. i övrigt

Utöver tomtbelopp, exploateringsbelopp och belopp för vatten och avlopp kan för närvarande lägestillägg fastställas för bostadsområden som har bättre bostadsläge än andra. Detta tillägg skall i princip motsvara det högre markpris som kan anses skäligt i dessa fall. Riksdagen har dock hösten 1987 beslutat (BoU 1987/88:6 s. 8) att lägestilläggen successivt skall slopas. Fr.o.m. år 1988 får sålunda lägestillägg ingå endast med 75 % av tidigare gällande belopp. År 1989 sänks lägestilläggens andel till 50 % och år 1990 till 25 %. Tilläggen kommer därmed att vara helt borta fr.o.m. år 1991.

Med hänvisning till tidigare motionsförslag om en omedelbar *avveckling av lägestilläggen* och till den besparing en sådan avveckling skulle ge förordas i folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 12 att lägestilläggen avskaffas fr.o.m. den 1 juli 1988.

Som framgår av redovisningen ovan har riksdagen så sent som hösten 1987 beslutat att lägestilläggen successivt skall avvecklas. Utskottets ställningstagande i denna del står fast. Det är enligt bostadsutskottets mening rimligt att marknaden ges förutsättningar till en stegvis anpassning. Förslaget i folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 12 om en omedelbar avveckling av lägestilläggen avstyrks med hänvisning härtill.

Som villkor för statliga bostadslån till småhus som upplåts med bostadsrätt eller som är avsedda att säljas till dem som skall bebo dem gäller att det skall finnas en tioårig garantiutfästelse att avhjälpa väsentliga skador på huset till följd av fel eller brister i konstruktion, utförande eller material. Lånevillkoret anses uppfyllt om utfästelsen lämnats av AB Bostadsgaranti med försäkring i Konsortiet för försäkring av småhusgaranti eller av HSB. Riksbyggen eller BPA med försäkring i Folksam. Villkoret anses uppfyllt även i andra fall om motsvarande garanti och försäkring lämnas. I samband med att riksdagen beslutade (BoU 1983/84:8) om införande av det nu redovisade lånevillkoret bemyndigades regeringen dessutom att utvidga lånevillkoret till att gälla även bostadslån till hus som skall bebos av lånesökanden, s.k. låntagarbyggda småhus (tidigare även kallade styckebyggda småhus). Sedermera har också villkoret utsträckts till att gälla låntagarbyggda småhus uppförda på total- eller generalentreprenad.

I motion Bo213 (m) anfördes att trots att mer än fyra år har förflutit sedan regeringen bemyndigades att utsträcka *lånevillkoret om konsumentskydd* till att omfatta också de styckebyggda småhusen har så ännu inte skett. Det kan enligt motionärerna finnas vissa problem att "översätta" villkoren om konsumentskydd till de småhus som ännu inte omfattas av detta, men det finns enligt deras mening inga bärande motiv för att de aktuella småhusen

skall sakna ett skydd. Med hänvisning härtill förordas dels att riksdagen skall göra ett tillkännagivande om att regeringen snarast vidtar åtgärder för att avhjälpa bristen i konsumentskyddet (yrkande 1), dels att regeringen för riksdagen redovisar utformningen av skyddet (yrkande 2).

Som framgår av ovanstående redovisning bemyndigades regeringen hösten 1983 att utvidga lånevillkoret beträffande konsumentskydd vid byggande av småhus till att gälla även bostadslån som skall bebos av lånesökanden, s.k. låntagarbyggda småhus. Villkoret har därefter också utsträckts till att gälla låntagarbyggda småhus uppförda på total- eller generalentreprenad. Enligt vad utskottet erfarit pågår dessutom förhandlingar med byggmarknaden om att konsumentskyddet skall utsträckas till att omfatta den enda kvarvarande gruppen småhus, styckebyggda småhus som inte uppförs på general- eller totalentreprenad. Förhandlingarna beräknas bli avslutade under våren 1988. Utskottet förutsätter att så kommer att ske och att regeringen senast i 1989 års budgetproposition för riksdagen redovisar resultatet av förhandlingarna. Vad utskottet nu med anledning av motion Bo213 (m) anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I motion Bo223 (s) tas upp frågan om *finansieringen av parkeringsplatser* vid den statliga bostadslångivningen. Enligt förslaget i motionen bör låne-reglerna ändras så att även kostnaderna för garage kommer att ingå i låneunderlaget för bostäder och därmed bli räntebidragsberättigade.

Bostadsutskottet har vid ett flertal tidigare tillfällen och senast våren 1987 (BoU 1986/87:10 s. 48) avstyrkt motsvarande motionsyrkande med hänvisning till redan vidtagna ändringar i reglerna för bostadslån. Vad i motion Bo223 (s) nu anförts har inte givit utskottet anledning till annat ställningstagande. Motionen avstyrks med hänvisning härtill.

Enligt motion Bo243 (c) är det nu hög tid att gå på offensiven för ett ökat kvalitetsbyggande och för en bättre boendemiljö. Med hänvisning härtill hemställs i motionens yrkande 4 om *ändrade lånebestämmelser för att främja ett miljöriktigt byggande m.m.* Häri ingår enligt motionärerna att de statliga lånebestämmelserna ändras så att de ger ett gediget och miljöriktigt byggande. Vidare anføres att byggnadstekniska lösningar som är energibesparande samtidigt som de ger ett bra inomhusklimat måste prioriteras.

Bostadsutskottet delar den principiella uppfattning som ligger bakom förslaget i motion Bo243 (c) – att bostäderna i möjligaste mån skall ges ett beständigt och miljöriktigt utförande. Enligt utskottets mening ger också lånereglerna utrymme för ett byggande med denna inriktning och utformning. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att det vid nyproduktion utgår bostadslån för olika typer av energibesparande anordningar och för kvaliteter i byggandet som minskar underhållsbehovet. Bostadslånreglerna anpassas också fortlöpande till den tekniska utvecklingen på bl.a. energisparområdet.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda förslaget i motion Bo243 (c) yrkande 4.

I motion Bo260 (c) yrkande 3 begärs *låneregler som ökar tillgången på små lägenheter*. Enligt motionärerna måste bostadsbyggandet i ett läge med akut bostadsbrist i ökad utsträckning ta hänsyn till ungdomens bostadsefterfrågan. Detta anges bl.a. innebära att lånereglerna skall ges en sådan utformning att de ger utrymme också för produktion av mindre lägenheter.

Enligt bostadsutskottets mening medger dagens låneregler i och för sig utrymme för produktion också av små lägenheter. I den utsträckning sådana lägenheter efterfrågas bör de därför också kunna produceras med stöd av statliga lån. Utskottet delar sålunda inte den i motion Bo260 (c) yrkande 3 framförda uppfattningen att lånereglerna skulle utgöra ett hinder för produktion av mindre lägenheter. Motionen avstyrks. Utskottet har dock ovan (avsnitt 4.1) givit uttryck för uppfattningen att det finns ett behov av riktade åtgärder för att förbättra ungdomens bostadssituation. Det särskilda ungdomsbostadsstödet har också tillkommit som ett medel härför. Frågan om bostadsbyggandets närmare utformning, bl.a. i nu berört avseende, är, som utskottet framhållit vid åtskilliga tillfällen, en uppgift för kommunerna.

Vid den statliga bostadslångivningen kan ett särskilt tillägg utgå för räntekostnader som avser tiden mellan färdigställandet av det aktuella projektet och utbetalningen av lånet. Detta räntetillägg ingår i låneunderlaget och bildar därmed utgångspunkt för beräkningen av bostadslånets storlek och de till lånet kopplade räntebidragen. Räntetillägg medges normalt inte för länge tid än ett år.

I motion Bo219 (s) tas frågan om *räntekostnaderna mellan färdigställande och utbetalning av bostadslån* upp. Enligt motionärerna innebär det faktum att tillägget i praktiken är ett lån och inte ett bidrag en betydande merkostnad för de boende. Med hänvisning härtill föreslås därför att bostadslånen skall betalas ut efter godkänd slutbesiktning, och då på grundval av lånebeloppet enligt det preliminära lånebeslutet. När sedan slutligt beslut föreligger får lånet justeras med hänsyn härtill.

Bostadsutskottet kan för sin del konstatera att den i motion Bo219 (s) föreslagna ordningen skulle innebära såväl en ökad belastning på statsbudgeten som en administrativt sett krångligare länehantering. Motionen avstyrks med hänvisning härtill.

Slutligen behandlar utskottet i detta avsnitt förslaget i motion Bo225 (vpk) om *bostadslån till vätgasutrustning*. Förslaget utgör – som framgår av motiveringen i motion N422 – en del av ett åtgärdsprogram för att främja introduktionen av vätgasteknik. Enligt motionärerna bör statlig belåning införas bl.a. för att stimulera utvecklingen av småskalig vätgasutrustning.

Det är enligt bostadsutskottets mening nödvändigt att reglerna för de statliga bostadslånen anpassas till utvecklingen av bostadsproduktionen och till den tekniska utvecklingen med avseende på nytillkommande teknik och till nya tekniska lösningar. I takt med att ny teknik introduceras har också en sådan anpassning skett. Även framdeles måste naturligtvis införandet av ny teknik återspegla sig i bostadslångivningen. En förutsättning härför är dock enligt utskottets mening att den nya tekniken är godtagbart utprovad bl.a. med avseende på den tekniska funktionen och på driftsäkerheten. Den statliga bostadslångivningen bör sålunda inte användas för att introducera ny teknik som inte är tillräckligt utvecklad eller som är av mera experimentell karaktär. Utskottet vill också erinra om att denna typ av utvecklingsinsatser kan erhålla statligt stöd till experimentbyggande.

Utskottet är mot bakgrund av det ovan anförda inte nu berett förorda att den statliga bostadslångivningen skall utsträckas till att omfatta också vätgasutrustning. Det får dock enligt utskottets mening förutsättas att utvecklingen på området liksom den tekniska utvecklingen i övrigt följs med

4.6 Reparation, om- och tillbyggnad

4.6.1 ROT-programmets omfattning m.m.

Riksdagen beslutade år 1983 (BoU 1983/84:11) om ett tioårigt bostadsförbättringsprogram, det s.k. ROT-programmet. En utvärdering av programmet utformning genomfördes under år 1986. Riksdagen beslutade mot bakgrund av resultaten av denna utvärdering samt olika överväganden och förslag i december 1986 om vissa förändringar i ROT-programmet (BoU 1986/87:7). Vid detta tillfälle beslutade riksdagen också att ge regeringen möjlighet att införa rambegränsningar för bostadsförbättringsverksamheten på vissa orter. För närvarande gäller som framgått ovan således vissa begränsningar av ombyggnadsverksamheten i bl.a. storstadsområdena.

I tre motionsyrkanden föreslås en *avveckling av ROT-programmet*. Enligt moderata samlingspartiets partimotion Bo211 yrkande 13 bör nuvarande ROT-finansieringsregler successivt ersättas med en rätt för fastighetsägare att göra skattefria avsättningar till reparationsfonder. Fonderna skall vara fastighetsanknutna och medel skall endast kunna lyftas för renovering och modernisering av fastigheten. Även i motionerna Bo247 (m) yrkande 3 och Bo249 (m) yrkande 1 föreslås att ROT-programmet successivt avvecklas.

Bostadsutskottet har vid ett flertal tillfällen (senast BoU 1986/87:10) behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om att ROT-programmet skall avvecklas. Vid dessa tillfällen har utskottet bl.a. anfört att erfarenheterna från ROT-programmet i huvudsak varit goda och att programmet sammantaget väl fyllt sin tilltänkta uppgift. Inte heller de nu behandlade motionerna ger utskottet anledning att ompröva detta ställningstagande. Motionerna Bo211 (m) yrkande 13, Bo247 (m) yrkande 3 samt Bo249 (m) yrkande 1 avstyrks sålunda.

I ett antal motioner förordas en utvidgad ROT-verksamhet på områden som inte omfattas av det nuvarande ROT-programmet. I motion Bo221 (c) föreslås – med hänvisning till motion Kr408 (c) – att förmånliga lån bör utgå för upprustning av bl.a. privata fritidshus under förutsättning att fritidshuset kontrakteras för uthyrning under minst fem år. Övriga motionsyrkanden om en utvidgad ROT-verksamhet avser i första hand satsningar på förnyelsen av kommunernas VA-nät. I centerpartiets partimotion Bo250 – med hänvisning till motion Fi220 (c) – samt i motionerna Bo217 (c) och Bo244 (c) föreslås att ett program upprättas i syfte att säkerställa underhåll och förnyelse i VA-näten. Enligt den beskrivning som ges i framför allt motion Bo244 (c) är bristerna i dagens VA-nät mycket omfattande. Förnyelsetakten anses vara otillräcklig och det bristande underhållet uppges leda till negativa miljöeffekter och höga kostnader.

Även i vänsterpartiet kommunisternas partimotioner Bo226 och Bo239 yrkande 2 föreslås att ett ROT-program införs på VA-sidan. Det senare yrkandet avser förutom VA-nätet även ROT-stöd till offentliga byggnader. Villkoren för lån och bidrag till ett sådant utvidgat ROT-program föreslås utformas med stöd av nu gällande villkor för bostadsförbättringsprogram-

met. Räntebidragen till kommunerna föreslås emellertid begränsas till hälften av gällande nivåer.

BoU 1987/88:10

Bostadsutskottet behandlade föregående år (BoU 1986/87:10) motsvarande motionsyrkande om *lån för upprustning av fritidshus* som framläggs i motion Bo221 (c). Detta yrkande avstyrktes med motiveringen att utskottet inte var berett att medverka till att det statliga stödet inom bostadssektorn utvidgades till att även innefatta fritidsboendet. Eventuella samhälleliga insatser för att underlätta uthyrningen av fritidshus fick övervägas i andra sammanhang. Utskottet vidhåller sin uppfattning i denna fråga och avstyrker sålunda motion Bo221 (c).

Även yrkanden om olika former av *program för VA-nätets restaurering m.m.* övervägdes föregående år av utskottet. Vid detta tillfälle framhöll utskottet att det växande behovet av underhåll, reinvesteringar och förnyelse i det kommunala anläggningsbeståndet ingav anledning till oro. Bostadsutskottet delar således uppfattningen i de ovan refererade motionerna att ökade insatser på detta område är nödvändiga. Sådana insatser är emellertid enligt utskottets uppfattning väl kommunalekonomiskt motiverade och bör komma till stånd både för att undvika kapitalförstöring och för att på sikt uppnå lägre driftkostnader. Något omfattande statligt stöd till förnyelsen av kommunernas anläggningstillgångar enligt bostadsförbättringsprogrammens modell bör därför inte införas. Statens insatser på detta område bör som hittills i huvudsak inriktas på att stödja forsknings- och utvecklingsarbete samt att genom bl.a. olika myndigheter delta i rådgivningen till kommunerna. Med hänvisning till det nu anförda avstyrks motionerna Bo217 (c), Bo244 (c), Bo250 (c) samt vänsterpartiet kommunisternas partimotioner Bo226 och Bo239 yrkande 2.

4.6.2 Vissa frågor angående ombyggnadslån m.m.

Enligt vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo202 löses ibland underhållsbehovet i den moderna bebyggelsen genom omotiverat omfattande ombyggnadsåtgärder eftersom dessa betraktas som ekonomiskt intressanta för fastighetsägarna. Detta anses leda till att hyresgästerna ofta upplever ombyggnadsåtgärderna som alltför omfattande. För att ändra på detta förhållande föreslås i motionen *ändrade regler för lån och bidrag* vid ombyggnad och reparation. Villkoren för ombyggnadslån föreslås skäppas så att underhåll aldrig får finansieras med sådana lån. Vidare föreslås villkoren för räntestöd till underhåll och reparationer förbättras så att räntestöd även kan utgå för åtgärder i lägenheterna.

Bostadsutskottet vill med anledning av motion Bo202 (vpk) erinra om de regler som gäller för ombyggnadslån. Ombyggnadslån till underhållsåtgärder kan endast utgå om underhållet är direkt föranlett av ombyggnaden. Vid den utvärdering av ROT-programmet som genomfördes år 1986 uppmärksammades emellertid att detta villkor ibland inte tillämpats tillräckligt strikt. Ett förtydligande infördes därför i ombyggnadslåneförordningen den 1 januari 1987 med innebörden att lån inte lämnas för åtgärder som, oberoende av ombyggnaden, behöver vidtas på grund av att underhållet är uppenbart eftersatt. Med anledning av bl.a. de synpunkter som framkom vid utvärderingen av ROT-programmet beslöt riksdagen också att öka hyresgästernas inflytande vid ombyggnader (BoU 1986/87:7). Sedan den 1 juli 1987 gäller

således som krav för ombyggnadslån att en organisation av hyresgäster beretts tillfälle att yttra sig över ombyggnadens art och omfattning. Mot bakgrund av de förändringar i villkoren för ombyggnadslån som ovan beskrivits finner utskottet inte skäl förorda de ytterligare förändringar i långivningen som framförts i motion Bo202 (vpk). Motionen avstyrks.

Formerna för *hyresgästinflytandet över underhållet* diskuteras i folkpartiets partimotion Bo424. Inflytandet bör enligt motionen utövas av de hyresgäster som berörs av ombyggnaden och inte av hyresgästorganisation. Enligt yrkande 14 bör därför ombyggnadslån endast beviljas om de berörda hyresgästerna tillstyrker ombyggnaden. I yrkande 21 föreslås att ombyggnad inne i lägenheten normalt endast skall få genomföras efter lägenhetsinnehavarens tillstyrkan. Underhåll som måste samordnas i hela fastigheten såsom exempelvis byte av rörstammar skall emellertid kunna genomföras utan sådan tillstyrkan.

Bostadsutskottet har vid två tidigare tillfällen (senast BoU 1986/87:10) behandlat och avstyrkt motsvarande yrkanden om hyresgästinflytande som förs fram i motion Bo424 (fp). Enligt utskottets uppfattning torde hyresgästernas inflytande både underlättas och förstärkas om deras intressen bevakas av en organisation. Utskottet har också vid flera tillfällen framhållit att bestämmelserna om hyresgästinflytande är avsedda att vara neutrala till hyresgästernas val av intresseorganisation. Något underlag som föranleder en omprövning av dessa ställningstaganden har inte presenterats varför utskottet avstyrker folkpartiets partimotion Bo424 yrkandena 14 och 21.

I flera motionsyrkanden krävs att ombyggnadslån normalt inte skall utgå vid ombyggnader som innebär lägenhetssammanslagningar. Detta gäller folkpartiets partimotion Bo424 (fp) yrkande 18 samt motionerna Bo258 (c) yrkande 11 såvitt nu är i fråga, Bo260 (c) yrkande 2 och Bo264 (fp) yrkande 1. Yrkandet i motion Bo260 (c) avser även stopp för ombyggnadslån till normalt underhåll och alltför luxuösa ombyggnader.

Även frågan om *ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar* övervägdes av utskottet våren 1987. Utskottet kan därför återigen erinra om att kommunerna förfogar över olika styrmedel för bostadsförsörjningen som även kan användas för att förhindra oönskade förändringar av lägenhetssammansättningen. Hyresgästerna kan, som redan omnämnts, utöva inflytande bl.a. genom det yttrande som krävs för ombyggnadslån. Någon påtaglig risk för att oönskade eller onödiga förändringar av lägenhetssammansättningen finansieras med ombyggnadslån torde därför enligt utskottets mening inte föreligga. Folkpartiets partimotion Bo424 (fp) yrkande 18 samt motionerna Bo264 (fp) yrkande 1, Bo258 (c) yrkande 11 och Bo260 (c) yrkande 2, de två sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga, avstyrks med hänvisning till det anförda.

Utskottets avstyrkande avser även vad som anförs i motion Bo260 (c) yrkande 2 om *ombyggnadslån till underhåll och luxuösa ombyggnader*. Beträffande lån till underhåll hänvisas till vad utskottet ovan anför med anledning av motion Bo202 (vpk). Frågan om lån till luxuösa ombyggnader behandlades av utskottet våren 1987 (BoU 1986/87:16). Utskottet anförde då att redan gällande länebestämmelser inte medger att denna typ av åtgärder belånas. Yrkande 2 i motion Bo260 (c) avstyrks sålunda även såvitt nu är i fråga.

Enligt motion Bo203 (c) såvitt nu är i fråga utgår statliga ombyggnadslån endast till de småhusägare som gör genomgripande reparationer av sina hus. I motionen föreslås därför att *villkoren för ombyggnadslån till småhus* ändras så att även en mindre genomgripande upprustning kan belånas.

För att ombyggnadslån till småhus skall kunna utgå krävs i de flesta fall (undantaget bostadsanpassningsåtgärder) att kostnaden för åtgärderna uppgår till minst 40 000 kr. Denna gräns har satts för att undvika att det statliga bostadslånesystemet belastas med en mängd smålån och därmed en omfattande låneadministration. Bostadsutskottet delar inte motionärernas åsikt att kraven för långivningen i detta avseende är för högt ställda och avstyrker således motion Bo203 (c) såvitt nu är i fråga.

Värdet av *eget arbete vid ombyggnad* får inte ingå vid beräkningen av låneunderlaget för ombyggnadslån. Denna regel innebär enligt vad som anförs i motion Bo216 (c) att ombyggnader diskrimineras i förhållande till nybyggnader. I motionens yrkande 1 föreslås därför att redovisning inte bör krävas av kostnader för lejd arbetskraft och att låneunderlaget inte skall reduceras om arbetet utförs av den lånesökande själv.

Riksdagen beslutade hösten 1981 (CU 1981/82:3) att arbetskostnader endast skall få ingå i låneunderlaget vid ombyggnad av småhus om arbetena utförs av annan än lånesökanden. Denna regeländring innebär att reglerna för ombyggnadslån fick en utformning motsvarande vad som redan gällde i fråga om lån för energibesparande åtgärder i småhus. I bägge fallen syftade regelutformningen till att försvåra användandet av s.k. grå eller svart arbetskraft. År 1986 beslutade riksdagen (BoU 1985/86:13) att värdet av eget arbete inte heller vid ombyggnad av flerbostadshus skulle få inräknas i låneunderlaget. Bostadsstyrelsen hade vid detta tillfälle uppmärksammat stora skillnader mellan uppgiven och verifierad kostnad för ombyggnadsprojekt som de lånesökande förklarade med att eget arbete hade utförts i projektet.

Bostadsutskottet anser att de skäl som motiverade ovan beskrivna regeländringar för ombyggnadslån kvarstår. Det kan inte heller anses motiverat att storleken på de subventionerade lånen skall beräknas utifrån värdet av det egna arbetet eftersom detta normalt inte utgör en kostnad i egentlig bemärkelse. Motion Bo216 (c) yrkande 1 avstyrks sålunda.

I samma motion föreslås i yrkande 2 att *ombyggnadslån till vissa energisparåtgärder* skall utgå utan att dessa behöver samordnas med andra ombyggnadsåtgärder. Motionären hänvisar till ett förslag från bostadsstyrelsen om att tilläggsisolering av ytterväggar och bjälklag samt kompletteringar eller byte av fönster skall betraktas som tekniskt väsentliga förbättringar och därmed självständigt uppfylla förutsättningarna för ombyggnadslån.

Bostadsstyrelsens förslag har uppmärksamrats i budgetpropositionen. Bostadsministern väljer emellertid att avvakta med sitt ställningstagande till förslaget med hänvisning till den beredning av vissa frågor om elanvändning m.m. som pågår inom regeringskansliet. Regeringen har således sin uppmärksamhet riktad på frågan. Utskottet finner det därför inte nödvändigt att i detta sammanhang närmare överväga förslaget i motion Bo216 (c) och avstyrker sålunda motionens yrkande 2. Ytterligare överväganden bör ses i ett större perspektiv och bedömas med hänsyn till frågan om den omställning av energisystemet som blir aktuell framöver.

4.7.1 Stöd till barnfamiljer för köp av egna hem

Till flerbarnsfamiljer kan under vissa förutsättningar utgå lån för köp av äldre egna hem. Lån lämnas sålunda till familjer med minst två barn och med sådana inkomster att de kan få bostadsbidrag när de bosatt sig i det köpta huset. Som ytterligare villkor gäller att huset inte är nybyggt och att kommunen har godtagit köpeskillingen samt åtagit sig visst förlustansvar. Lån lämnas med 25 % av det godkända priset. Till lånen är köplade räntebidrag. Räntebidragsunderlaget motsvarar 95 % av det godkända priset. Den garanterade räntan uppgår för närvarande till 5,9 % det första året. Den höjs därefter med 0,5 procentenheter per år.

I två motioner förordas en *avveckling av lånen till barnfamiljer för köp av egna hem*.

Enligt folkpartiets partimotion Bo230 skall barnfamiljerna stödjas genom generella bidrag och inte genom nya bostadssubventioner. Med hänvisning härtill föreslås i motionens yrkande 11 att lånen till barnfamiljer för förvärv av egna hem skall avvecklas fr.o.m. den 1 juli 1988.

I motion Bo247 (m) hävdas att långivningen till barnfamiljer för förvärv av egna hem dels är prisdrivande, dels ofta medför marginaleffekter på motsvarande sätt som bostadsbidragen. Enligt motionens yrkande 10 bör förvärvslånen därför avvecklas fr.o.m. den 1 juli 1988. Det bör enligt motionärerna ankomma på regeringen att i stället återkomma till riksdagen med förslag som bättre uppnår syftet att förbättra barnfamiljernas situation.

Riksdagen fattade så sent som våren 1987 (BoU 1986/87:10 s. 53) beslut om att införa särskilda lån till barnfamiljer för köp av äldre egna hem. Vad utskottet härvid anfört om behovet av statliga lån för vissa förvärv står fast. För att även barnfamiljer med låga inkomster skall kunna efterfråga och få tillgång till större bostäder bör sålunda de aktuella lånen utgå även fortsättningsvis. Antalet inkomna ansökningar avseende de nya lånen visar enligt utskottets mening också på att lånen fyller ett stort behov. Såvitt utskottet har sig bekant finns inte underlag för uppfattningen att långivningen skulle verka prisdrivande. Vad utskottet nu anfört innebär att folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 11 och motion Bo247 (m) yrkande 10 avstyrks.

Även om endast drygt ett halvår har gått sedan förvärvslånen för flerbarnsfamiljer infördes hävdas i motion Bo405 (s) att det i flera fall visat sig att den administrativa utformning långivningen fått inte medfört önskvärda resultat. Det har enligt motionärerna bl.a. framkommit att svårigheter kan föreligga på den kommunala nivån vid bedömningen av huruvida den presumtive egnahemsköparen verkligen kommer att klara av de ekonomiska åtaganden som ett köp innebär. Med hänvisning till det anförda hemställs om en *utvärdering av långivningen till barnfamiljer för köp av egna hem*.

Vid sitt beslut om införandet av lånen till barnfamiljer för förvärv av äldre småhus betonade riksdagen (BoU 1986/87:10 s. 54) att prövningsförfarandet liksom låneadministrationen i övrigt måste göras så enkelt som möjligt utifrån de olika krav som måste ställas på verksamheten. Mot bakgrund härav förordades också att ett förfarande med förhandsbesked vid långiv-

ningen skulle övervägas. Utskottet vill med hänvisning härtill ånyo framhålla vikten av att prövningsförfarandet även fortsättningsvis blir sådant att detta i sig inte motverkar att lånen kommer att utnyttjas. Samtidigt kan utskottet konstatera att de aktuella förvärvslånen har rönt en stor efterfrågan under den korta tid som de hittills funnits tillgängliga.

Mot bakgrund av det ovan anförda delar utskottet motionärernas principiella uppfattning att en utvärdering av långivningen bör komma till stånd. Genom att lånen funnits tillgängliga under endast en kort tid är naturligtvis de hittillsvarande erfarenheterna av långivningen begränsade. Enligt utskottets mening bör därför ytterligare erfarenheter vinnas innan en utvärdering kommer till stånd. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att långivningen enligt riksdagens beslut skall prövas på nytt efter en försöksperiod om tre år. Med hänvisning till det nu anförda avstyrker utskottet motion Bo405 (s).

På orter med avsättningssvårigheter finns det enligt motion Bo262 (c) anledning anta att systemet med räntesubventionerade lån för flerbarnsfamiljers förvärv av äldre egnahem kommer att fungera bra. Enligt motionärerna utgör dock amorteringarna en tung utgiftspost vid förvärv av äldre småhus. Med hänvisning härtill föreslås i motionens yrkande 7 att ett system med statligt borgensåtagande skall införas för att få en *lägre amorteringstakt vid barnfamiljers förvärv av egnahem*.

Bostadsutskottet kan inte på de av motionären anförda skälen ställa sig bakom förslaget i motion Bo262 (c) yrkande 7. Motionen avstyrks.

4.7.2 Stöd för förvärv av egnahem i övrigt

För den som söker sin första bostad har utvecklingen enligt motion Bo260 (c) medfört att det är nästan omöjligt att få en bostad till rimlig kostnad. I motionens yrkande 6 hemställs därför om *införandet av ett behovsprövat stöd för ungdomar vid förvärv av äldre egnahem*. Enligt förslaget skall stödet ges en utformning som motsvarar det stöd som kan utgå vid flerbarnsfamiljers småhusförvärv.

Utskottet är för sin del inte berett förorda införandet av ett statligt stöd i enlighet med förslaget i motionen. Motion Bo260 (c) yrkande 6 avstyrks sålunda.

Enligt motion Bo203 (c) såvitt nu är i fråga är det angeläget att finna ett system som skapar större rättvisa mellan dem som bygger nytt och dem som väljer att satsa på ett äldre hus för att sedan förbättra det. Med hänvisning härtill föreslås att *statliga lån vid köp av äldre egnahem* skall kunna utgå.

Bostadsutskottet har vid ett flertal tidigare tillfällen (senast BoU 1986/87:10 s. 55) avvisat motsvarande motionsyrkanden med hänvisning till möjligheterna att på den allmänna kreditmarknaden erhålla långfristiga lån för ändamålet. Utskottets principiella ställningstagande i denna del står fast. Situationen på kreditmarknaden är enligt utskottets mening fortsatt sådan att något behov av en generell statlig långivning för förvärv av äldre egnahem inte föreligger. Motion Bo203 (c) såvitt nu är i fråga avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

Konkurrensen och trycket från fritidsintressena har enligt motion Bo246

(m) orsakat många problem i kust- och skärgårdssamhällen. Det kanske allvarligaste problemet är enligt motionärerna den avfolkning som blir en följd av att allt fler bostäder köps upp av fritidsboende. För att ge de permanentboende bättre möjligheter att förvärva fastigheter bör enligt motionens yrkande 1 införas *lån för bofast befolkning vid förvärv av bostadsfastigheter* i skärgårdsområden och kustsamhällen.

Vid sin behandling av ett motsvarande motionsyrkande under föregående riksmöte (BoU 1986/87:10 s. 56) anslöt sig utskottet till motionärernas principiella uppfattning om vikten av att samhället medverkar till att permanentbostäder inte omvandlas till fritidsbostäder i områden där det råder en avsevärd efterfrågan på sådana bostäder. Utskottets ställningstagande i denna del står fast. Samhället bör sålunda även fortsättningsvis verka för ett bevarande av permanentboendet i områden med stora fritidsvärden. Utskottet vill i detta sammanhang också framhålla de möjligheter till kommunalt förköp av fastigheter som behövs för permanentboende som förköpslagen ger. Till denna förköpsrätt har också kopplats en möjlighet för kommunen att få särskilda förvärvslån. På begäran av riksdagen (BoU 1986/87:14 s. 10) är också frågan om förköpslagstiftningen och de härtill knutna lånemöjligheterna föremål för en närmare utvärdering i regeringskansliet. Utskottet är mot bakgrund härav inte nu berett förorda att de aktuella lånen skall kunna utgå vid köp där frågan om förköp inte har aktualiserats. Motion Bo246 (m) yrkande 1 avstyrks sålunda.

4.7.3 Stöd för fastighetsförvärv i övrigt

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo207 yrkande 3 hemställs om införande av ett *stöd till allmännyttiga bostadsföretag för fastighetsförvärv*. Enligt motionärerna är förvärv särskilt angelägna i områden där allmännyttan har en liten andel av hyreslägenheter, t.ex. i större orters centrala delar. Sådana förvärv kan enligt motionärerna motverka en omvandling till bostadsrätter och andelslägenheter samt motverka kontorisering av bostäder. Härigenom skulle det bli lättare för hushåll som inte kan göra stora kapitalinsatser att få en bostad. Samtidigt skulle enligt motionärerna allmännyttans prisledande roll i bruksvärdessystemet stärkas.

Vid sin behandling av ett motsvarande motionsyrkande under föregående riksmöte (BoU 1986/87:10 s. 57) uttryckte utskottet uppfattningen att en förutsättning för att de allmännyttiga bostadsföretagen skulle kunna fylla sin avsedda roll på bostadsmarknaden var att de kunde verka på denna marknad på lika villkor som övriga aktörer. I anslutning härtill uttalade också utskottet att en god neutralitet fick anses föreligga inom dagens system. Utskottets uppfattning i denna del står fast. Bostadsutskottet är mot bakgrund härav inte nu berett att förorda att förvärvsstöd införs för de allmännyttiga bostadsföretagen i enlighet med förslaget i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo207 yrkande 3. Motionen avstyrks.

Den lagstadgade förköpsrätten som kommunerna i dag har är enligt motion Bo215 (s) viktig. I det ekonomiska läge som de flesta kommuner befinner sig i har de enligt motionärerna emellertid inte ekonomiska möjligheter att utnyttja denna förköpsrätt. För att ge kommunerna sådana

ekonomiska möjligheter föreslås därför – yrkande 1 – att staten skall inrätta *lån med låg garanterad ränta vid kommunala förköp*. Dessutom förordas – yrkande 2 – att dessa lån skall kunna övertas av de allmännyttiga företagen vid vidareförsäljning till dem av förköpta fastigheter.

Bostadsutskottet vill, i likhet med motionärerna, betona att den förköpsrätt som kommunerna givits genom förköpslagen utgör ett viktigt instrument bl.a. för bostadsförsörjningen. Däremot delar inte utskottet uppfattningen att till denna förköpsrätt bör kopplas en generell lånemöjlighet. Det bör i första hand åligga kommunerna att svara för finansieringen av de förköp dessa finner erforderliga. Utskottet vill dock erinra om den lånemöjlighet som kopplats till förköpsrätten för permanentboende i vissa kommuner. Som redovisats ovan är dessutom denna förköpsrätt och den härtill kopplade lånemöjligheten föremål för utvärdering i regeringens kansli. En generell kommunal lånemöjlighet är utskottet inte berett att förorda. Med hänvisning till det nu anförda avstyrker utskottet motion Bo215 (s).

4.8 Vissa temporära bostadsstöd

4.8.1 Hyresrabatter

Hösten 1982 infördes ett system med hyresrabatter (tidigare benämnda temporära hyresrabatter) i form av särskilda statsbidrag vid ny- eller ombyggnad. Statsbidrag till hyresrabatter i bostadshus lämnas under viss förutsättning till ägare av bostadshus med hyres- eller bostadsrättslägenheter. Villkoret är att huset har uppförts eller byggts om med stöd av lån enligt bostadsfinansieringsförordningen och att byggnadsarbetena har påbörjats under senare delen av år 1982 eller under något av åren 1983 eller 1984. Maximalt bidrag under det första året av bidragstiden är 60 kr./m² för hus där byggnadsarbetena har påbörjats under perioden 1982–1983 och 45 kr./m² för hus där byggnadsarbetena har påbörjats under år 1984. Bidraget minskas med en femtedel per år. För ombyggnad av hus i Norrbottens län har bidrag kunnat utgå även för byggnadsarbeten som påbörjats under år 1985.

Förslag om en *avveckling av hyresrabatterna* lämnas dels i folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 5, dels i motionerna Bo247 (m) yrkande 8 samt Bo258 (c) yrkande 8 såvitt nu är i fråga. I motiveringarna härför hänvisas dels till att motionärerna motsatt sig införandet av hyresrabatterna, dels till behovet av besparingar på statsbudgeten.

Som framgår av redovisningen ovan lämnas inga nya hyresrabatter sedan utgången av år 1985. Genom den årliga avtrappningen av rabatterna med en femtedel av det ursprungliga beloppet innebär detta att hyresrabatterna i princip kommer att vara helt avvecklade inom några få år. Utskottet vidhåller med hänvisning härtill sin tidigare uppfattning (BoU 1985/86:13 s. 41 och BoU 1986/87:10 s. 79) att det måste anses rimligt att statsmakterna står fast vid sitt beslut om att hyresrabatter skall kunna utgå under den trots allt begränsade tidsperiod som ursprungligen avsetts. Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 5 samt

motionerna Bo247 (m) yrkande 8 och Bo258 (c) yrkande 8 såvitt nu är i fråga. BoU 1987/88:10

4.8.2 Återflyttningsbidrag och nybyggnadsbidrag

Riksdagen beslutade hösten 1986 dels om en försöksverksamhet med bidrag till bostadskostnader efter ombyggnad – återflyttningsbidrag (tidigare benämnt kvarboendegaranti), dels om ett bidrag vid nybyggnad av vissa bostäder – nybyggnadsbidrag (tidigare benämnt hyresrabatt).

Återflyttningsbidrag skall, enligt beslutet lämnas under tre år fr.o.m. år 1987 för att dämpa höjningarna av bostadskostnaderna för de hyresgäster och bostadsrättshavare som bor kvar efter en ombyggnad.

I tre motionsyrkanden förordas en *avveckling av återflyttningsbidragen*.

Med hänvisning till att man motsatt sig införandet av återflyttningsbidragen föreslås i folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 9 att bidragen skall avvecklas. Även i motion Bo258 (c) yrkande 8 såvitt nu är i fråga föreslås de avvecklade av samma skäl. I motion Bo247 (m) yrkande 7 föreslås bidragen avvecklade av besparingsskäl.

De skäl som så sent som hösten 1986 vägledde införandet av återflyttningsbidragen äger enligt bostadsutskottets mening fortsatt giltighet. Det föreligger sålunda även i dag ett behov av de aktuella bidragen. Bostadsutskottet avstyrker med hänvisning härtill förslagen i folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 9 samt i motionerna Bo247 (m) yrkande 7 och Bo258 (c) yrkande 8 såvitt nu är i fråga om att bidragen skall avvecklas.

Nybyggnadsbidrag lämnas vid nybyggnad av hyres- och bostadsrättshus på vissa orter under förutsättning att preliminärt lånebeslut eller dispens för påbörjande har meddelats efter den 4 november 1986 och byggnadsarbetena påbörjats före utgången av år 1988. Nybyggnadsbidragen uppgår till 60 kr./m² under det första året och till 30 kr./m² under det andra året efter husets färdigställande. Bidrag till nybyggnader utgår bl.a. på de orter där begränsningar har införts i fråga om igångsättning av ombyggnader.

Förslag om en *avveckling av nybyggnadsbidragen* lämnas i folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 10 och i motion Bo247 (m) yrkande 6. Motiveringarna härför är dels att motionärerna motsatt sig införandet av de aktuella bidragen, dels behovet av besparingar på statsbudgeten.

Även i fråga om nybyggnadsbidragen äger de vid införandet hösten 1986 anförda skälen härför fortsatt giltighet. Det föreligger sålunda ett fortsatt behov också av nybyggnadsbidragen. Dessutom bör de i bostadsbyggnadsprocessen involverade kunna räkna med att statliga utfästelser står fast. Annars uppstår en ryckighet i planeringen som kritiseras inte minst i motioner från (m) och (fp). Bostadsutskottet avstyrker förslagen i folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 10 och i motion Bo247 (m) yrkande 6.

4.8.3 Ungdomsbostadsstöd

För att förbättra ungdomens bostadssituation infördes som framgått ovan våren 1987 (BoU 1986/87:16) ett särskilt ungdomsbostadsstöd. Stödet utgår i form av ett särskilt bidrag till de kommuner med brist på bostäder för ungdomar, som regeringen bestämmer. En förutsättning för stöd är att

kommunen eller av kommunen utsett organ förmedlar genomgångsbostäder för ungdomar. För lägenheter upplåtna och förmedlade på detta sätt lämnas bidrag med ett belopp som motsvarar 200 kr. per månad under den tid uthyrning pågår, dock längst till dess hyresgästen fyller 25 år. För en ungdomsbostad som upplåts åt makar eller sambor upphör stödet när någon av dem uppnått denna ålder. Avser uthyrningen en nybyggd eller ombyggd lägenhet som upplåtits som genomgångsbostad för ungdom alltsedan den färdigställts, gäller som en ytterligare förutsättning för bidrag att det för lägenheten beräknade bidraget i sin helhet tillgodoförs fastighetsägaren som produktionsstöd. De bidrag kommunen får för andra ungdomsbostäder än de nu nämnda får användas på det sätt som kommunen finner lämpligt för att främja tillkomsten av ungdomsbostäder. För studentbostäder gäller särskilda regler.

Krav på en *avveckling av ungdomsbostadsstödet* förs fram i tre motioner.

I folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 8 samt i motion Bo247 (m) yrkande 5 föreslås stödet avvecklat med hänvisning till behovet av besparingar på statsbudgeten.

Enligt motion Bo258 (c) är ungdomsbostadsstödet krångligt, byråkratiskt och ineffektivt. Med hänvisning härtill och till motionsförslag (c) om åtgärder för att komma till rätta med ungdomars bostadsproblem föreslås i motionens yrkande 10 att stödet skall avvecklas fr.o.m. den 1 juli 1988.

Ungdomsbostadsstödet infördes för mindre än ett år sedan. De skäl som vägledde införandet av stödet äger enligt bostadsutskottets mening fortsatt giltighet. Ungdomens bostadssituation är på många orter sådan att ett fortsatt stöd är motiverat. För att stödet skall kunna få sin avsedda effekt måste det naturligtvis få vara i kraft under en så lång tid att kommuner och fastighetsägare hinner genomföra erforderliga planerings- och byggnadsåtgärder m.m. Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 8, Bo247 (m) yrkande 5 samt Bo258 (c) yrkande 10.

4.9 Tilläggs lån m.m.

Tilläggs lån kan utgå för ombyggnad av vissa kulturhus och för grundförstärkningsåtgärder i kulturhistoriskt värdefulla bostadshus, för åtgärder mot radon, fukt, mögel och rost m.m., för att ändra lägenhetssammansättningen i vissa hus samt för vissa andra ombyggnadsåtgärder i framför allt miljonprogrammets bostadsområden. Vidare kan tilläggs lån lämnas för arkeologiska undersökningar i samband med bostadsbyggande.

Riksdagen har för innevarande budgetår fastställt två ramar för beslut avseende tilläggs långivningen. Den första ramen avser riksantikvarieämbetets tillstyrkanden av ombyggnader av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Denna ram, som förutom tilläggs långivningen även avser förhöjt låneunderlag enligt ombyggnadsläneförordningen, uppgår till 90 milj. kr. för budgetåret 1987/88. Av ramen får högst 2,5 milj. kr. disponeras för tilläggs lån för arkeologiska undersökningar. Den andra ramen avser både tilläggs lån till bostadshus som är yngre än 30 år för olika byggsador (fukt, mögel och rost m.m.) och ändrad lägenhetssammansättning samt tilläggs lån till kulturhisto-

riskt värdefulla hus för grundförstärkningsåtgärder. Riksdagen har fastställt denna ram till 40 milj. kr. för budgetåret 1987/88. Slutligen har riksdagen fastställt en ram om 100 milj. kr. för ombyggnadsåtgärder i hyres- och bostadsrättshus som är yngre än 30 år.

I tre motioner diskuteras frågan om för vilka ändamål som tillägglån skall kunna utgå. I motion Bo247 (m) yrkande 14 föreslås lånemöjligheten för ändrad lägenhetssammansättning upphöra med motiveringen att människornas efterfrågan och inte olika statliga bidrag bör styra en fastighets lägenhetssammansättning. Motsvarande yrkanden framställs i motion Bo228 (m) yrkande 1 och Bo258 (c) yrkande 11 såvitt nu är i fråga. I motion Bo258 (c) hänvisas till den tilltagande bristen på smålägenheter.

Bostadsutskottet har vid upprepade tillfällen (senast BoU 1986/87:10) behandlat och avstyrkt yrkanden om att *tillägglån för ändrad lägenhetssammansättning* inte skall utgå. Utskottet har vid dessa tillfällen bl.a. framhållit tillägglånen betydelse för att ge vissa bostadsområden en mer varierad befolkningssammansättning. Det bör i detta sammanhang också påpekas att tillägglån för ändrad lägenhetssammansättning endast kan utgå till åtgärder i hus där betydande uthyrningssvårigheter föreligger. Någon risk för att starkt efterfrågade smålägenheter slås samman till större lägenheter med stöd av tillägglån torde således inte föreligga. Motionerna Bo228 (m) yrkande 1, Bo247 (m) yrkande 14 och Bo258 (c) yrkande 11 såvitt nu är i fråga avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

Bostadsministern tar i budgetpropositionen upp frågan om *antalet ramar* som lämpligen bör användas för att styra tillägglångivningen. Därvid konstateras att ändamålen för de tre ramar som används under innevarande budgetår delvis sammanfaller. I avsikt att inom resp. ram behandla tillägglån för mer enhetliga ändamål föreslås ramen för byggsador m.m. fördelas på de två övriga ramarna. Antalet ramar begränsas därmed till två. Till den ena ramen hänförs alla ändamål som avser åtgärder i bostadshus som är kulturhistoriskt värdefulla eller ingår i en från kulturhistorisk synpunkt värdefull bebyggelsemiljö. Till den andra ramen hänförs åtgärder som avser reparationer eller ombyggnader av hyres- och bostadsrättshus som är yngre än 30 år.

Regeringens förslag att begränsa antalet ramar för tillägglån till två behandlas i motion Bo258 (c) yrkande 12. I motionen anförts att ramen för byggsador m.m. inte bör fördelas på övriga ramar eftersom detta skulle medföra en risk för att tillägglånen till byggsador fortsättningsvis inte ges tillräcklig prioritet. Den nu gällande ramfördelningen föreslås därför behållas.

Bostadsutskottet kan inte dela de farhågor som framförs i motion Bo258 (c) om att tillägglångivningen för byggsador riskerar att minska om de föreslagna förändringarna genomförs. Regeringens förslag torde vara avsett att underlätta en samlad bedömning av det stöd som kan behöva utgå till byggsador och byggfel i hyres- och bostadsrättshus som är yngre än 30 år. En sådan samlad bedömning motiveras också av att den nuvarande ramen för ombyggnadsåtgärder i hus yngre än 30 år redan i dag till stor del används till åtgärder för att avhjälpa brister i bl.a. miljonprogrammets bostadsområden som har samband med att oprövad teknik och delvis olämpliga byggnadsma-

terial används i bostadsproduktionen under denna period. Utskottet tillstyrker således regeringens förslag om att begränsa antalet ramar till två och avstyrker motion Bo258 (c) yrkande 12.

Bostadsministern anför att *ramarnas storlek* sammantaget bör hållas på samma nivå som under innevarande budgetår, bl.a. mot bakgrund av den överhettade byggarbetsmarknaden i vissa regioner. Tillstyrkanderamen för tilläggs lån och förhöjt låneunderlag för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse m.m. (inkl. tilläggs lån för grundförstärkning) föreslås fastställas till 115 milj. kr. för budgetåret 1988/89. Även ramen för tilläggs lån för åtgärder i hus som är yngre än 30 år (inkl. reparationsåtgärder m.m.) föreslås fastställas till 115 milj. kr.

I motion Bo258 (c) yrkandena 13, 14 och 15 föreslås tre ramar för tilläggs långivningen fastställas med en sammanlagd storlek om 270 milj. kr. under budgetåret 1988/89. I yrkande 13 föreslås således ramen för byggska-dor m.m. bestämmas till 60 milj. kr., yrkande 14 avser en ram för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse om 110 milj. kr. och slutligen föreslås i yrkande 15 att ramen för bostadshus yngre än 30 år fastställs till 100 milj. kr.

De ovan behandlade förslagen i motionerna Bo247 (m) och Bo228 (m) om att tilläggs lån till ändrad lägenhetssammansättning inte längre skall utgå syftade samtidigt till att de medel, ca 11 milj. kr., som tidigare utgått för detta ändamål i fortsättningen skall användas till kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. I motion Bo228 (m) yrkande 2 hemställs därför om att 8,5 milj. kr. utöver regeringens förslag tillställs ramen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Därutöver föreslås i motionens yrkande 3 att delramen avseende arkeologiska undersökningar i samband med bostadsbyggnad ökas med 2,5 milj. kr. utöver regeringens förslag. Enligt motionären är den delram som föreslås av regeringen otillräcklig. I de delar av landet där förekomsten av arkeologiska fynd är riklig, som exempelvis på Öland, åsamkar de arkeologiska undersökningarna stora kostnader för byggherrarna. Det är enligt motionärerna inte rimligt att byggherrarna ensamma skall svara för dessa kostnader utan ansvaret bör delas av hela samhället.

Bostadsutskottet har ovan ställt sig bakom regeringens förslag om att begränsa antalet ramar för tilläggs långivning m.m. till två. Yrkandena 13, 14 och 15 i motion Bo258 (c) avser tre ramar enligt den fördelning som gäller under innevarande budgetår. Dessa yrkanden avstyrks med hänvisning till utskottets tidigare ställningstagande.

Även yrkande 2 i motion Bo228 (m) utgår från ett förslag som utskottet redan ställt sig avvisande till, nämligen att medel omfördelas mellan de olika ramarna efter det att tilläggs lånen till ändrad lägenhetssammansättning har slopats. Motion Bo228 (m) yrkande 2 avstyrks således av utskottet. Regeringens förslag om storleken på ramarna för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse m.m. resp. åtgärder i hus yngre än 30 år tillstyrks.

Beträffande det förslag som förs fram i motion Bo228 (m) om en utvidgning av *delramen för arkeologiska undersökningar* vill utskottet anföra följande. Bostadsutskottet ställde sig föregående år (BoU 1986/87:10) bakom förslaget att genom tilläggs lån ge stöd till arkeologiska undersökningar i samband med bostadsbyggnad. Finansieringen av dessa åtgärder hade dithills inneburit ett problem vid bostadsbyggnad i vissa delar av landet.

Enligt vad utskottet erfarit har emellertid den delram på 2,5 milj. kr. riksdagen fastställt för beslut om tillägglån till arkeologiska undersökningar under budgetåret hittills visat sig vara tillräcklig. Inga ansökningar om lån för detta ändamål har behövt avslås med hänvisning till brist på medel. Anledning saknas därför att nu utvidga delramens storlek på det sätt som föreslås i motion Bo228 (m) yrkande 3. Motionsyrkandet avstyrks således och regeringens förslag om delramen för tillägglån till arkeologiska undersökningskostnader tillstyrks av utskottet.

Som inledningsvis omnämnts avräknas mot ramen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse förutom tillägglån även *förhöjt låneunderlag* enligt ombyggnadslåneförordningen, till sådan bebyggelse. Enligt vad som anförs i motion Bo259 (c) leder detta förhållande till att tillägglångivningen prioriteras, trots att man genom de relativt begränsade subventioner som det förhöjda låneunderlaget innebär kan stimulera till återanvändning av ett väsentligt bredare urval av våra kulturhistoriskt värdefulla bostadsmiljöer. Mot denna bakgrund föreslås i motionen att förhöjt låneunderlag skall få beviljas utan rambegränsning och att den av regeringen föreslagna ramen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse endast skall avse tillägglångivningen.

Bostadsutskottet delar motionärens uppfattning om betydelsen av att låneunderlaget kan förhöjas vid lån till viss bebyggelse. Det stöd som samhället, utöver de generella bostadssubventionerna, kan ge till olika typer av kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse bör emellertid vid varje tidpunkt fördelas till de hus som är mest angelägna att åtgärda. Detta möjliggörs genom att tillstyrkan av de antikvariska myndigheterna krävs både för tillägglån och förhöjt låneunderlag. Denna ordning bör enligt utskottets mening behållas. Motion Bo259 (c) avstyrks.

I motion Bo232 (vpk) hemställs att bostadsstyrelsen skall ges i uppdrag att se över *reglerna för tillägglångivningen*. Motionärerna hänvisar till vissa förslag om begränsade möjligheter att erhålla ombyggnadslån som förs fram i motion Bo202 (vpk). Om dessa förslag tillstyrks av riksdagen kan reglerna för tillägglån behöva ändras i syfte att hålla hyrorna på en rimlig nivå.

Bostadsutskottet har ovan (se avsnitt 4.6.2) avstyrkt de förslag som förs fram i motion Bo202 (vpk). Något behov av en översyn av reglerna för tillägglån i enlighet med förslaget i motion Bo232 (vpk) föreligger således inte, varför motionen avstyrks.

4.10 Viss bostadsförbättring m.m.

4.10.1 Bostadsanpassningsåtgärder m.m.

Ett flertal olika låne- och bidragsformer har inrättats för att förbättra möjligheterna för äldre och handikappade att leva ett självständigt liv i vanliga bostäder. Till åtgärder i bostadslägenheter utgår exempelvis bostadsanpassningsbidrag. Vidare utgår bidrag till installation av hiss i vissa fastigheter. Stöd lämnas även för att förbättra tillgängligheten i den yttre miljön samt för att stimulera utvecklingen av sådan service som förbättrar kvarboendemöjligheterna för bl.a. äldre och handikappade. Flera av dessa

åtgärder innebär naturligtvis förbättringar i bostadsområdena som kommer alla boende till godo. Detta gäller även det statliga bidrag för konstnärlig utsmyckning i bostadsområden som riksdagen beslutade införa våren 1987 i syfte att stödja arbetet med att skapa bra och tilltalande bostadsmiljöer.

Regeringen föreslår att de *ramar för viss bostadsförbättring* som under innevarande budgetår gäller för beslut om statsbidrag till vissa tillgänglighetsskapande åtgärder på kvartersmark och beslut om bidrag för konstnärlig utsmyckning i bostadsområden för budgetåret 1988/89 bestäms till oförändrat 10 milj. kr. resp. 15 milj. kr. Bostadsutskottet tillstyrker dessa regeringsförslag.

I budgetpropositionen lämnas ett förslag om förändring av reglerna för bostadsanpassningsbidrag. Enligt gällande regler lämnas bidrag för hela den godkända kostnaden för bostadsanpassningen såvida inte åtgärderna betraktas som standardhöjande. Med *standardhöjande åtgärder* avses åtgärder som påtagligt ökar fastighetens ekonomiska värde. För dessa åtgärder gäller att bidrag lämnas med högst 30 000 kr. För kostnader utöver detta belopp lämnas bostadslån med räntebidrag, s.k. bostadsanpassningslån. Bostadsministern anför att kapitalkostnaderna för dessa lån i vissa fall kan bli alltför betungande för den handikappade. Av detta skäl föreslår regeringen att högre bidrag än 30 000 kr. efter prövning av regeringen skall få lämnas också för standardhöjande åtgärder.

Bostadsutskottet anser liksom regeringen att angelägna bostadsanpassningsåtgärder inte bör förhindras av den handikappades ekonomiska situation. Utskottet tillstyrker därför förslaget om att högre bidrag än 30 000 kr. skall kunna lämnas också för standardhöjande åtgärder.

Reglerna för bostadsanpassningsbidrag diskuteras även i motion Bo234 (s). Enligt motionen kan vissa problem uppstå när *bostadsanpassningsbidrag till extra yta* lämnas vid ny- eller tillbyggnad av hyres- eller bostadsrättshus. Den boende skall inte belastas med de kostnadsökningar som beror på den extra yta för vilken bidrag utgår. Det saknas emellertid regler om efter vilka grunder den boendes hyra resp. bostadsrättsavgift skall nedsättas. I motionen hemställs därför om att tillämpningsföreskrifter utarbetas som reglerar dessa förhållanden.

Bostadsutskottet vill med anledning av motion Bo234 (s) anföra följande. Det ekonomiska stöd som bostadsanpassningsbidraget innebär är självklart avsett att till fullo komma den handikappade till godo. Vid bidrag till anpassningsåtgärder inom en lägenhet uppstår normalt inga problem härvidlag. Inte heller i de fall då bidrag lämnas till extra bostadsyta skall emellertid den handikappade drabbas av ökade kostnader för de åtgärder som bekostats med bidraget. Enligt utskottets mening måste eventuella oklarheter i detta avseende undanröjas. Det har kommit till utskottets kännedom att problem uppstått om hur bidraget ytterst skall komma den handikappade till del enligt statsmakternas intentioner. Enligt vad utskottet erfarit saknas regler för hur hyran resp. bostadsrättsavgiften skall reduceras för att ge de handikappade full kompensation för det kapitaltillskott som bostadsanpassningsbidraget innebär. Det kan inte accepteras att avsaknaden av regler medför att det bostadsanpassningsbidrag som betalats ut till en fastighetsägare inte kommer den handikappade till godo genom en motsvarande reduktion av boende-

kostnaden. Det ankommer på regeringen att överväga villkoren för bostadsanpassningsbidrag till extra yta och vidta nödvändiga åtgärder. Vad bostadsutskottet nu anfört med anledning av motion Bo234 (s) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo231 yrkande 1 föreslås att staten skall svara för hela *kostnaden för bostadsanpassningsbidraget*. Enligt motionen har de nya reglerna för bostadsanpassningsbidrag som innebär att staten står för 60 % och kommunen för 40 % av kostnaden ingett oro för att kommunerna fortsättningsvis kommer att tillämpa mer restriktiva bidragsregler eller avstå från att ge information om möjligheterna till bidrag. De ändrade reglerna uppges också medföra stor ekonomisk belastning på kommuner med många äldre.

När bostadsutskottet våren 1987 tillstyrkte regeringens förslag om kommunal delfinansiering av bostadsanpassningsbidragen gjordes detta mot bakgrund av den kommunala beslutanderätten i bostadsförsörjnings- och bostadsanpassningsfrågor. Bostadsanpassningsbidraget underlättar kvarboende i vanliga lägenheter och minskar därigenom kommunens utgifter för olika former av institutionsboende. Några kommunalekonomiska motiv till en restriktiv bidragsgivning torde därför inte föreligga. Det är heller inte möjligt för en kommun att tillämpa lokala regler för bostadsanpassningsbidraget. Reglerna i förordningen måste följas och kommunens beslut i bidragsärenden kan överklagas i första instans hos länsbostadsnämnden. Utskottet förutsätter vidare att kommunerna även fortsättningsvis lämnar erforderlig information om bidraget. Motion Bo231 (vpk) yrkande 1 avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

Bidrag till installation av hissar i vissa bostadshus har sedan år 1984 kunnat beviljas inom de ramar som riksdagen fastställt. Bidrag lämnas av staten med högst 30 % av den godkända kostnaden under förutsättning att kommunen bidrar med minst 20 %. I motion Bo245 (s) tas frågan om *stödet till hissinstallationer* upp. Enligt motionärerna är det inte rimligt att de 50 % av kostnaderna för hissinstallation som inte täcks av hissbidraget i sista hand drabbar hyresgästerna i form av ökad hyra. Mot denna bakgrund föreslås att samhällets stöd till hissinstallationer ökas.

Bostadsutskottet har vid ett flertal tillfällen under senare år framhållit att tillgången till hiss i flervåningshus är av central betydelse för att tillgodose berättigade tillgänglighetskrav. Samhället ger också ett omfattande stöd till denna typ av tillgänglighetsfrämjande åtgärder. Hissinstallationer kan således finansieras med de ovan diskuterade hissbidragen och berättigar dessutom till de sedvanliga subventionerade bostadslånen med en ingångsränta på 2,35–2,6 %. Utskottet finner det emellertid inte orimligt att den standardhöjning som en hissinstallation innebär för de boende också medför en viss ökad boendekostnad. Yrkandet i motion Bo245 (s) kan således inte tillstyrkas av utskottet.

4.10.2 Finansiering av radonåtgärder

Bostadsutskottet behandlade hösten 1987 (BoU 1987/88:2) vissa motionsyrkanden om olika åtgärder med syfte att minska radonproblemen i våra

bostäder. Utskottet avvaktade vid detta tillfälle med sitt ställningstagande till bl.a. ett yrkande om bidrag för att sanera bostäder från radon med hänvisning till att frågan redan övervägdes inom regeringens kansli. I årets budgetproposition presenterar regeringen sitt förslag till bidragssystem. De nuvarande tilläggslånen till radonåtgärder föreslås, såvitt gäller egnahem, den 1 juli 1988 ersättas med ett bidrag. Bidraget föreslås lämnas med ett belopp som motsvarar 50 % av kostnaden för de åtgärder som kommunen funnit nödvändiga för att inte gällande gränsvärden skall överskridas. Lägsta bidrag som bör utgå föreslås bli 1 000 kr. och högsta 15 000 kr. per hus.

Gränsvärden för radondotterhalten i bostäder anges dels av socialstyrelsen i dess egenskap av tillsynsmyndighet enligt hälsoskyddslagstiftningen, dels av statens planverk i föreskrifter till bygglagstiftningen. Socialstyrelsens provisoriska gränsvärde för vad som skall anses vara sanitär olägenhet inom befintlig bebyggelse är satt till 400 Bq/m³. I fråga om kraven efter ombyggnad har tillämpats ett gränsvärde om 200 Bq/m³. Föreskrifter till den nya plan- och bygglagen är under utarbetande.

I tre olika motioner behandlas dels frågan om radonbidragets storlek, dels frågan om vid vilken radonkoncentration som bidraget skall utgå. Enligt motion Bo243 (c) är regeringens förslag alltför begränsat för att få den effekt som är nödvändig. Därför föreslås i motionens yrkande 7 att den övre gränsen för bidraget höjs till 25 000 kr. Med hänvisning till att stor hänsyn måste tas till de boendes egen riskbedömning föreslås i yrkande 8 att gränsvärdet för erhållande av bidrag sätts till en radondotterhalt på 200 Bq/m³. I motion Bo529 (fp) föreslås att ett schablonbidrag på 20 000 kr. bör utgå om kostnaderna överstiger detta belopp och om radondotterhalten bringas ned under ett angivet gränsvärde. Bidraget bör kunna utgå i hus som före saneringen har radondotterhalter på över 200 Bq/m³. Även i folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 16 diskuteras vilket gränsvärde som skall ge rätt till bidrag. Utan att ange något bestämt alternativ till regeringens förslag hemställs om att ett lägre gränsvärde än 400 Bq/m³ skall övervägas.

Bostadsutskottet anser de av regeringen föreslagna *ekonomiska villkoren för radonbidraget* vara väl avvägda. Ett bidrag på 50 % av kostnaden kommer sannolikt att utgöra ett starkt incitament för berörda fastighetsägare att vidta nödvändiga åtgärder. De gränser för lägsta resp. högsta bidrag som regeringen föreslår torde inte ändra på detta förhållande. Huvuddelen av de åtgärder som behöver vidtas för att sänka radondotterhalten i befintliga bostäder är dessutom av relativt enkel beskaffenhet och kan genomföras till kostnader som ger full bidragseffekt. Mot denna bakgrund avstyrks motionerna Bo243 (c) yrkande 7 och Bo529 (fp). Den sistnämnda motionen såvitt nu är i fråga. Regeringens förslag till bidragskonstruktion tillstyrks av utskottet.

Inte heller i frågan om *gränsvärden för radonbidraget* kan utskottet tillstyrka redovisade motionsyrkanden. Regeringens förslag knyter an till de gränsvärden som ställs upp med stöd av hälsoskyddslagstiftningen och – i fråga om nivån efter åtgärd – byggnadslagstiftningen. Dessa gränsvärden bör också enligt utskottets mening vägleda bidragsgivningen. Därigenom säkras att statens bidragsgivning vid varje tidpunkt styrs av samma riskbedömningar som ligger till grund för samhällets övriga insatser mot radon i bebyggelsen.

Med det anförda avstyrks folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 16, samt motionerna Bo243 (c) yrkande 8 och Bo529 (fp), det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga. Regeringens förslag tillstyrks sålunda även såvitt gäller gränsvärden för radonbidraget.

I två motioner föreslås åtgärder mot radonproblemen i bostäder utöver det bidrag till åtgärder i egna hem som diskuterats ovan. I motion Bo243 (c) yrkande 6 föreslås att kommunerna stimuleras till att genomföra en fullständig kartläggning av förekomsten av radon i bostäder. Regeringen förutsätts utforma detaljerna för ett sådant samlat saneringsprogram mot radon. Enligt motion Bo521 (vpk) är det inte godtagbart att det bidrag för radonåtgärder som föreslås i budgetpropositionen endast avser egna hem. Motionärerna hävdar att staten bör ta på sig ansvaret för ett brett saneringsprogram på radonområdet. I motionen föreslås mot denna bakgrund att regeringen skall utarbeta ett saneringsprogram för att komma till rätta med radonproblemet i flerbostadshusen.

Vad gäller frågan om *kartläggning av radonförekomsten* görs i budgetpropositionen vissa klarlägganden. Bostadsministern anför att den viktigaste uppgiften nu är att finna de hus där åtgärder bör sättas in. Det är en uppgift som knappast kan klaras av dem som bor i husen. Det framhålls vidare att kommunerna måste intensifiera sitt arbete på detta område, ett arbete som på många håll inte ges tillräckliga resurser. Utskottet instämmer i bostadsministerns syn på kommunernas ansvar för att kartlägga hus inom kommunen där sanitär olägenhet föreligger. Det bör emellertid samtidigt påpekas att det faller inom flera centrala statliga myndigheters ansvarsområde att bistå kommunerna i deras arbete genom bl.a. rådgivning och metodutveckling. Bostadsutskottet vill i detta sammanhang även erinra om de överväganden om kommunernas ansvar beträffande olika radonfrågor som gjordes i betänkandet BoU 1987/88:2. I dessa överväganden förutsattes bl.a. att överläggningar mellan regeringen och kommunerna skulle komma till stånd om kommunernas verksamhet i vissa avseenden behövde intensifieras. Utskottet utgår från att man i dessa överläggningar också diskuterar de problem som gäller kommunernas kartläggningsarbete. Med hänvisning till det nu anförda anser utskottet att något behov av ett saneringsprogram i enlighet med vad som föreslås i motion Bo243 (c) yrkande 6 för närvarande inte föreligger. Motionsyrkandet bör sålunda avslås.

Beträffande det förslag som förs fram i motion Bo521 (vpk) om ett *saneringsprogram för flerbostadshusen* i syfte att komma till rätta med radonproblemet vill utskottet erinra om de möjligheter som redan i dag står till buds för sådana åtgärder. Bostadslån kan således utgå om radonåtgärderna utförs i samband med en ombyggnad. I andra fall kan räntestöd lämnas och om kostnaden för åtgärderna överstiger husets ekonomiska bärkraft utgår tillägglån. Mot denna bakgrund är det enligt utskottets mening rimligt att det nu föreslagna bidraget inriktas på problemen i egna hemmen. Motion Bo521 (vpk) avstyrks sålunda.

4.11 Åtgärder i områden med stor andel outhyrda lägenheter

Under denna rubrik behandlar bostadsutskottet yrkanden om förnyelsebidraget och eftergift av hyresförlustlån. Samtliga motionsyrkanden utom ett

är i stort sett identiska med förslag som utskottet övervägde våren 1987 (BoU 1986/87:10). Inte heller budgetpropositionen innehåller några nya överväganden i dessa frågor. Det aviseras emellertid att bostadsstyrelsen avser utvärdera det samlade statliga stödet till åtgärder i nyare områden med flerbostadshus.

Förnyelsebidrag kan lämnas till sådana åtgärder i allmännyttiga bostadsföretags flerbostadshusområden som syftar till att minska antalet outhyrda lägenheter och förbättra den sociala miljön i området. En förutsättning för bidrag är att bostadsföretaget och kommunen har upprättat ett gemensamt åtgärdsprogram för området som även omfattar sociala åtgärder. Vidare ställs krav på att kommunen lämnar ett bidrag som motsvarar minst hälften av det statliga bidraget. Riksdagen fastställer för varje budgetår en ram för beslut om förnyelsebidrag. Under innevarande budgetår får bidrag lämnas inom en ram av 60 milj. kr.

Bostadsministern föreslår att *ramen för beslut om förnyelsebidrag* fastställs till 60 milj. kr. även för budgetåret 1988/89. I motion Bo247 (m) yrkande 12 föreslås att förnyelsebidraget avskaffas den 1 juli 1988. Motionärerna anser att bostadsföretagen själva måste ta det fulla ansvaret för sin verksamhet. Om en satsning på boendemiljön är motiverad underlättas också uthyrningen, och åtgärderna blir därmed företagsekonomiskt lönsamma. I dessa fall bör därför olika åtgärder i boendemiljön kunna komma till stånd utan statliga bidrag.

Enligt den uppfattning som bostadsutskottet gav uttryck för redan föregående år har förnyelsebidraget stor betydelse för att få i gång olika förbättringar av boendemiljön. Bidragsvillkorens utformning med krav på bl.a. åtgärdsprogram som även omfattar sociala åtgärder bidrar till att lösa de problem som finns i många bostadsområden. Förnyelsebidraget är således avsett att stödja ett brett åtgärdsprogram där kommunen och bostadsföretaget tillsammans arbetar aktivt för att komma till rätta med uthyrningssvårigheter och sociala problem i ett bostadsområde. Utskottet vidhåller sin uppfattning att denna typ av problem inte kan angripas utifrån ett snävt företagsekonomiskt synsätt på det sätt som föreslås i motion Bo247 (m) yrkande 12. Motionsyrkandet avstyrks således. Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ram för beslut om förnyelsebidrag under budgetåret 1988/89.

I folpartiets partimotion Bo230 yrkande 18 behandlas frågan om *förnyelsebidragens begränsning till allmännyttiga bostadsföretag*. Bidragsgivningen bör enligt motionärerna även kunna utgå till andra bostadsföretag.

De allmännyttiga bostadsföretagen har länge intagit en särställning när det gäller den sociala bostadspolitikens genomförande. Det ansvar som de allmännyttiga företagen har tagit för att trygga bostadsförsörjningen i landet har emellertid medfört att de i större utsträckning än andra bostadsföretag tidvis har drabbats av uthyrningssvårigheter och sociala problem i vissa bostadsområden. Det är mot denna bakgrund som bidragsreglerna för förnyelsebidrag har utformats. Bostadsutskottet utgår dock från att ytterligare synpunkter på bidragsgivningens utformning kommer att uppmärksammas i den utvärdering av det samlade statliga stödet i nyare områden med flerbostadshus som bostadsstyrelsen avser att genomföra. Motion Bo230 (fp)

yrkande 18 kan mot denna bakgrund avstyrkas.

I motion Bo220 (s) diskuteras problemen i framför allt Stockholms miljonprogramsområden. Enligt motionärerna kan inte förnyelsebidrag utgå till dessa bostadsområden eftersom en förutsättning för bidrag uppges vara att den årliga befolkningsomsättningen i området inte understiger 30 %. Detta villkor uppfylls inte i dag i något av Stockholms miljonprogramsområden. Mot denna bakgrund föreslås riksdagen göra ett tillkännagivande med innebörden att bidragsreglerna bör ändras så att förnyelsebidrag kan lämnas även i dessa områden.

Med anledning av vad som föreslås i motion Bo220 (s) angående *reglerna för förnyelsebidrag* vill utskottet anföra följande. Det bidragsvillkor angående en lägsta befolkningsomsättning som diskuteras i motionen återfinns varken i förordning eller föreskrifter om förnyelsebidrag. Däremot angav bostadsministern i den proposition där införandet av förnyelsebidraget föreslogs (prop. 1985/86:100 bil. 13 s. 60) som lämpligt bidragskriterium att bidrag som regel skulle lämnas i bostadsområden med minst 10 % outhyrda lägenheter och/eller en årlig omflyttning på minst 30 %. När detta uttalande gjordes var emellertid förhållandena på bostadsmarknaden delvis annorlunda gentemot dagens situation. Således har antalet outhyrda lägenheter i landet kraftigt minskat under de senaste två åren. Detta gäller även i områden som tidigare haft stora problem i detta avseende. Bostadsministrarnas uttalande kan därför inte anses ha samma aktualitet som tidigare. Enligt vad utskottet erfarit tillämpar inte heller bostadsstyrelsen någon bestämd gräns för befolkningsomsättning c.d. vid bidragsgivningen.

Mot bakgrund av de förhållanden som ovan beskrivits anser utskottet det inte erforderligt med ett tillkännagivande från riksdagen enligt vad som föreslås i motion Bo220 (s). Utskottet förutsätter att förnyelsebidrag även i fortsättningen lämnas i enlighet med de regler som återfinns i förordningen om statsbidrag till förnyelseåtgärder i vissa bostadsområden (SFS 1986:286). Inget i dessa regler utesluter att förnyelsebidrag även kan lämnas till bostadsområden i Stockholm. Utgångspunkten bör givetvis vara att inom de ramar som riksdagen fastställt bidragen skall lämnas till de områden där de största behoven föreligger och kraven på kommunal medverkan med gemensamt åtgärdsprogram m.m. är uppfyllda. Bostadsministrarnas ovan refererade uttalande kan inte anses vägleda bidragsgivningen på det sätt motionärerna angivit.

I folkpartiets partimotion, Bo230 (fp) yrkande 17 och i motion Bo247 (m) yrkande 11, föreslås att *eftergift av hyresförlustlån* fortsättningsvis inte skall beviljas. Hyresförlustlånen kunde utgå till ägare av hus som uppförts med stöd av statliga lån för utebliven hyra under åren 1971–1980. Enligt gällande regler kan dessa lån under vissa förutsättningar efterges, bl.a. skall de hyresförlustlån som utgått för låntagarens hus i kommunen uppgå till minst 2 % av byggnadsvärdet för de aktuella husen.

Bostadsutskottet har vid tidigare tillfälle behandlat och avstyrkt motsvarande motionsyrkande. Inte heller i de nu aktuella motionerna framförs argument som kan motivera att staten frånträder de åtaganden om möjlighet till låneeftergift som gjordes vid låneutbetalningen. Folkpartiets partimotion Bo230 (fp) yrkande 17 och motion Bo247 (m) yrkande 11 avstyrks sålunda.

Det statliga stödet till energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet kan för närvarande utgå dels i samband med bostadslån till ombyggnadsåtgärder, dels när räntestöd till underhålls- och reparationsåtgärder lämnas. Fram till den 1 juli 1987 kunde dessutom riktade energibidrag lämnas till byggnadstekniskt inriktade åtgärder i hyres- och bostadsrättshus med i genomsnitt 10 % av den godkända kostnaden. Riksdagen beslutade emellertid hösten 1986 (BoU 1986/87:7) att riktade energibidrag inte skall lämnas under budgetåren 1987/88 och 1988/89.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo222 yrkande 1 föreslås att *riktade energibidrag* enligt tidigare gällande regler återinförs den 1 juli 1988. Denna åtgärd bör vidtas i avvaktan på överväganden om vilka ytterligare åtgärder som måste vidtas för att inom rimlig tid genomföra kärnkraftsavvecklingen.

Riksdagens beslut att inte utge riktade energibidrag under budgetåren 1987/88 och 1988/89 fattades mot bakgrund av dels den rådande sysselsättningssituationen inom byggsektorn, dels att stödet till energihushållningen i samband med bostadsförbättringsverksamheten för tillfället ansågs tillräckligt. Utskottet finner det inte motiverat att nu ompröva detta beslut. Eftersom beslutet endast avsåg två budgetår kommer frågan att behöva tas upp till förnyad prövning inom det närmaste året. Överväganden om riktade energibidrag efter den 30 juni 1989 får göras i detta sammanhang. Bostadsutskottet avstyrker sålunda vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo222 yrkande 1.

I ytterligare två motioner tas frågan om *bidrag för bl.a. energibesparande åtgärder* upp. I motion Bo262 (c) yrkande 8 föreslår motionären att riksdagen hos regeringen skall begära förslag om bidrag för energibesparande åtgärder i småhus. Även motion Bo508 (c) innehåller en begäran om förslag till ett nytt bidrag. Detta bidrag bör ersätta det av regeringen föreslagna radonbidraget och ges till de husägare som förser sina hus med bättre allmänventilation och effektiv värmeåtervinning ur frånluften. Motionären hävdar att en ökad satsning på ventilation i kombination med värmeväxlare förutom stora energibesparingar även skulle ge positiva effekter på bl.a. människors hälsotillstånd och sysselsättningen.

Även vad avser de nu aktuella motionerna hänvisar utskottet till sitt ovan redovisade ställningstagande beträffande riktade energibidrag. Utskottet vill emellertid också erinra om att mer långsiktiga överväganden i frågor rörande energihushållning m.m. kommer att göras i samband med riksdagens behandling av regeringens proposition (prop. 1987/88:90) om energipolitiken. Motionerna Bo262 (c) yrkande 8 och Bo508 (c) avstyrks.

Fram till utgången av år 1985 utgick ett statligt stöd till kommunerna för besiktning och rådgivning m.m. avseende energibesparande åtgärder och annan bostadsförbättringsverksamhet. I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo222 yrkande 2 föreslås detta statsbidrag till *kommunernas energirådgivning* återinföras fr.o.m. budgetåret 1988/89. Det uppges i motionen att många aktiva energirådgivare har omplacerats sedan bidraget upphörde. Detta anses vara speciellt olyckligt med tanke på att den

kommunala energirådgivningens betydelse kommer att öka i samband med den förestående kärnkraftsavvecklingen. BoU 1987/88:10

Bostadsutskottet behandlade även föregående år (BoU 1986/87:10) motsvarande motionsyrkanden. Utskottet erinrade vid detta tillfälle om att bidraget aldrig varit avsett att permanent stödja kommunernas rådgivningsverksamhet utan syftade till att stimulera uppbyggnaden av en långsiktig verksamhet motsvarande de varaktiga lokala behoven. Det betonades även i detta sammanhang att kommunerna genom bostadsförsörjningslagen och lagen om kommunal energiplanering givits ett ökat ansvar på bostadsförsörjningens och energihushållningens område. Utskottet finner inte skäl att ompröva de utgångspunkter som motiverat tidigare ställningstaganden i frågan. Sålunda avstyrks motion Bo222 (vpk) yrkande 2.

I syfte att hjälpa ägare till småhus med omfattande fukt- och mögelskador inrättades den 1 januari 1986 en särskild nämnd – småhusskadenämnden – i enlighet med ett avtal som staten ingått med Svenska kommunförbundet och med Byggtreprenörerna. Samtidigt inrättades också en statlig fond med egen styrelse och delvis självständiga uppgifter.

Avtalet med Byggtreprenörerna och Svenska kommunförbundet gäller i huvudsak skador i hus som under tiden den 1 september 1975–den 31 augusti 1985 sålts till eller uppförts på total- eller generalentreprenad åt en enskild konsument enligt avtal med ett företag anslutet till Byggtreprenörerna eller med en kommun eller ett kommunalt företag. Finner nämnden att skadan beror på värdeslöshet av företaget, skall skadan avhjälpas av företaget – och i annat fall av staten. Husägaren skall själv svara för reparationskostnaderna upp till ett belopp som motsvarar ett basbelopp.

Fukt- och mögelskador i alla andra hus, som är yngre än 30 år, kan tas om hand av den statliga fondstyrelsen. Det kan t.ex. vara fråga om hus byggda av företag som inte är medlemmer i Byggtreprenörerna eller av företag som har gått i konkurs, hus som har byggts på delad entreprenad, dvs. av flera olika företag tillsammans, eller s.k. självbyggen. Även i ärenden som beslutas av fondstyrelsen får ägaren själv svara för en del av reparationskostnaden, vanligen med ett belopp som motsvarar ett basbelopp. I vissa fall kan ägarens självrisk bli högre, dock inte mer än vad fastigheten kan bära.

I budgetpropositionen lämnas en redovisning av verksamheten vid småhusskadenämnden och den statliga fonden för fukt- och mögelskador. Av redovisningen framgår bl.a. att ärendetillströmningen till den statliga fonden under år 1987 legat på en betydligt lägre nivå än väntat.

Det minskade antalet ansökningar om stöd från fonden för fukt- och mögelskador uppmärksammas även i motion Bo243 (c) yrkande 10. Motionärerna anser att en förklaring till den begränsade ärendetillströmningen sannolikt är att många upplever *reglerna för stöd till fukt- och mögelskadade hus* som alltför restriktiva. Olika möjligheter till förenklingar föreslås därför övervägas av regeringen. En sådan åtgärd kan vara att ompröva självriskens storlek. Andra åtgärder som bör övervägas är förenklingar som leder till kortare handläggningstider.

Förslagen i motion Bo243 (c) yrkande 10 föranleder utskottet att göra följande överväganden. I motionen förutsätts att den minskade ärendetillströmningen beror på en restriktiv regelutformning och en alltför hög

självrisk. Om så skulle vara fallet inger utvecklingen naturligtvis anledning till oro. Utskottet finner det emellertid svårt att tro att en drabbad husägare skulle avstå från att åtgärda sitt hus och att söka stöd till följd av en självrisk motsvarande ett basbelopp. Enligt uppgift motsvarar självrisk i genomsnitt endast en åttondel av genomsnittskostnaden för sanering av ett mögelhus. Efter bara två verksamhetsår är det emellertid ännu för tidigt att dra några säkra slutsatser av den minskade ärendetillströmningen. Enligt vad utskottet erfarit följer dock regeringen uppmärksamt utvecklingen på detta område. I en frågedebatt om fukt- och mögelskadade hus i riksdagen den 25 februari 1988 redogjorde också bostadsministern för regeringens inställning i frågan. Vidare informerades vid detta tillfälle om att den statliga fonden avser att gå ut med en informationskampanj i syfte att försäkra sig om att verksamheten är känd hos alla dem som behöver hjälp med att reparera sina fukt- och mögelskadade hus. Någon begäran i enlighet med motion Bo243 (c) yrkande 10 om en översyn av reglerna för stöd från småhusskadenämnden och den statliga fonden anser utskottet mot den redovisade bakgrunden inte nu vara erforderlig. Bl.a. bör resultatet av informationskampanjen avväktas.

4.13 Anslag

4.13.1 Anslag till vissa lån till bostadsbyggande

Enligt förslaget i budgetpropositionen bör anslaget till vissa lån till bostadsbyggande föras upp med ett belopp av 90 milj. kr. för budgetåret 1988/89.

Med hänvisning till framlagda förslag om avveckling av räntelånen och förvärvstilläggen föreslås i folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 1 att anslaget skall föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

I motion Bo247 (m) yrkande 1 såvitt nu är i fråga föreslås att anslaget skall föras upp med ett belopp av 10 milj. kr. – detta med hänvisning till förslaget i samma motion om att räntelånen skall avvecklas.

Bostadsutskottet har ovan avstyrkt de förslag som grundar de i motionerna Bo230 yrkande 1 och Bo247 yrkande 1. såvitt nu är i fråga, framlagda yrkandena om minskade *anslag till vissa lån till bostadsbyggande*. De nu aktuella yrkandena avstyrks med hänvisning härtill. Regeringens förslag tillstyrks.

4.13.2 Anslag till räntebidrag

Anslaget till räntebidrag föreslås i budgetpropositionen uppfört med 15 800 milj. kr. för budgetåret 1988/89.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotioner Bo207 yrkande 5 och Bo239 yrkande 3 föreslås att räntebidragsanslaget för nästa budgetår ökas med tillhoppa 650 milj. kr. beroende på ökade räntebidrag till allmännyttan resp. på ökade räntebidrag till kommunerna för VA-investeringar.

I folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 3 föreslås att anslaget minskas med 480 milj. kr. för nästa budgetår beroende bl.a. på förslag om extra upptrappning av den garanterade räntan.

I motion Bo247 (m) yrkande 9 föreslås att anslaget minskas med 664 milj. kr. för nästa budgetår. Förslaget motiveras bl.a. av att enligt motionärerna räntebidrag inte bör utgå för hus byggda före år 1975.

Utskottet har avstyrkt de förslag på vilka motionärernas anslagsberäkningar bygger. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet förslagen i vänsterpartiet kommunisternas partimotioner Bo207 yrkande 5 och Bo239 yrkande 3, folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 3 samt motion Bo247 (m) yrkande 9 om *anslag till räntebidrag* för budgetåret 1988/89. Regeringens förslag tillstyrks.

4.13.3 Anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet m.m.

I budgetpropositionen föreslås att anslaget till viss bostadsförbättringsverksamhet uppförs med 253 milj. kr. för budgetåret 1988/89.

Anslag med högre belopp än i regeringsförslaget föreslås i tre motioner. I folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 15 föreslås ett i förhållande till regeringens förslag med 10 milj. kr. förhöjt anslag. Anslagsökningen är avsedd att finansiera en eventuell sänkning av gränsen för radonbidrag till en nivå under 400 Bq/m³. Vänsterpartiet kommunisterna har i sin partimotion Bo231 yrkande 2 föreslagit att förslagsanslaget till viss bostadsförbättringsverksamhet skall ökas med 50 milj. kr. till 303 milj. kr. Det ökade anslaget är avsett att täcka kostnaderna för en återgång till ett helt statsfinansierat bostadsanpassningsbidrag. Slutligen föreslås i motion Bo243 (c) yrkande 9 ett i förhållande till regeringsförslaget med 20 milj. kr. förhöjt anslag. Den extra medelstilldelningen är avsedd att användas till genomförandet av ett saneringsprogram mot radon.

De förslag som ligger till grund för de ovan redovisade motionsyrkandena om förhöjda anslag har avstyrkts av utskottet. Med hänvisning härtill avstyrks även folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 15, vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo231 yrkande 2 samt motion Bo243 (c) yrkande 9. Regeringens förslag om *anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet* tillstyrks.

4.13.4 Anslag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m.m.

För budgetåret 1988/89 föreslås i budgetpropositionen att *anslaget till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter* skall föras upp med ett belopp av 80 milj. kr. I folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 14 samt i motion Bo247 (m) yrkande 13 föreslås ett i förhållande till regeringsförslaget med 20 milj. kr. minskat anslag. Enligt motionärerna möjliggörs denna anslagsminskning genom att eftergift av hyresförlustlån fortsättningsvis inte bör medges.

Bostadsutskottet har ovan framfört som sin mening att eftergift av hyresförlustlån även fortsättningsvis bör kunna medges. Någon minskning av det aktuella anslaget är således inte möjlig att göra, varför folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 14 och motion Bo247 (m) yrkande 13 avstyrks. Regeringsförslaget tillstyrks av utskottet.

4.13.5 Anslag till bidrag till energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m.m.

BoU 1987/88:10

I budgetpropositionen anges att behovet av medel för utbetalning av tidigare beslutade bidrag som bestrids av detta anslag täcks av reservationen på anslaget. Regeringen föreslår därför att anslaget för budgetåret 1988/89 endast förs upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. Enligt vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo222 yrkande 3 bör reservationsanslaget höjas med 200 milj. kr. i förhållande till regeringsförslaget. Detta yrkande motiveras av det i samma motion framlagda förslaget om återinförande av riktade energibidrag och statsbidrag till kommunala energirådgivningen.

Det förslag som ligger till grund för yrkande 3 i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo222 har ovan behandlats och avstyrkts av utskottet. Med hänvisning härtill avstyrks även det nu aktuella yrkandet. Utskottet tillstyrker regeringens förslag om *anslag till bidrag till energibesparande åtgärder*.

4.13.6 Anslag till information och utbildning m.m.

Anslaget till information och utbildning bör enligt regeringens förslag föras upp med ett belopp av 20,5 milj. kr. för budgetåret 1988/89.

I motion Bo247 (m) yrkande 20 föreslås att anslaget minskas med 10 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag med hänvisning till att anslaget inte i alla delar är motiverat.

Bostadsutskottet kan inte dela de synpunkter som framförs i motion Bo247 (m) yrkande 20 om regeringens motiv för sitt förslag till anslag, varför detta motionsyrkande avstyrks. Regeringens förslag avseende *anslag till information och utbildning* tillstyrks sålunda.

4.13.7 Anslag i övrigt

Vad i budgetpropositionen föreslagits beträffande *anslag i övrigt* tillstyrks av utskottet.

4.14 Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *översyn av bostadspolitiken*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Bo235 och 1987/88:Bo424 yrkande 22.
2. beträffande *bostadspolitikens inriktning och omfattning*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo251.
3. beträffande *avveckling av de administrativa begränsningarna av byggandets omfattning*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo424 yrkande 19.
4. beträffande *ombyggnadsverksamheten*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo233.
5. beträffande *bostadsbyggandet i Stockholms län*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo264 yrkande 2.

6. beträffande *differentiering av stödet till bostadsbyggande*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo208,

7. beträffande *åtgärder för att stimulera omvandling från hyresrätt till bostadsrätt*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo248 yrkande 2 och 1987/88:Bo424 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. beträffande *åtgärder för att motverka omvandling från hyresrätt till bostadsrätt*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo413 yrkande 2,

9. beträffande *försäljning av äldre hus ägda av allmännyttiga bostadsföretag*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo207 yrkande 4,

10. beträffande *åtgärder för att lösa ungdomens bostadssituation*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Bo248 yrkande 1, 1987/88:Bo260 yrkande 1, 1987/88:Bo262 yrkande 3, 1987/88:Bo265 och 1987/88:Bo431 yrkande 4,

11. beträffande *samverkan för ett eget boende*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo260 yrkande 5,

12. beträffande *ekonomiska stimulanser för att initiera byggandet av mindre lägenheter*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo260 yrkande 4,

13. beträffande *boende särskilt anpassat för allergiker*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo510,

14. beträffande *eget boende för handikappade*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo513 yrkande 2,

15. beträffande *flyktingars boende*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo241,

16. beträffande *bostadsförmedlingens roll för bostadsförsörjningen*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo262 yrkande 4,

17. beträffande *avveckling av bostadsförsörjningslagen*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo431 yrkande 7,

18. beträffande *kostnadsutvecklingen i bostadsbyggandet*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo240,

19. beträffande *hyresgästinflytande i de allmännyttiga bostadsföretagens styrelser*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo421,

20. beträffande *avveckling av räntelånen*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Bo230 yrkande 2 och 1987/88:Bo247 yrkande 1, båda motionsyrkandena såvitt nu är i fråga,

21. beträffande *avveckling av förvärvstilläggen*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo230 yrkande 2 såvitt nu är i fråga,

22. beträffande *förtida inlösen av statliga lån*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo258 yrkande 4,

23. beträffande *lånesystemets utformning*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Bo211 yrkandena 10 a och 10 b samt motionerna 1987/88:Bo257 och 1987/88:Bo262 yrkande 1,

24. beträffande *kostnadsneutralitet i boendet*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Bo252 och 1987/88:Bo424 yrkande 23,

25. beträffande *den garanterade räntan för allmännyttiga bostadsföretag*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo207 yrkandena 1 och 2.

26. beträffande *extra upptrappningar*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo230 yrkande 7.

27. beträffande *räntebidragen till vissa underhållslån*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo247 yrkande 4,

28. beträffande *lägre räntebidrag för ombyggnader inom ROT-programmet m.m.*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo258 yrkande 9.

29. beträffande *lägre räntebidrag för ombyggnad och underhåll*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo230 yrkande 4,

30. beträffande *räntebidrag till hus byggda före år 1975*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Bo211 yrkandena 10 c och 11 samt 1987/88:Bo230 yrkande 6 och 1987/88:Bo247 yrkande 2.

31. beträffande *räntebidrag vid tillbyggnad av vissa egnahem*
att riksdagen godkänner vad i budgetpropositionen förordats samt avslår motion 1987/88:Bo258 yrkande 5.

32. beträffande *räntebidrag vid övertagande av vissa lån samt grunderna för att bestämma räntan på vissa bostadslån*
att riksdagen godkänner vad i budgetpropositionen förordats.

33. beträffande *slopande av räntebidrag vid övertagande av allmännyttiga bostadsföretags fastigheter*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Bo211 yrkande 8, 1987/88:Bo258 yrkande 1, 1987/88:Bo424 yrkande 9 och 1987/88:Bo431 yrkande 1.

34. beträffande *låneandelen för vissa hyres- och bostadsrättshus*
att riksdagen godkänner vad i budgetpropositionen förordats.

35. beträffande *villkoren för lån finansierade av SBAB*
att riksdagen godkänner vad i budgetpropositionen förordats och avslår motion 1987/88:Bo258 yrkande 2.

36. beträffande *markvillkoret*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Bo211 yrkande 20, 1987/88:Bo248 yrkande 5, 1987/88:Bo249 yrkande 3, 1987/88:Bo258 yrkande 18 och 1987/88:Bo424 yrkande 11. det andra och det tredje motionsyrkandet såvitt nu är i fråga,

37. beträffande *konkurrensvillkoret*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Bo211 yrkande 15, 1987/88:Bo248 yrkande 5, 1987/88:Bo249 yrkande 3 och 1987/88:Bo424 yrkande 12. det andra och det tredje motionsyrkandet såvitt nu är i fråga.

38. beträffande *avveckling av ortskoefficienterna*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo230 yrkande 13.

39. beträffande *höjning av ortskoefficienterna för vissa kommuner*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo210.

40. beträffande *avveckling av lägestilläggen*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo230 yrkande 12,

41. beträffande *lånervillkoret om konsumentskydd*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo213 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

42. beträffande *finansieringen av parkeringsplatser*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo223,

43. beträffande *lånebestämmelser för att främja ett miljöriktigt byggande m.m.*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo243 yrkande 4,

44. beträffande *läneregler som ökar tillgången på små lägenheter*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo260 yrkande 3,

45. beträffande *räntekostnaderna mellan färdigställande och utbetalning av bostadslån*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo219,

46. beträffande *bostadslån till vätgasutrustning*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo225,

47. beträffande *avveckling av ROT-programmet*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Bo211 yrkande 13, 1987/88:Bo247 yrkande 3 och 1987/88:Bo249 yrkande 1,

48. beträffande *lån för upprustning av fritidshus*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo221,

49. beträffande *program för VA-nätets restaurering m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Bo217, 1987/88:Bo226, 1987/88:Bo239 yrkande 2, 1987/88:Bo244 samt 1987/88:Bo250,

50. beträffande *ändrade regler för lån och bidrag*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo202,

51. beträffande *hyresgästinflytandet över underhållet*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo424 yrkandena 14 och 21,

52. beträffande *ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Bo258 yrkande 11, 1987/88:Bo260 yrkande 2, båda motionsyrkandena såvitt nu är i fråga, 1987/88:Bo264 yrkande 1 samt 1987/88:Bo424 yrkande 18,

53. beträffande *ombyggnadslån till underhåll och luxuösa ombyggnader*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo260 yrkande 2 såvitt nu är i fråga,

54. beträffande *villkoren för ombyggnadslån till småhus*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo203 såvitt nu är i fråga,

55. beträffande *eget arbete vid ombyggnad*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo216 yrkande 1,

56. beträffande *ombyggnadslån till vissa energisparåtgärder*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo216 yrkande 2,

57. beträffande *avveckling av lånen till barnfamiljer för köp av egna hem*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Bo230 yrkande 11 och 1987/88:Bo247 yrkande 10,

58. beträffande utvärdering av långivningen till barnfamiljer för köp av *egna hem*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo405.

59. beträffande *lägre amorteringstakt vid barnfamiljers förvärv av egna hem*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo262 yrkande 7.

60. beträffande *införandet av ett behovsprövat stöd för ungdomar vid förvärv av äldre egna hem*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo260 yrkande 6.

61. beträffande *statliga lån vid köp av äldre egna hem*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo203 såvitt nu är i fråga.

62. beträffande *lån för bofast befolkning vid förvärv av bostadsfastigheter*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo246 yrkande 1.

63. beträffande *stöd till allmännyttiga bostadsföretag för fastighetsförvärv*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo207 yrkande 3.

64. beträffande *lån med låg garanterad ränta vid kommunala förköp*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo215.

65. beträffande *avveckling av hyresrabatterna*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Bo230 yrkande 5, 1987/88:Bo247 yrkande 8 och 1987/88:Bo258 yrkande 8, det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga.

66. beträffande *avveckling av återflyttningsbidragen*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Bo230 yrkande 9, 1987/88:Bo247 yrkande 7 och 1987/88:Bo258 yrkande 8, det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga.

67. beträffande *avveckling av nybyggnadsbidragen*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Bo230 yrkande 10 och 1987/88:Bo247 yrkande 6.

68. *avveckling av ungdomsbostadsstödet*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Bo230 yrkande 8, 1987/88:Bo247 yrkande 5 och 1987/88:Bo258 yrkande 10.

69. beträffande *tillägglån för ändrad lägenhetssammansättning*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Bo228 yrkande 1, 1987/88:Bo247 yrkande 14 och 1987/88:Bo258 yrkande 11, det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga.

70. beträffande *antalet ramar*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo258 yrkande 12.

71. beträffande *ramarnas storlek*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1987/88:Bo228 yrkande 2 samt 1987/88:Bo258 yrkandena 13, 14 och 15, för budgetåret 1988/89

a) medger att ramen för de antikvariska myndigheternas tillstyrkanden av tillägglån eller förhöjt låneunderlag till kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse m.m. fastställs till 115 000 000 kr.,

b) medger att beslut om tillägglån till åtgärder i bostadshus som är yngre än 30 år får meddelas inom en ram om 115 000 000 kr.,

72. beträffande *delramen för arkeologiska undersökningar*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1987/88:Bo228 yrkande 3 medger att av ramen för de antikvariska myndigheternas tillstyrkanden av tilläggs lån och förhöjt låneunderlag till kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse m.m. under budgetåret 1988/89 högst 2 500 000 kr. får disponeras för tilläggs lån till arkeologiska undersökningskostnader i samband med bostadsbyggande,

73. beträffande *förhöjt låneunderlag*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo259,

74. beträffande *reglerna för tilläggs långivningen*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo232.

75. beträffande *ramar för viss bostadsförbättring*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag för budgetåret 1988/89
a) medger att beslut om statsbidrag för vissa tillgänglighetsfrämjande åtgärder på kvartersmark får lämnas inom en ram om 10 000 000 kr.,

b) medger att beslut om bidrag för konstnärlig utsmyckning i bostadsområden får lämnas inom en ram om 15 000 000 kr.,

76. beträffande *standardhöjande åtgärder*
att riksdagen godkänner vad i budgetpropositionen förordats,

77. beträffande *bostadsanpassningsbidrag till extra yta*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo234 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

78. beträffande *kostnaden för bostadsanpassningsbidraget*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo231 yrkande 1,

79. beträffande *stödet till hissinstallationer*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo245,

80. beträffande *ekonomiska villkoren för radonbidraget*
att riksdagen godkänner vad i budgetpropositionen förordats såvitt nu är i fråga och avslår motionerna 1987/88:Bo243 yrkande 7 och 1987/88:Bo529, den sistnämnda motionen såvitt nu är i fråga,

81. beträffande *gränsvärden för radonbidraget*
att riksdagen godkänner vad i budgetpropositionen förordats såvitt nu är i fråga och avslår motionerna 1987/88:Bo230 yrkande 16, 1987/88:Bo243 yrkande 8 samt 1987/88:Bo529, den sistnämnda motionen såvitt nu är i fråga,

82. beträffande *kartläggning av radonförekomsten*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo243 yrkande 6,

83. beträffande *saneringsprogram för flerbostadshusen*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo521,

84. beträffande *ramen för beslut om förnyelsebidrag*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1987/88:Bo247 yrkande 12 medger att beslut om förnyelsebidrag under budgetåret 1988/89 meddelas inom en ram om 60 000 000 kr.,

85. beträffande *förnyelsebidragens begränsning till allmännyttiga bostadsföretag*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo230 yrkande 18,

86. beträffande *reglerna för förnyelsebidrag*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo220,

87. beträffande *eftergift av hyresförlustlån*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Bo230 yrkande 17 och 1987/88:Bo247 yrkande 11,

88. beträffande *riktade energibidrag*

att riksdagen avlår motion 1987/88:Bo222 yrkande 1,

89. beträffande *bidrag för bl.a. energibesparande åtgärder*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Bo262 yrkande 8 och 1987/88:Bo508,

90. beträffande *kommunernas energirådgivning*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo222 yrkande 2,

91. beträffande *reglerna för stöd till fukt- och mögelskadade hus*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Bo243 yrkande 10,

92. beträffande *anslag till vissa lån till bostadsbyggande*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1987/88:Bo230 yrkande 1 samt 1987/88:Bo247 yrkande 1, det sistnämnda motionsyrkandet såvitt nu är i fråga, till *Vissa lån till bostadsbyggande* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 90 000 000 kr.,

93. beträffande *anslag till räntebidrag*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1987/88:Bo207 yrkande 5, 1987/88:Bo230 yrkande 3, 1987/88:Bo239 yrkande 3 och 1987/88:Bo247 yrkande 9 till *Räntebidrag m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag om 15 800 000 000 kr.,

94. beträffande *anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1987/88:Bo230 yrkande 15, 1987/88:Bo231 yrkande 2 och 1987/88:Bo243 yrkande 9, till *Viss bostadsförbättringsverksamhet m.m.* för budgetåret 1988/89, anvisar ett förslagsanslag om 253 000 000 kr.,

95. beträffande *anslag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1987/88:Bo230 yrkande 14 och 1987/88:Bo247 yrkande 13, till *Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag om 80 000 000 kr.,

96. beträffande *anslag till bidrag till energibesparande åtgärder*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1987/88:Bo222 yrkande 3, till *Bidrag till energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag om 1 000 kr.,

97. beträffande *anslag till information och utbildning* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1987/88:Bo247 yrkande 20, till *Information och utbildning m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag om 20 500 000 kr.,

98. beträffande *anslag i övrigt* att riksdagen med bifall till regeringens förslag för budgetåret 1988/89 anvisar

a) till *Tilläggs lån till ombyggnad av vissa bostadshus m.m.* ett förslagsanslag om kr., 190 000 000 kr.,

b) till *Bidrag till förbättring av boendemiljön* ett förslagsanslag om 3 500 000 kr.,

c) till *Bidrag till fonden för fukt- och mögelskador* ett förslagsanslag om 6 000 000 kr.

Stockholm den 24 mars 1988

På bostadsutskottets vägnar

Agne Hansson

Närvarande: Agne Hansson (c), Oskar Lindkvist (s), Rolf Dahlberg (m), Magnus Persson (s), Erling Bager (fp), Per Olof Håkansson (s), Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Margareta Palmqvist (s), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m), Rune Evensson (s), Tore Claeson (vpk), Runc Thorén (c) och Britta Sundin (s).

Reservationer

1. Översyn av bostadspolitiken (mom. 1)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Bostadssektorn har" och slutar med "Motionerna avstyrks" bort ha följande lydelse:

En översyn av bostadspolitiken behöver göras. Den socialistiska reglerings- och planhushållningspolitiken som i dag styr boendet och byggandet måste ersättas av en politik som leder till ökad valfrihet för den enskilda människan. Det är nämligen helt klart att många människor önskar förändra sin bostadssituation.

Mest frappant är att dagens bostadspolitik har medfört en brist på rörlighet på bostadsmarknaden. Reglerna för realisationsvinstbeskattningen och gällande hyressättningssystem är två faktorer som allvarligt försvårar rörligheten. Eftersom nyproduktionen inte ensam kan bidra till att lösa människors bostadsproblem är en större rörlighet en förutsättning för ökad valfrihet.

Ett stort antal bestämmelser, regler och normer som styr bostadsbyggnad måste upphöra eller förändras så att den enskildes vilja kan få större spelrum. Ett bosparsystem skall införas. Nuvarande bostadslånesystem skall avvecklas och ersättas med ett enhetslånesystem fritt från statlig styrning. Mark- och konkurrensvillkoren skall avskaffas och förköpslagen upphävas.

Inom ramen för en ökad valfrihet skall bostadslånesystemet utformas så att kostnadsneutralitet i boendet uppnås. Bl.a. skall lagstiftningen reformeras så att övergång från hyresrätt till bostadsrätt inte försvåras. Hembudsmöjligheten för nya bostadsrättsföreningar tillhörande IISB och Riksbyggen skall avskaffas. Ett ägarlägenhetssystem skall införas.

En översyn av bostadspolitiken bör alltså komma till stånd med den utformning som nu beskrivits. Riksdagen bör med anledning av de nu behandlade motionerna som sin mening ge regeringen detta till känna.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. *beträffande översyn av bostadspolitiken*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo235 och 1987/88:Bo424 yrkande 22 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

2. Översyn av bostadspolitiken (mom. 1)

Erling Bager och Karl-Göran Biörsmark (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Bostadssektorn har" och slutar med "Motionerna avstyrks" bort ha följande lydelse:

Enligt bostadsutskottets mening måste de boendes önskemål vara utgångspunkten för bostadspolitiken. Som framhålls i folkpartiets partimotion Bo424 måste sålunda valfriheten öka, vilket bl.a. innebär att inte staten genom ekonomiska styrmedel eller administrativa regleringar får gynna eller missgynna vissa upplåtelseformer, bostadstyper eller fastighetsägare.

Bostadsutskottet delar mot bakgrund härav uppfattningen i folkpartiets partimotion om att bostadspolitiken måste läggas om så att regleringarna minskar, behovet av subventioner begränsas och valfriheten för de boende ökar. I enlighet med vad som föreslås i motionen bör sålunda en översyn av bostadsfinansieringssystemet och bostadsbeskattningen komma till stånd med sikte på minskade bostadssubventioner.

Utgångspunkten för översynen bör vara att vid minskningen av bostadssubventionerna alla upplåtelseformer behandlas lika. Det är därför angeläget att neutralitet råder mellan egnahem och flerbostadshus. Reformeringen av systemet bör enligt utskottets mening genomföras under en rad av år. Ett riktmärke bör härvid vara att subventionerna skall reduceras med omkring 1 miljard kronor om året under en femårsperiod.

I översynen av bostadsfinansieringssystemet skall bl.a. ingå överväganden om att inte låta låncunderlaget följa inflationen. Dessutom bör ytterligare förenklingar genomföras genom en långtgående schablonisering.

Såsom förordas i folkpartiets partimotion bör i anslutning till översynen av bostadsfinansieringen dessutom beskattningen av fastigheter ses över. Härvid bör beaktas att allmännyttiga bostadsföretag och privata fastighets-

ägare skall beskattas efter samma principer. Slutligen talar enligt utskottets mening starka skäl för att progressiviteten i intäktsschablonen för egna hem bör avskaffas.

Den rådande situationen på bostadsmarknaden är enligt bostadsutskottets mening sådan att nödvändiga reformer måste genomföras snarast möjligt. Utredningen bör sålunda arbeta med stor skyndsamhet, så att dess överväganden kan bilda underlag till ett förslag till riksdagen utan onödig tidsutdräkt.

Vad bostadsutskottet nu med anslutning till folkpartiets partimotion Bo424 yrkande 22 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Vad i centerpartiets partimotion Bo235 förordats är därmed i intet ringa grad tillgodosett.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *översyn av bostadspolitiken*
att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo235 och 1987/88:Bo424 yrkande 22 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Översyn av bostadspolitiken (mom. 1)

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Bostadssektorn har" och slutar med "Motionerna avstyrks" bort ha följande lydelse:

Såsom framhålls i centerpartiets partimotion Bo235 är den grundläggande förutsättningen för en social bostadspolitik att alla skall kunna få en bostad till en rimlig kostnad i en god miljö. Detta innebär att en långsiktig bostadspolitik måste utformas med omsorg om den totala ekonomin och med hänsyn till kraven från andra samhällssektorer. Vidare måste de grundläggande sociala målen återupprättas och rättvisa och solidaritet mellan de boende skapas genom att samhällets stöd inom bostadssektorn riktas främst mot de grupper som behöver stöd.

Mot bakgrund av dessa grundläggande mål bör enligt bostadsutskottets mening en ny bostadspolitisk utredning tillkallas med uppgift att lägga fram förslag till nya riktlinjer för bostadspolitiken. I enlighet med vad som föreslås i centerpartiets partimotion Bo235 skall utredningens överväganden omfatta följande principer:

- stimulans av sparande till egen bostad med målet att minska det generella stödet; bostadsstödet bör i större utsträckning riktas till dem som bäst behöver det,
- bättre samordning av de bostadspolitiska åtgärderna med skatte- och familjepolitiken,
- stimulans av bostadsrättsformen,
- möjlighet för fler att äga sin bostad,
- förstärkt inflytande för hyresgäster,
- tillgodoseende av ungdomars bostadsbehov,
- nytt länssystem med mindre generella subventioner,
- bevarande av smålägenheter,

- avskaffande av de regionala ortskoefficienterna,
- ökat småhusbyggande,
- rationalisering av lånesystemet och avveckling av SBAB.

Situationen på bostadsmarknaden är enligt bostadsutskottets mening sådan att nödvändiga reformer måste genomföras snarast möjligt. Utredningen bör sålunda arbeta med stor skyndsamhet, så att dess överväganden kan bilda underlag till ett förslag till riksdagen utan onödig tidsutdräkt.

Vad bostadsutskottet nu med anslutning till centerpartiets partimotion Bo235 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Vad i folkpartiets partimotion Bo424 yrkande 22 förordats är därmed i inte ringa grad tillgodosett.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. *beträffande översyn av bostadspolitik*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo235 och 1987/88:Bo424 yrkande 22 som sin mening ger regeringen till känna. vad utskottet anfört,

4. Bostadspolitikens inriktning och omfattning (mom. 2)

Tore Claesson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Flertalet av" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar den i vänsterpartiet kommunisternas partimotion framförda uppfattningen att 1988 års budgetproposition inte innehåller några förslag som på ett avgörande sätt kan förbättra den besvärliga situation som i dag råder på bostadsmarknaden. Det är sålunda även enligt utskottets mening beklagligt att regeringen inte är beredd att ta det politiska ansvaret för de absolut nödvändiga förbättringar som måste komma till stånd inom bostadssektorn.

För att komma till rätta med den uppkomna situationen behöver en rad åtgärder vidtas på såväl kort som lång sikt. I enlighet med vad som föreslås i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo251 bör således bl.a. följande bostadspolitiska åtgärder vidtas:

- ett ökat bostadsbyggande, varav huvuddelen skall vara hyreslägenheter i allmännyttig ägo,
- ett utvidgat bostadsförbättringsprogram,
- nyproduktion även av små lägenheter,
- en statlig totalfinansiering genom en bostads- och samhällsbyggnadsbank,
- en omfördelning av bostadssubventionerna med inriktning på de allmännyttiga bostadsföretagen,
- åtgärder för att stoppa spekulationen på bostadsmarknaden,
- åtgärder mot att lägenheter står tomma,
- införande av fastighetsskatt även för industrifastigheter,
- stimulans av hyresgäststyrda projekt och av självbyggeri,
- förbättrad kvalitet på den kollektiva miljön.

Vad utskottet nu med anslutning till förslaget i vänsterpartiet kommunis-

ternas partimotion Bo251 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

BoU 1987/88:10

dels att moment 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. beträffande *bostadspolitikens inriktning och omfattning*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo251 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Avveckling av de administrativa begränsningarna av byggandets omfattning (mom. 3)

Rolf Dahlberg (m), Erling Bager (fp), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp) och Bertil Danielsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "skall avvecklas" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar den i folkpartiets partimotion Bo424 framförda uppfattningen att ombyggnadsverksamheten bör ske med varsamhet och med stort hänsynstagande till kvaliteterna i den befintliga bebyggelsen. Enligt bostadsutskottets uppfattning innebär dock inte de begränsningar av volymen på ombyggnadsverksamheten som införts någon garanti för att de ombyggnader som genomförs sker mera varsamt eller att de mest angelägna projekten kommer till stånd först. Det enda säkra resultatet av begränsningar är att ombyggnadsverksamheten minskar. Vad som behövs är i stället ändringar i villkoren för stödet vid ombyggnad. I enlighet med vad som föreslås i folkpartiets partimotion Bo424 bör sålunda de administrativa begränsningarna av byggandets omfattning avvecklas.

Vad utskottet nu med anslutning till folkpartiets partimotion Bo424 yrkande 19 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *avveckling av de administrativa begränsningarna av byggandets omfattning*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo424 yrkande 19 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Ombyggnadsverksamheten (mom. 4, motiveringen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med "Bostadsutskottet delar" och slutar med "hänvisning härtill" bort ha följande lydelse:

Enligt bostadsutskottets mening bör alla de administrativa regleringar som begränsar bostadsbyggandets omfattning omedelbart avvecklas. Här innefattas naturligtvis också de rambegränsningar av ombyggnadsverksamheten som det i motion Bo233 (s) riktas invändningar mot. Genom avvecklingen kommer ombyggnadsverksamheten i storstadsområdena, lika väl som i landet i övrigt, att få den omfattning som bestäms utifrån de behov och den efterfrågan som finns. Vad i motion Bo233 (s) förordats kommer härigenom att tillgodoseas. Motionen avstyrks med hänvisning härtill.

7. Bostadsbyggandet i Stockholms län (mom. 5, motiveringen)

BoU 1987/88:10

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Vi har" och slutar med "att förverkligas" bort ha följande lydelse:

För att bostadsbyggandet i Stockholms län liksom i landet i övrigt skall få en tillräcklig omfattning måste åtgärder vidtas som minskar den offentliga styrningen inom bostadssektorn och ökar valfriheten för den enskilde. För att nå detta mål måste en rad regler och normer förändras eller helt tas bort. Det gäller t.ex. förenklingar i bostadslånesystemet, förenklade byggnormer och en reformerad bostadsbeskattning i enlighet med vad som förordas i moderata samlingspartiets partimotion Bo211. Genom en politik med denna inriktning skapas förutsättningar för att bostadsproduktionen skall motsvara den bostadsefterfrågan som finns. Förslag med denna inriktning behandlas också av utskottet i detta och andra betänkanden. Vad i motion Bo264 (fp) yrkande 2 föreslagits kommer att bli i allt väsentligt tillgodosett vid genomförandet av en sådan politik. Motionen avstyrks med hänvisning härtill.

8. Åtgärder för att stimulera omvandling från hyresrätt till bostadsrätt (mom. 7)

Oskar Lindkvist, Magnus Persson, Per Olof Håkansson, Lennart Nilsson, Margareta Palmqvist, Rune Evensson och Britta Sundin (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Som framhålls" och på s. 26 slutar med "till bostadsrätt" bort ha följande lydelse:

Ansvarsfördelningen mellan stat och kommun i fråga om bostadsbyggandet innebär att staten i första hand har att svara för de ekonomiska åtgärder som behövs för att garantera det nödvändiga byggandet, medan kommunerna har att svara för bostadspolitikens genomförande. Det kommunala ansvaret innefattar sålunda bl.a. att upprätta kommunala bostadsförsörjningsprogram med utgångspunkt i det bostadsbehov som finns i den egna kommunen. Häri ingår naturligtvis också överväganden avseende såväl nyproduktionens som det befintliga bostadsbeståndets fördelning på olika upplåtelseformer. Inom ramen bl.a. för de finansieringsförutsättningar som statsmakterna har givit och de planeringsinstrument som kommunerna tilldelats är det således primärt en kommunal uppgift att svara för bostädernas fördelning på upplåtelseformer. Det kan för övrigt konstateras att bostadsrätternas andel av nyproduktionen ökat kraftigt under 1980-talet och nu uppgår till en tredjedel av den totala nyproduktionen.

Med hänvisning till det nu anförda avstyrker utskottet folkpartiets partimotion Bo424 yrkande 1 och motion Bo248 (m) yrkande 2.

dels att moment 7 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

7. beträffande åtgärder för att stimulera omvandling från hyresrätt till bostadsrätt

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Bo248 yrkande 2 och 1987/88:Bo424 yrkande 1.

9. Åtgärder för att stimulera omvandling från hyresrätt till bostadsrätt (mom. 7)

BoU 1987/88:10

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Som framhålls" och på s. 26 slutar med "till bostadsrätt" bort ha följande lydelse:

Som framgår av framställningen i motion Bo413 (vpk) har vi i dag i praktiken en fri bostadsmarknad där det är den boendes ekonomiska ställning som styr vilken bostad denne kan välja. Den utveckling mot en ökad segregation och klassuppdelning som detta lett till måste enligt bostadsutskottets mening motverkas. Vad som behövs är enligt utskottets mening sålunda inte åtgärder för att stimulera omvandlingen från hyresrätt till bostadsrätt utan åtgärder som motverkar sådana ombildningar. Till denna fråga återkommer också utskottet nedan.

Med hänvisning till det nu anförda avstyrker utskottet folkpartiets partimotion Bo424 yrkande 1 och motion Bo248 (m) yrkande 2.

dels att moment 7 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

7. beträffande åtgärder för att stimulera omvandling från hyresrätt till bostadsrätt

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Bo248 yrkande 2 och 1987/88:Bo424 yrkande 1.

10. Åtgärder för att motverka omvandling från hyresrätt till bostadsrätt (mom. 8, mötiveringen)

Oskar Lindkvist, Magnus Persson, Per Olof Håkansson, Lennart Nilsson, Margareta Palmqvist, Rune Evensson och Britta Sundin (alla s) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "Motion Bo413" och slutar med "till bostadsrätt" bort ha följande lydelse:

Vad i motion Bo413 (vpk) yrkande 2 förordats avstyrks med hänvisning till vad utskottet ovan anfört om kommunernas ansvar för planeringen av bostadsförsörjningen m.m.

11. Åtgärder för att motverka omvandling från hyresrätt till bostadsrätt (mom. 8)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "Motion Bo413" och slutar med "till bostadsrätt" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar den i motion Bo413 (vpk) framförda uppfattningen att segregationen och klassuppdelningen på bostadsmarknaden nu är sådan att åtgärder måste vidtas som motverkar denna utveckling. Enligt bostadsutskottets mening kan denna oönskade utveckling vändas genom att skillnaderna i standard och service utjämnas mellan olika områden. Det är enligt utskottets mening inte acceptabelt att stat och kommun låter de skillnader som finns i dag bestå. De skyhöga priser som i dag gäller vid överlåtelser av bostadsrätter kan enligt utskottets mening inte förenas med en social bostadspolitik.

Mot bakgrund av de ovan redovisade förhållandena bör enligt utskottets mening åtgärder vidtas som syftar till att motverka segregeringen på bostadsmarknaden. Som anförs i motion Bo413 (vpk) bör dessa åtgärder bl.a. omfatta ett generellt stopp för omvandling av allmännyttig hyresrätt till bostadsrätt. På bristorter bör inte heller omvandling från hyresrätt i övrigt till bostadsrätt eller ägarlägenheter tillåtas. Enligt utskottets mening bör i stället privata hyresrätter omvandlas till spekulationsfri bostadsrätt utan kapitalinsats där alla bostadsrätter säljs till den egna föreningen till kontrollerat pris, dvs. till självkostnadspris. Vidare måste villaområden kompletteras med flerbostadshus med hyresrätt och boende i småhus med hyresrätt stimuleras och underlättas.

Vad bostadsutskottet nu med anslutning till motion Bo413 (vpk) yrkande 2 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

8. beträffande åtgärder för att motverka omvandling från hyresrätt till bostadsrätt

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo413 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Försäljning av äldre hus ägda av allmännyttiga bostadsföretag (mom. 9, motiveringen)

Oskar Lindkvist, Magnus Persson, Per Olof Håkansson, Lennart Nilsson, Margareta Palmqvist, Rune Evensson och Britta Sundin (alla s) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "I motioner" och på s. 27 slutar med "hänvisning härtill" bort ha följande lydelse:

De allmännyttiga bostadsföretagen har redan från början tilldelats en central roll i den sociala bostadspolitiken. I takt med utvecklingen på bostadsmarknaden har också en rad åtgärder vidtagits för att dessa företag även fortsättningsvis skall kunna fylla sin avsedda uppgift. En av dessa åtgärder är det beslut riksdagen fattade hösten 1987 (BoU 1987/88:3) om att räntebidragen skall slopas vid överlåtelse av allmännyttiga bostadsföretag eller av sådana företags bostadsbestånd. Enligt utskottets uppfattning bör dessa åtgärder kunna motverka en icke acceptabel utförsäljning eller ombildning av det allmännyttiga bostadsbeståndet och en härigenom försvagad ställning för de allmännyttiga bostadsföretagen. Motion Bo207 (vpk) yrkande 4 avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

13. Försäljning av äldre hus ägda av allmännyttiga bostadsföretag (mom. 9)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "I motioner" och på s. 27 slutar med "hänvisning härtill" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo207 kan inte de allmännyttiga bostadsföretagens roll och uppgifter i den sociala bostadspolitiken förenas med en utförsäljning och övergång till bostadsrätt eller andra ägandeformer. Visserligen har riksdagen hösten 1987 godkänt att

bestämmelser vidtas som innebär att räntebidrag inte längre utgår när allmännyttiga bostadsföretag överlåter sina lägenheter. Dessa åtgärder är dock enligt utskottets mening inte tillräckliga. Ett problem i sammanhanget är sålunda att allmännyttans äldre fastighetsbestånd som inte längre uppbär räntebidrag kan säljas utan att man förlorar några bidrag. Enligt bostadsutskottets mening bör därför åtgärder vidtas som förhindrar en utförsäljning även av denna del av det allmännyttiga bostadsbeståndet. Det bör ankomma på regeringen att snarast återkomma till riksdagen med förslag med denna inriktning.

Vad utskottet nu med anslutning till motion Bo207 (vpk) yrkande 4 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 9 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

9. beträffande *försäljning av äldre hus ägda av allmännyttiga bostadsföretag*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo207 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. Åtgärder för att lösa ungdomens bostadssituation (mom. 10)

Rolf Dahlberg (m), Erling Bager (fp), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp) och Bertil Danielsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "Det bästa" och på slutar med "Bo431 (m) yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Dagens hårt reglerade bostadsmarknad har särskilt drabbat ungdomarna. Inte minst gäller detta de unga som söker sig ut på bostadsmarknaden i Stockholmsregionen och i andra områden med en stor efterfrågan på bostäder. Någon ljusning i denna situation syns enligt bostadsutskottets mening inte heller. De av socialdemokraterna införda regleringarna har bara skapat nya problem som i sin tur tagits till intäkt för att införa nya regleringar.

Det är i den uppkomna situationen viktigt att inte en "andra klassens" bostadsmarknad för ungdomar uppkommer. I stället för sektoriserade åtgärder enbart för ungdomar bör generella åtgärder som ökar friheten för alla på bostadsmarknaden vidtas.

De generella åtgärder som enligt bostadsutskottets mening bör vidtas är bl.a. följande:

- bestämmelserna för genomgångsbostäder avskaffas,
- andelen smålägenheter ökas,
- rörligheten på bostadsmarknaden underlättas,
- regler och normer förenklas,
- finansieringssystemet vid ombyggnader ändras,
- bostadsanvisningslagen avskaffas.

Vad utskottet nu med anslutning till motionerna Bo248 (m) yrkande 1, Bo265 (m) och Bo431 (m) yrkande 4 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Vad i motion Bo260 (c) yrkande 1 förordats är därmed i inte ringa grad tillgodosett. Denna motion liksom motion Bo262 (c) yrkande 3 avstyrks av utskottet.

dels att moment 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

BoU 1987/88:10

10. beträffande *åtgärder för att lösa ungdomens bostadssituation* att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo248 yrkande 1, 1987/88:Bo265 samt 1987/88:Bo431 yrkande 4 och med avslag på motionerna 1987/88:Bo260 yrkande 1 samt 1987/88:Bo262 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

15. Åtgärder för att lösa ungdomens bostadssituation (mom. 10)

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "Det bästa" och slutar med "Bo431 (m) yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion Bo260 (c) krävs ett effektivt åtgärdsprogram för att komma till rätta med ungdomens bostadsproblem på såväl kort som lång sikt. Ett sådant program måste enligt utskottets mening baseras på en effektiv och offensiv närings- och regionalpolitik. Vidare måste åtgärdsprogrammet utgå från en långsiktigt utvecklad och konsekvent bostadspolitik och det regelsystem som styr byggandet, dvs. byggnadslagstiftningen, bostadsfinansierings-systemet och kommunernas bostadsförsörjningsprogram.

I programmet skall enligt utskottets mening bl.a. ingå

- bosparande för ungdomar,
- åtgärder för fler smålägenheter,
- stimulans av rörligheten på bostadsmarknaden,
- tillskapande av övernattningshotell och
- stopp för kontorisering.

Vad utskottet nu med anslutning till motion Bo260 (c) yrkande 1 anför bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Vad i motionerna Bo248 (m) yrkande 1, Bo265 (m) och Bo431 (m) yrkande 4 förordats är därmed i inte ringa grad tillgodosett. Dessa motioner liksom motion Bo262 (c) yrkande 3 avstyrks av utskottet. I det följande behandlar utskottet också motionsförslag (c) om samverkan för eget boende för unga och om införandet av ekonomiska stimulanser för att initiera byggandet av mindre lägenheter.

dels att moment 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

10. beträffande *åtgärder för att lösa ungdomens bostadssituation* att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo260 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1987/88:Bo248 yrkande 1, 1987/88:Bo262 yrkande 3, 1987/88:Bo265 samt 1987/88:Bo431 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

16. Samverkan för ett eget boende (mom. 11, motiveringen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "Det ungdomsbostadsstöd" och på s. 29 slutar med "Motionsyrkandet avstyrks" bort ha följande lydelse:

För att få till stånd ett byggande som motsvarar den efterfrågan som finns

från ungdomar liksom från andra grupper i samhället måste åtgärder vidtas som minskar den offentliga styrningen inom bostadssektorn och ökar valfriheten för den enskilde. Detta innebär att en rad regler och normer måste förändras eller helt tas bort. Det gäller t.ex. förenklingar i bostadslånesystemet, förenklade byggnormer och en reformerad bostadsbeskattning i enlighet med de förslag som läggs fram i moderata samlingspartiets partimotion Bo211. Ett viktigt inslag i en politik för en ökad rörlighet och valfrihet i boendet utgör också ett förbättrat bosparande. Inte minst för ungdomar måste därför åtgärder vidtas för att öka denna typ av sparande. Vid genomförandet av en politik med den nu förordade inriktningen kommer förutsättningar att skapas för att ungdomar genom egna initiativ och genom samverkan skall kunna lösa sin egen bostadsfråga. Förslag med denna inriktning behandlas också av utskottet i detta och andra betänkanden. Vad i motion Bo260 (c) yrkande 5 föreslagits kommer att bli i allt väsentligt tillgodosett vid genomförandet av en sådan politik. Motionen avstyrks med hänvisning härtill.

17. Samverkan för ett eget boende (mom. 11)

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "Det ungdomsbostadsstöd" och på s. 29 slutar med "Motionsyrkandet avstyrks" bort ha följande lydelse:

Det är som framhålls i motion Bo260 (c) väsentligt att ungdomar ges möjlighet att genom egna initiativ och utifrån sina egna behov lösa sin bostadsfråga. Det är enligt bostadsutskottets mening mot bakgrund härav viktigt att samhällets regelsystem utformas på ett sådant sätt att lösningar med denna inriktning kan komma till stånd utan onödiga hinder. Dessutom bör ungdomar enligt bostadsutskottets mening stödjas i sina strävanden att genom samverkan lösa sitt eget boende. I enlighet med förslaget i motion Bo260 (c) bör sålunda kommuner och företag stimuleras att stödja ungdomar som önskar slå sig samman och bygga ett mindre hus. I anslutning härtill måste också samhället vara berett att positivt lösa problem som kan uppkomma bl.a. i fråga om ägandeformer, avtalsfrågor mellan boende och ansvarsfrågor m.m.

Vad utskottet med anslutning till förslaget i motion Bo260 (c) yrkande 5 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 11 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

11. beträffande *samverkan för ett eget boende*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo260 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

18. Ekonomiska stimulanser för att initiera byggandet av mindre lägenheter (mom. 12, motiveringen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar med "Som framgår" och slutar med "hänvisning härtill" bort ha följande lydelse:

Något stöd för byggande av mindre lägenheter bör enligt bostadsutskottets mening inte införas. Vad som erfordras är inte ytterligare tillskott till den rikliga floran av subventioner utan en systematisk avreglering av bostadssektorn genom förenklade normer m.m. Motion Bo260 (c) yrkande 4 avstyrks med hänvisning härtill.

19. Ekonomiska stimulanser för att initiera byggandet av mindre lägenheter (mom. 12)

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar med "Som framgår" och slutar med "hänvisning härtill" bort ha följande lydelse:

Den nuvarande bostadssituationen och nödvändigheten av att öka tillgången på mindre lägenheter för i första hand ungdomar motiverar enligt bostadsutskottets mening att ekonomiska stimulanser för att initiera byggandet av mindre lägenheter införs. I enlighet med förslaget i motion Bo260 (c) bör därför ett särskilt stimulansbidrag införas till kommunerna om 30 000 kr. för varje påbörjad lägenhet med en boendeyta på upp till 60 m². Bidragsberättigade projekt bör var sådana som påbörjas under sista halvåret 1988 och under hela år 1989. För ändamålet bör anvisas 150 milj. kr. över statsbudgeten. Medlen bör anvisas under ett nytt anslag benämnt Ekonomiska stimulanser för att initiera byggandet av mindre lägenheter.

Vad utskottet nu med anledning av motion Bo260 (c) yrkande 4 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 12 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

12. beträffande *ekonomiska stimulanser för att initiera byggandet av mindre lägenheter*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo260 yrkande 4

a) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

b) till *Ekonomiska stimulanser för att initiera byggandet av mindre lägenheter* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 150 000 000 kr.,

20. Boende särskilt anpassat för allergiker (mom. 13)

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar med "Behovet av" och slutar med "annat slag" bort ha följande lydelse:

Det finns enligt bostadsutskottets mening ett stort behov av att anpassa vårt bostadsbestånd till de krav på tillgänglighet och en god inomhusmiljö som ställs av såväl allergiker som andra handikappade. En ökad tillgänglighet utgör en av grundförutsättningarna för att alla på lika villkor skall kunna välja ett boende utifrån sina egna förutsättningar och sina egna villkor. Häri ingår som en självklar del att också undanröja eller så långt som det är tekniskt möjligt minska uppkomsten av allergi i bostäder och andra byggnader. Utskottet tvingas emellertid konstatera att de åtgärder som hittills vidtagits av samhället inte varit tillräckligt långtgående.

Mot bakgrund av det ovan anförda behöver enligt bostadsutskottets mening ytterligare åtgärder vidtas. Det är nu så många människor i det svenska samhället som lider av allergisjukdomar av olika slag att ytterligare åtgärder är ofrånkomliga. I enlighet med förslaget i motion Bo510 (c) bör således snabba åtgärder sättas in för att stimulera kommuner och enskilda byggare till att uppföra bostäder som är utformade på ett sådant sätt att allergiker av olika slag kan minska sin medicinering och få en mera normal livssituation.

Vad utskottet nu med anslutning till förslaget i motion Bo510 (c) anført bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 13 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

13. beträffande *boende särskilt anpassat för allergiker*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo510 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

21. Eget boende för handikappade (mom. 14)

Agne Hansson (c), Erling Bager (fp), Karl-Göran Biörsmark (fp) och Rune Thorén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 30 börjar med "Bostadsutskottet delar" och slutar med "hänvisning härtill" bort ha följande lydelse:

Med anledning av i motioner (c) framförda förslag om äldres och handikappades boende anfördes i en reservation (c) till betänkande BoU 1986/87:10 följande:

Den egna bostaden och boendet är för alla avgörande för vilken livskvalitet man upplever sig ha. Inte minst gäller detta för äldre och handikappade som måste ställa särskilda krav på sin bostad, och som ofta tillbringar en stor del av sin tid i den. Det är enligt bostadsutskottets mening därför viktigt att de ovan redovisade målen för äldres, handikappades och långvarigt sjukas boende på olika sätt utvecklas och konkretiseras. Sådana konkretiseringar förs också fram i motionerna Bo207 (c) och Bo518 (c), bl. a. i vad gäller åtgärder för att möjliggöra kvarboende, valfrihet i fråga om boendeform och möjlighet till påverkan.

Äldre och handikappade människor har ofta inte elementära möjligheter att utforma sitt boende och sitt liv. Ännu återstår mycket innan boendet för dessa grupper kan utformas så att de får tillgång till den självständighet och delaktighet i samhället som de har rätt till. Alltför många tvingas fortfarande vårdas på institution trots att de med bostadsanpassning och hemservice skulle kunna klara ett eget boende. Enligt utskottets mening bör det vara självklart att ett anpassat boende för grupperna handikappade och äldre skall präglas av självbestämmande vad gäller val av bostadsort, boendeform och serviceinsats. En förutsättning för att ge möjlighet till ett utökat boende i vanliga bostäder är bl. a. en utbyggd hemtjänst och hemsjukvård. De institutioner som behöver finnas kvar skall erbjuda olika grad av service. Valfriheten bör vara stor.

Vad i denna reservation anförts äger fortsatt giltighet. I enlighet med vad som förordas i motion Bo513 (c) yrkande 2 bör sålunda riksdagen ge regeringen till känna vad utskottet anført.

dels att moment 14 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

BoU 1987/88:10

14. beträffande *eget boende för handikappade*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo513 yrkande 2 som
sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

22. Bostadsförmedlingens roll för bostadsförsörjningen (mom. 16, motiveringen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 31 börjar med "Bostadsutskottet delar" och slutar med "Bo262 (c) yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar vad som i motionen förordats om införandet av privat bostadsförmedling och om möjligheterna att avgiftsfinansiera såväl den privata som den kommunala förmedlingsverksamheten. Utskottet kan också notera att dessa förslag ligger i linje med vad som förordats i motioner från moderata samlingspartiet – motioner som behandlas i bostadsutskottets betänkande BoU 1987/88:13. Ställning till dessa förslag kommer sålunda att tas vid behandlingen av detta betänkande. Vad i motion Bo260 (c) yrkande 4 i övrigt anförts om obligatorisk bostadsförmedling m.m. delas inte av utskottet. Motionen avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

23. Avveckling av bostadsförsörjningslagen (mom. 17)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 31 börjar med "Den ansvarsfördelning" och slutar med "yrkande 7 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar den i motion Bo431 (m) framförda uppfattningen att bostadsförsörjningslagen bör avvecklas. Som framhålls i motionen har den planering kommunerna ålagts genom lagen visat sig dels ta stora resurser i anspråk, dels stämma dåligt med det byggande som verkligen kommer till stånd. Planeringen av bostadsförsörjningen bör enligt utskottets mening därför vara en frivillig kommunal uppgift, där kommunerna själva avgör behovet av denna planering.

Vad utskottet nu med anslutning till motion Bo431 (m) yrkande 7 anfört om en avveckling av bostadsförsörjningslagen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 17 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

17. beträffande *avveckling av bostadsförsörjningslagen*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo431 yrkande 7 som
sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

24. Kostnadsutvecklingen i bostadsbyggandet (mom. 18, motiveringen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 31 börjar med "Mot bakgrund" och på s. 32 slutar med "nu anförts" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar den oro för kostnadsutvecklingen i byggandet som kommer till uttryck i motionen. Åtgärder bör också vidtas för att möjliggöra en bostadsproduktion till rimliga kostnader. Vad som behövs är dock inte ytterligare regleringar eller subventioner, utan åtgärder som möjliggör en större frihet i byggandet och ett byggande anpassat till den efterfrågan som finns. Inte minst dagens omfattande normsystem ger upphov till onödiga fördyringar. Även bostadslånesystemet medverkar till att höja byggkostnaderna. Genom en reformering av bl.a. bostadslånesystemet och reglerna för byggande i enlighet med vad som förordats i motioner från moderata samlingspartiet bör alltså det i motion Bo240 (s) eftersträlvade målet kunna nås. Motionen avstyrks med hänvisning härtill.

25. Kostnadsutvecklingen i bostadsbyggandet (mom. 18)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 31 börjar med "Mot bakgrund" och på s. 32 slutar med "nu anförts" bort ha följande lydelse:

Prisökningarna i bostadsproduktionen har under senare år legat på en helt oacceptabel nivå. Visserligen har åtgärder vidtagits från statsmakternas sida för att försöka hejda denna utveckling, men utskottet tvingas konstatera att dessa åtgärder inte varit tillräckligt omfattande och kraftfulla. Bostadsutskottet delar sålunda den i motion Bo240 (s) framförda uppfattningen att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder som dämpar kostnadsutvecklingen inom bostadsbyggandet. Vad som erfordras för att bryta utvecklingen och återföra hyrorna till en rimlig nivå är enligt bostadsutskottets mening en konsekvent bostadspolitik med en klar bostadssocial profil med den inriktning och utformning som angivits i de motioner från vänsterpartiet kommunisterna som behandlas i detta betänkande.

Vad utskottet nu med anledning av motion Bo240 (s) anført bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 18 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

18. beträffande *kostnadsutvecklingen i bostadsbyggandet*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo240 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført.

26. Avveckling av räntelånen (mom. 20)

Rolf Dahlberg (m), Erling Bager (fp), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp) och Bertil Danielsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 33 börjar med "Enligt bostadsutskottets" och slutar med "nu anförda" bort ha följande lydelse:

Som ett led i en erforderlig reformering av hela bostadsfinansieringssystemet och med hänsyn till behovet av besparingar på statsbudgeten bör enligt bostadsutskottets mening en avveckling av räntelånen komma till stånd. I enlighet med förslagen i motionerna Bo230 yrkande 2 och Bo247 yrkande 1, båda motionsyrkandena såvitt nu är i fråga, bör långivningen upphöra den 1 juli 1988. Motionerna tillstyrks sålunda av utskottet.

dels att moment 20 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

BoU 1987/88:10

20. beträffande *avveckling av räntelånen*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo230 yrkande 2 och 1987/88:Bo247 yrkande 1, båda motionsyrkandena såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

27. Förtida inlösen av statliga lån (mom. 22)

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 34 börjar med "Vid sin" och slutar med "Bo258 (c) yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Det är som framhålls i motion Bo258 (c) nödvändigt att åtgärder vidtas för att öka amortering och inlösen av statliga lån till bostadssektorn. Erfarenheterna från tidigare år visar också att stimulanser med denna inriktning har en positiv effekt på inlösenverksamheten. Det kan visserligen hävdas att de största effekterna av stimulansåtgärderna uppnås i en situation där den statliga bostadslåneräntan överstiger marknadsräntan, men detta innebär enligt utskottets mening inte att åtgärder bör eller kan avstås när ränteförhållandet är det omvända. Bostadsutskottet delar sålunda den i motion Bo258 (c) framförda uppfattningen att stimulansåtgärder bör vidtas av en sådan omfattning att de leder till en ökad inlösen med 500 milj. kr. i förhållande till de normala amorteringar m.m. som regeringen förutser.

Vad utskottet nu med anslutning till motion Bo258 (c) yrkande 4 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 22 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

22. beträffande *förtida inlösen av statliga lån*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo258 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

28. Lånesystemets utformning (mom. 23)

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m) och Rune Thorén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 35 börjar med "Utskottet instämde" och slutar med "Bo262 (c) yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Som anförts tidigare i motioner är bostadssektorn en av de mest genomreglerade av våra samhällssektorer. Inte minst är bostadslånesystemet ett slående exempel härpå. Det är nödvändigt att ingripande förändringar görs för att förenkla systemet. Dagens system, som är svåröverskådligt, har inneburit en omfattande administration såväl centralt som regionalt och lokalt. Ett nytt och enklare finansieringssystem bör därför skapas. I motionerna Bo211 (m) och Bo257 (c) förs fram förslag som om de genomförs innebär stora förenklingar och som kommer att medverka till ett lånesystem som bättre än det nuvarande kommer att göra det möjligt att förverkliga bostadskonsumenternas krav och önskemål.

Förslagen i motionerna innebär att ett enhetslån utgående från en viss lägenhetsyta bör införas. Yta och standard utöver vad som ryms inom

enhetslånets ram får finansieras på annat sätt än genom statliga lån. Lånesystemet bör inte innehålla någon kostnadskontroll; i huvudsak bör endast kreditsäkerheten hos ett objekt bedömas.

BoU 1987/88:10

Enligt utskottets mening bör riksdagen föreslå regeringen att ett nytt lånesystem enligt de riktlinjer som förordas i motionerna utarbetas och att förslaget underställs riksdagen. Genom vad som nu anförts har vad som i motion Bo262 (c) uttalats till viss del tillgodosetts.

dels att moment 23 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

23. *beträffande lånesystemets utformning*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo211 yrkandena 10 a och 10 b, 1987/88:Bo257 och 1987/88:Bo262 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

29. Kostnadsneutralitet i boendet (mom. 24)

Rolf Dahlberg (m), Erling Bager (fp), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp) och Bertil Danielsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 36 börjar med "Att kostnadsskillnaderna" och på s. 37 slutar med "Bo424 yrkande 23" bort ha följande lydelse:

I m-motionen redovisas kostnadskalkyler för två småhus med olika upplåtelseform – äganderätt resp. bostadsrätt. Produktionskostnad, pantvärde och taxeringsvärde är lika för båda husen. För de båda projekten redovisas ca 10 procents överkostnader, något som i och för sig påverkar kalkylen till fördel för bostadsrätten. Denna fördel kvarstår, om än inte lika markant, även om överkostnader inte finns, beroende bl.a. på fördelaktigare låne- och räntebidragsvillkor samt på regler inom skattesystemet.

I motionerna har visats de effekter som lånesystemet kan ge upphov till, effekter som inte kan accepteras och som innebär att de allmänt omfattade principerna om kostnadsneutralitet i boendet många gånger inte kan förverkligas. Olika låneandelar med hänsyn till olika upplåtelseformer, olikheter beträffande förekomsten av räntesubventioner samt förekomsten av produktionskostnadsanpassad belåning eller ej är exempel på faktorer som innebär att kostnadsneutralitet i boendet försvåras eller omintetgörs. I avsikt att åter förverkliga den i riksdagen allomfattade principen om kostnadsneutralitet i boendet bör riksdagen med anledning av motion Bo252 (m) och folkpartiets partimotion Bo424 yrkande 23 som sin mening ge regeringen till känna att riksdagen bör föreläggas förslag om ett reformerat lånesystem.

dels att moment 24 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

24. *beträffande kostnadsneutralitet i boendet*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo252 och 1987/88:Bo424 yrkande 23 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

30. Den garanterade räntan för allmännyttiga bostadsföretag (mom. 25)

BoU 1987/88:10

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 37 börjar med "Motionsyrkanden (vpk)" och på s. 38 slutar med "1 och 2 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Som i motioner och i reservationer (vpk) flera gånger framhållits finns goda motiv för förslag som innebär att de allmännyttiga företagen ges ett riktat stöd. Dessa företag är ett instrument för genomförande av den sociala bostadspolitiken. De har ålagts ett stort ansvar för denna politik; ett ansvar som inte sällan innebär att dessa företag får kostnader som inte har sin motsvarighet hos de privata fastighetsägarna. Att de allmännyttiga företagen har en relativt större del av sina lägenheter byggda under miljonprogrammets tid är faktorer som påverkar kostnadsbilden. Vad nu anförts gör det enligt utskottets mening motiverat att vidta de åtgärder som förordas i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo207 om frysning av den garanterade räntan för dessa företag vid 1987 års nivå och om en sänkning av denna ränta med 0.5 procentenheter för hus färdigställda fr.o.m. år 1988 och tillhörande allmännyttan.

dels att moment 25 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

25. beträffande *den garanterade räntan för allmännyttiga bostadsföretag*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo207 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

31. Extra upptrappningar (mom. 26)

Erling Bager och Karl-Göran Biörsmark (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 38 börjar med "Utskottet kan" och slutar med "motionärerna förordar" bort ha följande lydelse:

I partimotioner från folkpartiet har vid flera tillfällen föreslagits att bostadssubventionerna reduceras kraftigt. Stödet bör i stället riktas direkt till de grupper som har särskilda behov, främst barnfamiljerna. I syfte att begränsa subventionerna bör en extra upptrappning av de garanterade räntorna göras. Denna upptrappning, som skall omfatta både flerbostadshus och småhus, bör göras så att en årlig besparing om 350 milj. kr. blir följden och så att ökningarna i absoluta tal i princip blir jämnt fördelade över beståndet. Det får uppdras åt regeringen att närmare utforma förslaget och ansvara för att det genomförs. De extra upptrappningarna bör genomföras per den 1 juli 1988. Besparingen för nästa budgetår blir 175 milj. kr. Vad nu anförts om extra upptrappning bör riksdagen med anledning av folkpartiets partimotion Bo230 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 26 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

26. beträffande *extra upptrappningar*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo230 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

32. Räntebidragen till vissa underhållslån (mom. 27)

BoU 1987/88:10

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 38 börjar med "Utskottet avstyrker" och slutar med "skulle rubbas" bort ha följande lydelse:

I den nu behandlade motionen Bo247 (m) föreslås att ROT-programmet skall avvecklas successivt med början under nästa budgetår. Ett riksdagens bifall till detta förslag innebär att också räntebidrag till underhållslån skall upphöra. I läroplanen uppnås en besparing om 24 milj. kr. för nästa budgetår. Statligt räntestöd till förbättring av bostadshus lämnas utan att åtgärderna faktiskt har finansierats med lån. Att en sådan ordning skall tillämpas just för dessa lån är inte tillfredsställande. Utskottet tillstyrker sålunda motionen.

dels att moment 27 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

27. beträffande *räntebidragen till vissa underhållslån*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:247 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

33. Lägre räntebidrag för ombyggnader inom ROT-programmet m.m. (mom. 28)

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m) och Rune Thorén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 38 börjar med "De beslut" och slutar med "nu anförs" bort ha följande lydelse:

Även om det finns anledning att medverka till att upprustningen av äldre bostäder hålls på en hög nivå finner utskottet det rimligt att räntebidragen för de s.k. ROT-lånen begränsas på det sätt som föreslagits i motion Bo258 (c). Detta förslag innebär att räntebidrag utgår med 75 % av låneunderlaget. Den nu förordade regeln bör införas vid halvårsskiftet 1988 och gälla de beslut som fattas efter den 30 juni 1988. Ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med motionärernas förslag bör göras.

dels att moment 28 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

28. beträffande *lägre räntebidrag för ombyggnader inom ROT-programmet m.m.*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo258 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

34. Lägre räntebidrag för ombyggnad och underhåll (mom. 29)

Rolf Dahlberg (m), Erling Bager (fp), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp) och Bertil Danielsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 38 börjar med "Även vad" och slutar med "plan- och bygglagen" bort ha följande lydelse:

I folkpartiets partimotion Bo424 har föreslagits åtgärder för att få till stånd mer varsamma ombyggnader. En del i detta förslag är att justera ned räntebidragen till ombyggnader i förhållande till vad som gäller för nybygg-

nader. Det är mot denna bakgrund förslaget i den nu behandlade partimotionen från folkpartiet skall ses. Utskottet tillstyrker detta förslag.

BoU 1987/88:10

dels att moment 29 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

29. beträffande *lägre räntebidrag för ombyggnad och underhåll*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo230 yrkande 4 som
sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

35. Räntebidrag till hus byggda före år 1975 (mom. 30)

Rolf Dahlberg (m), Erling Bager (fp), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp) och Bertil Danielsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 38 börjar med "Inte heller" och på s. 39 slutar med "sig för" bort ha följande lydelse:

Enligt bostadsutskottets mening är det både möjligt och ekonomiskt motiverat att avveckla räntebidragen för fastigheter färdigställda före år 1975. Dessa fastigheter har producerats till väsentligt lägre kostnader än dagens nyproduktion. Fastigheter med lån enligt äldre låncformer bör väl kunna bära den ökning av kapitalkostnaderna som en avveckling av räntebidragen innebär. Utskottet tillstyrker de nu behandlade motionerna (m) och (fp).

dels att moment 30 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

30. beträffande *räntebidrag till hus byggda före år 1975*
att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo211 yrkandena
10 c och 11, 1987/88:Bo230 yrkande 6 samt 1987/88:Bo247 yrkande 2
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

36. Räntebidrag vid tillbyggnad av vissa egnahem (mom. 31)

Agne Hansson och Runc Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 39 börjar med "Avsikten med" och slutar med "Bo258 (c) yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Regeringsförslaget om att räntebidrag skall lämnas vid mindre tillbyggnader av vissa egnahem är ett steg i rätt riktning, men inte tillräckligt långtgående. Skäl saknas sålunda att begränsa förslaget så som gjorts i budgetpropositionen. Utskottet delar uppfattningen i motion Bo258 (c) om att räntebidrag skall utgå inte endast när den ursprunglige ägaren gör tillbyggnaden utan även när en ny ägare gör det. Det finns inte heller skäl att begränsa bidragsgivningen till att avse endast hus för vilka bostadslån beviljas efter halvårsskiftet 1988.

Vad utskottet nu med anledning av regeringens förslag och motion Bo258 (c) yrkande 5 anför bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 31 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

31. beträffande *räntebidrag vid tillbyggnad av vissa egnahem*
att riksdagen med anledning av vad i budgetpropositionen och i motion 1987/88:Bo258 yrkande 5 förordats som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

37. Slopande av räntebidrag vid övertagande av allmännyttiga bostadsföretags fastigheter (mom. 33)

BoU 1987/88:10

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Erling Bager (fp), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m) och Rune Thorén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 40 börjar med "Utskottet finner" och slutar med "behandlade motionsförslagen" bort ha följande lydelse:

I reservationer till bostadsutskottets betänkande BoU 1987/88:3 anfördes att det i första hand är ett kommunernas ansvar att de bostadspolitiska riktlinjerna omsätts i praktisk handling. Det är sålunda ägaren/kommunen och de boende som skall avgöra om en förändring från hyresrätt till bostadsrätt skall komma till stånd. Riksdagen har i skilda sammanhang utformat en lagstiftning i avsikt att underlätta för de boende att själva ta ansvar för sitt boende. Det finns goda motiv för uppfattningen att dessa beslut inte skall styras genom att räntebidrag slopas om allmännyttigt ägda bostäder omvandlas till bostadsrätter. Utskottet tillstyrker med det nu anförda motionerna från m, fp och c.

Det bör erinras om att i motioner från dessa partier förslag lagts fram om att ändra gällande lagstiftning så att också allmännyttans bostäder skall omfattas av den lagstiftning som tillkommit för att möjliggöra en omvandling från hyresrätt till bostadsrätt. Dessa motioner behandlar utskottet i betänkandet BoU 1987/88:13.

dels att moment 33 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

33. beträffande *slopande av räntebidrag vid övertagande av allmännyttiga bostadsföretags fastigheter*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo211 yrkande 8, 1987/88:Bo258 yrkande 1, 1987/88:Bo424 yrkande 9 och 1987/88:Bo431 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

38. Villkoren för lån finansierade av SBAB (mom. 35)

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 41 börjar med "Den till" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar den i motion Bo258 (c) framförda uppfattningen att SBAB skall avvecklas och verksamheten föras över till bottenlänseinstituten. Som anføres i motionen finns det därmed inte heller någon anledning att vidta några förändringar i lånevillkoren för de aktuella lånen.

Utskottets ställningstagande i denna del innebär att motion Bo258 (c) yrkande 2 bifalls. Regeringens förslag avstyrks.

dels att moment 35 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

35. beträffande *villkoren för lån finansierade av SBAB*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Bo258 yrkande 2 avslår regeringens förslag.

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Erling Bager (fp), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m) och Rune Thorén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 42 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar de invändningar mot markvillkoret som reses i de nu behandlade motionerna (m), (fp) och (c). Enligt utskottets mening har villkoret inneburit att kommunerna fått en alltför dominerande ställning gentemot det enskilda byggandet. Kommunernas inflytande är bl.a. genom den fysiska planeringen fullt tillräckligt detta villkor förutan. Markvillkoret har närmast skapat en total kommunal planhushållning på bostadsområdet. Byggföretag och byggherrar har förlorat möjligheten att genom planering av eget markinnehav få fram egna plan- och projekteringsalternativ. Skall smidigheten och anpassningsförmågan i bostadsbyggandet kunna förstärkas förutsätter det att enskilda markägare och byggnadsföretag ges ökade möjligheter att medverka.

Med hänvisning till det nu anförda bör enligt bostadsutskottets mening markvillkoret avskaffas fr.o.m. den 1 juli 1988 i enlighet med förslagen i motionerna Bo211 (m) yrkande 20, Bo248 (m) yrkande 5 såvitt nu är i fråga, Bo249 (m) yrkande 3 såvitt nu är i fråga, Bo258 (c) yrkande 18 och Bo424 (fp) yrkande 11. Utskottets ställningstagande i denna del bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 36 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

36. beträffande *markvillkoret*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo211 yrkande 20, 1987/88:Bo248 yrkande 5, 1987/88:Bo249 yrkande 3, 1987/88:Bo258 yrkande 18 och 1987/88:Bo424 yrkande 11, det andra och det tredje motionsyrkandet såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

40. Konkurrensvillkoret (mom. 37)

Rolf Dahlberg (m), Erling Bager (fp), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp) och Bertil Danielsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 43 börjar med "Även i" och slutar med "egen regi" bort ha följande lydelse:

De invändningar som kan riktas mot markvillkoret gäller i allt väsentligt också konkurrensvillkoret. Även detta villkor medför sålunda ett starkt försämrat enskilt byggande och en fördyrad byggnadsproduktion. För att öka flexibiliteten och förbättra produktutvecklingen inom byggsektorn bör därför konkurrensvillkoret avskaffas fr.o.m. den 1 juli 1988 i enlighet med förslagen i moderata samlingspartiets partimotion Bo211 yrkande 15, folkpartiets partimotion Bo424 yrkande 11 samt i motionerna Bo248 (m) yrkande 5 såvitt nu är i fråga, och Bo249 (m) yrkande 3 såvitt nu är i fråga.

Vad bostadsutskottet nu anför bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 37 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

BoU 1987/88:10

37. beträffande *konkurrensvillkoret*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo211 yrkande 15, 1987/88:Bo248 yrkande 5, 1987/88:Bo249 yrkande 3 och 1987/88:Bo424 yrkande 12, det andra och det tredje motionsyrkandet såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

41. Avveckling av ortskoefficienterna (mom. 38)

Agne Hansson (c), Erling Bager (fp), Karl-Göran Biörsmark (fp) och Rune Thorén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 43 börjar med "Som framgår" och slutar med "tidigare ställningstagande" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar den principiella uppfattning som förts fram i folkpartiets partimotion Bo230 om att en genomgripande reformering av bostadsfinansieringssystemet i sin helhet måste göras. I avvaktan på att dessa förändringar kommer till stånd bör dock enligt utskottets mening vissa nödvändiga förbättringar vidtas omedelbart inom ramen för det nuvarande finansieringssystemet. En i detta sammanhang viktig förändring är en avveckling av systemet med ortskoefficienter. Skillnaderna i produktionskostnaderna mellan landets olika delar är inte sådana att ett system med ortskoefficienter är motiverat. En avveckling av systemet skulle dessutom motverka de koncentrationstendenser som det nuvarande systemet ger upphov till.

Med hänvisning till det nu anförda kan utskottet ansluta sig till förslaget i folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 13 om att ortskoefficienterna bör avskaffas fr.o.m. den 1 juli 1988. Vad utskottet nu med anledning av motionen anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 38 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

38. beträffande *avveckling av ortskoefficienterna*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo230 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

42. Avveckling av lägestilläggen (mom. 40)

Erling Bager och Karl-Göran Biörsmark (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 44 börjar med "Som framgår" och slutar med "hänvisning härtill" bort ha följande lydelse:

Subventioner av en så uppenbart prisdrivande art som lägestilläggen bör enligt bostadsutskottets mening inte ingå i ett framtida bostadslånesystem. De som åtnjuter förmånen av att deras bostad har ett från olika utgångspunkter attraktivt läge måste också svara för kostnaderna härför. Någon subventionering av denna typ av förmåner bör således inte förekomma.

Vi har i dag en stark efterfrågan på bostäder i centrala lägen och en härav följande tydlig överhettning. Något skäl att i denna situation företa en stegvis

avveckling av lägestilläggen i enlighet med det beslut som riksdagen fattade hösten 1987 (BoU 1987/88:6) finns enligt bostadsutskottets mening inte. Enligt bostadsutskottets mening talar de nu anförda skälen för att lägestilläggen bör slopas så snart som möjligt, eller fr.o.m. den 1 juli 1988 i enlighet med förslaget i folkpartiets partimotion Bo230 (fp) yrkande 12. Vad utskottet i denna del anför bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 40 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

40. beträffande *avveckling av lägestilläggen*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo230 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

43. Lånebestämmelser för att främja ett miljöriktigt byggande m.m. (mom. 43)

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 45 börjar med "Bostadsutskottet delar" och slutar med "Bo243 (c) yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar den i motion Bo243 (c) framförda uppfattningen att bostäderna i största möjliga utsträckning skall ges ett beständigt och miljöriktigt utförande. Enligt utskottets mening har dock inte detta övergripande mål i tillräcklig omfattning kommit till uttryck i dagens bostadslåne regler. Som framhålls i motion Bo243 (c) måste lånereglerna inte bara ge utrymme för ett byggande med denna inriktning och utformning utan också utformas så att de främjar ett sådant byggande.

Med hänvisning till det nu anförda är det, som anføres i motion Bo243 (c), nu hög tid att gå på offensiven för ett ökat kvalitetsbyggande och för en bättre boendemiljö. I enlighet med förslaget i motionen bör sålunda de statliga lånebestämmelserna ändras så att de ger ett gediget och miljöriktigt byggande. Vidare bör bestämmelserna premiera byggnadstekniska lösningar som är energibesparande samtidigt som de ger ett bra inomhusklimat.

Vad utskottet nu med anslutning till motion Bo243 (c) yrkande 4 anför om ändrade lånebestämmelser för att främja ett miljöriktigt byggande bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 43 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

43. beträffande *lånebestämmelser för att främja ett miljöriktigt byggande m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo243 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

44. Låneregler som ökar tillgången på små lägenheter (mom. 44, motiveringen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 46 börjar med "Enligt bostadsutskottets" och slutar med "för kommunerna" bort ha följande lydelse:

Enligt bostadsutskottets mening behöver bostadslånesystemet i sin helhet reformeras i enlighet med vad som förordas i moderata samlingspartiets

partimotion Bo211. Vid ett genomförande av detta förslag kommer lägenheter av alla storlekar – oberoende av hustyp och upplåtelseform – att kunna uppföras på samma villkor. Vad som i motion Bo260 (c) yrkande 3 förordats blir därmed tillgodosett. Motionen avstyrks.

BoU 1987/88:10

45. Låneregler som ökar tillgången på små lägenheter (mom. 44)

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 46 börjar med "Enligt bostadsutskottets" och slutar med "för kommunerna" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion Bo260 (c) krävs det en rad åtgärder för att komma till rätta med ungdomens bostadsproblem på såväl kort som lång sikt. Utskottet har också ovan anslutit sig till ett i samma motion förordat åtgärdsprogram för ungdomens boende. I ett läge med akut bostadsbrist måste i ökad utsträckning hänsyn tas till ungdomens bostadsefterfrågan. Detta innebär bl.a. att omedelbara åtgärder måste vidtas på en rad områden. Bostadsutskottet biträder med hänvisning härtill förslaget i motion Bo260 (c) yrkande 3 om att låneregler som ökar tillgången på små lägenheter bör införas. Detta innebär bl.a. att lånereglerna skall ges en sådan utformning att de ger utrymme också för produktion av mindre lägenheter.

Vad utskottet nu med anslutning till motion Bo260 (c) yrkande 3 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 44 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

44. beträffande *låneregler som ökar tillgången på små lägenheter* att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo260 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

46. Bostadslån till vätgasutrustning (mom. 46)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 46 börjar med "Det är" och på s. 47 slutar med "motion Bo225 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Den statliga bostadslångivningen bör enligt bostadsutskottets mening kunna användas som ett av medlen för att främja införandet av miljöriktig och energibesparande teknik. I takt med att ny teknik med denna inriktning introduceras bör detta återspeglas i bostadslångivningen. Lånereglerna måste således fortlöpande anpassas till den tekniska utvecklingen med avseende på nytillkommande teknik och nya tekniska lösningar. Inte minst inför den förestående avvecklingen av kärnkraften är det enligt bostadsutskottets mening viktigt att användningen av ny energiteknik främjas.

Mot bakgrund av det nu anförda bör enligt bostadsutskottets mening bostadslån kunna utgå för installation av vätgasutrustning i enlighet med vad som föreslås i motion Bo225 (vpk). Reglerna för bostadslån bör således ges en sådan utformning att vätgasutrustning kan belånas på samma sätt och på samma villkor som andra uppvärmningsanordningar vid såväl ny- som

ombyggnad. Vad utskottet i denna del anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. BoU 1987/88:10

dels att moment 46 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

46. beträffande *bostadslån till vägasutrustning*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo225 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

47. Avveckling av ROT-programmet (mom. 47).

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 47 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Det s.k. ROT-programmet har nu varit i kraft i snart fem år. Redan när programmet utformades uttrycktes från olika håll farhågor om att de olika subventioner som ingår i programmet skulle uppmuntra onödigt omfattande reparationer och ombyggnader. Farhågorna har sedan undan för undan besannats och kritiken mot de olika låne- och bidragsformerna i programmet har tilltagit. Olika missförhållanden har därvid uppmärksamrats. Lånen används exempelvis ibland för att finansiera omotiverade sammanslagningar av smålägenheter. Samtidigt används lånen och de därtill knutna bidragen till att finansiera vanligt eftersatt underhåll. Resultatet blir kraftigt höjda hyror som bl.a. hindrar många tidigare hyresgäster att återflytta till sina gamla lägenheter.

För att komma till rätta med bl.a. de ovan beskrivna missförhållandena på bostadsområdet behövs enligt bostadsutskottets mening en politik som främjar valfriheten och de boendes inflytande över sitt eget boende. Samtidigt måste valfriheten kopplas till ett ökat ansvarstagande. Det är enligt utskottets mening sålunda självklart att fastighetsägarna skall utföra nödvändigt underhåll och reparationer. Det skall inte krävas statliga subventioner för detta. Enligt bostadsutskottets mening torde ett ökat ansvarstagande från fastighetsägarnas sida för bostadsförbättringsverksamheten bidra till att underhålls- och reparationsåtgärder genomförs mera varsamt, något som inte minst gagnar de boende och på sikt leder till lägre boendekostnader.

Ombyggnad av hus är således en åtgärd som skall motiveras av fastighets-ekonomiska skäl och inte av statliga bidrag, vilket är fallet i dag. Däremot bör fastighetsägare få möjlighet att göra skattefria avsättningar till reparationsfonder. Fonderna skall vara fastighetsanknutna och medel skall endast kunna lyftas för renovering och modernisering av fastigheten. Härigenom stimuleras en långsiktig planering av fastighetens underhåll samtidigt som det skapas ett finansiellt utrymme för att genomföra planerade åtgärder. Ett system med reparationsfonder leder till att hyreshöjningarna kan hållas tillbaka i renoverade fastigheter och blir dessutom billigare för staten än dagens kraftigt subventionerade system.

Vad utskottet nu anfört innebär en anslutning till de förslag som förts fram i moderata samlingspartiets partimotion Bo211 yrkande 13 samt i motionerna Bo247 (m) yrkande 3 och Bo249 (m) yrkande 1, innebärande bl.a. att ROT-programmet på sikt bör avvecklas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 47 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

BoU 1987/88:10

47. beträffande *avveckling av ROT-programmet*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo211 yrkande 13, 1987/88:Bo247 yrkande 3 och 1987/88:Bo249 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

48. Program för VA-nätets restaurering m.m. (mom. 49)

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 48 börjar med "Även yrkanden" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar den oro som motionerna om VA-nätets restaurering ger uttryck för. Det förfall som i dag hotar VA-nätet i många städer och tätorter kan inte tillåtas fortsätta. Utskottet har vid tidigare tillfällen (senast BoU 1986/87:10) avstyrkt motionsyrkanden från bl.a. centerpartiet om att regeringen bör upprätta ett långsiktigt program i syfte att säkerställa underhåll och förnyelse av kommunernas VA-nät. Vid dessa tillfällen förutsattes emellertid att en strategi för VA-nätets restaurering skulle komma att övervägas utan en särskild begäran från riksdagen därom. Mot bakgrund av att regeringen ännu inte aviserat några förslag i frågan anser utskottet att riksdagen nu bör biträda de förslag som åter förs fram i motioner från centerpartiet om VA-nätets restaurering.

Utskottet anser det således vara av central betydelse att det problemområde som ingående beskrivs i framför allt motion Bo244 (c) i fortsättningen ägnas större uppmärksamhet. Risker är annars mycket stora för samhällsekonomisk misshushållning vad gäller vatten- och avloppssystemet i många tätorter. Värdet på det svenska VA-nätet har uppskattats till ca 150–200 miljarder kronor. Nuvarande renoveringstakt om 150 milj. kr. per år är orimligt låg. Ett målmedvetet åtgärdsprogram för att undanröja ett framtida sammanbrott av VA-nätet måste därför utformas. Programmet bör inriktas på att fram till år 2000 förnya det VA-nät som anlagts före år 1965. Programmet bör inte enbart innefatta en inventering för att klarlägga behovet av underhåll när det gäller VA-nätet. Det måste också klarläggas hur kommunerna skulle kunna få ekonomiskt utrymme för insatserna. Därvid bör påpekas att kommunallagen ger kommunen rätt att ta ut avgifter som gör det möjligt att långsiktigt försvara investeringar på detta område. Bostadsutskottet är emellertid inte berett att, som föreslås i motioner från vänsterpartiet kommunisterna, förordas att lån och bidrag skall lämnas enligt de villkor som gäller för ROT-programmet för bostäder.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts om behovet av underhåll och förnyelse av VA-nätet bör riksdagen ge sin anslutning till centerpartiets partimotion Bo250 samt motionerna Bo217 (c) och Bo244 (c) och hos regeringen begära förslag med den inriktning som föreslås i dessa motioner. Detta innebär även att förslagen i motionerna Bo226 (vpk) och Bo239 (vpk) yrkande 2 till viss del får anses tillgodosedda.

dels att moment 49 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

BoU 1987/88:10

49. beträffande *program för VA-nätets restaurering m.m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo217, 1987/88:Bo244 samt 1987/88:Bo250 och med avslag på motionerna 1987/88:Bo226 och 1987/88:Bo239 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

49. Program för VA-nätets restaurering m.m. (mom. 49)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 48 börjar med "Även yrkanden" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Förslagen i de ovan redovisade motionerna avseende VA-nätets restaurering och underhållet av andra kommunala anläggningar och byggnader föranleder utskottet att göra följande överväganden. VA-sektorn omfattar tusentals mil ledningar och vattenverk samt reningsverk. Dessa anläggningar är i dag av mycket skiftande kvalitet och stora delar av VA-nätet är i omedelbart behov av underhåll och reparationer. Även underhållet av många offentliga anläggningar och byggnader är i dag kraftigt eftersatt.

Enligt bostadsutskottets mening kan det inte accepteras att brist på underhåll leder till att stora samhällsinvesteringar på sikt förstörs och samhällsservicen därigenom försämrats. Åtgärder bör därför vidtas utan dröjsmål för att ge kommunerna nödvändig stimulans att kraftigt förbättra underhållet av offentliga byggnader och anläggningar. Det är varken rimligt eller möjligt att begära att kommunerna ensamma skall svara för finansieringen. Staten bör därför ta sitt ekonomiska ansvar genom att utvidga det s.k. ROT-programmet till att omfatta även dessa åtgärder. Villkoren för lån och bidrag bör för den utvidgade ROT-sektorn utformas med ledning av nu gällande villkor för ombyggnad av bostäder. Räntebidrag till kommunerna bör emellertid kunna begränsas till hälften av vad som nu utgår.

Utskottets ovan redovisade ställningstaganden innebär en anslutning till vad som föreslagits i vänsterpartiet kommunisternas partimotioner Bo226 och Bo239 yrkande 2. Utskottets ställningstagande i frågan innebär även att förslagen i motionerna Bo217 (c), Bo244 (c) samt Bo250 (c) får anses vara tillgodosedda. Vad utskottet ovan anfört om ett program för VA-nätets restaurering och underhållet av offentliga byggnader bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 49 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

49. beträffande *program för VA-nätets restaurering m.m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo217, 1987/88:Bo226, 1987/88:Bo239 yrkande 2, 1987/88:Bo244 samt 1987/88:Bo250 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

50. Ändrade regler för lån och bidrag (mom. 50, motiveringen)

BoU 1987/88:10

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 48 börjar med "Bostadsutskottet vill" och på s. 49 slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser inte att underhållsåtgärder bör vara föremål för statliga subventioner vare sig genom ombyggnadslån eller med räntestöd som föreslås i vpk-motionen. I stället bör ett system med fastighetsanknutna reparationsfonder inrättas i enlighet med de förslag i bl.a. moderata samlingspartiets partimotion Bo211 som utskottet ovan behandlat. Skäl saknas således att ytterligare överväga vad som i motion Bo262 (vpk) föreslås. Motionen avstyrks.

51. Ändrade regler för lån och bidrag (mom. 50)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 48 börjar med "Bostadsutskottet vill" och på s. 49 slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Staten ger genom räntebidrag ett omfattande stöd till enskilda och allmännyttiga fastighetsägare för ombyggnad av flerbostadshus. Detta stöd bör naturligtvis förutsätta att de ombyggnadsåtgärder som vidtas ligger i de boendes intresse. Ombyggnaderna får inte heller leda till kraftiga hyreshöjningar. Enligt den beskrivning som ges i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo202 är emellertid dessa villkor långt ifrån alltid uppfyllda. De moderna husens underhållsbehov löses ibland med ombyggnadsåtgärder bara för att detta anses som ekonomiskt intressantare för fastighetsägarna. Dessa ombyggnader upplevs ofta som omotiverade och kan leda till såväl psykiska som ekonomiska påfrestningar för de boende.

Även bostadsutskottet har uppmärksammat att alltför omfattande ombyggnadsåtgärder ibland vidtas i den moderna bostadsbebyggelsen. Orsakerna står sannolikt att finna i de regler för lån och bidrag som tillämpas vid ombyggnad och reparation. Bostadsstyrelsen bör därför ges i uppdrag att se över dessa regler. Översynen bör inriktas på att förbättra villkoren för räntestöd vad gäller underhåll och reparation av flerbostadshusen så att de gäller även åtgärder i lägenheterna. Räntestödet bör därvid utformas så att det upplevs som lika fördelaktigt för fastighetsägarna som bostadslånen med sina räntebidrag. Detta förutsätter att villkoren för ombyggnadslån skärps så att underhåll aldrig får finansieras den vägen.

Vad utskottet ovan anför med anledning av vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo202 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 50 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

50. beträffande *ändrade regler för lån och bidrag*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo202 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

52. Hyresgästinflytandet över underhållet (mom. 51)

BoU 1987/88:10

Agne Hansson (c), Erling Bager (fp), Karl-Göran Biörsmark (fp) och Rune Thorén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 49 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "yrkandena 14 och 21" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har vid flera tillfällen ställt sig positivt till förslag om ett utökat hyresgästinflytande vid ombyggnad och underhåll. Enligt rådande ordning utövas emellertid detta inflytande av en hyresgästorganisation. Detta kan ibland leda till att de närmast berörda hyresgästernas intresse inte tas till vara på det sätt som de önskar. Utskottet anser därför att det hyresgästintyg som krävs för att ombyggnadslån skall beviljas fortsättningsvis bör utfärdas av hyresgästerna i den ombyggda fastigheten på det sätt som föreslås i folkpartiets partimotion Bo424 yrkande 14. En sådan ordning torde medverka till att ombyggnader sker med större varsamhet. Enligt utskottets mening är kravet på att hyresgästinflytandet skall utövas av hyresgästerna själva också en förutsättning för att de boende skall kunna ta ansvar för den egna bostaden.

Utskottet instämmer även i förslaget i motion Bo424 (fp) yrkande 21 om att lägenhetsinnehavarens tillstyrkan normalt skall krävas för ombyggnad inne i lägenheten. Det bör dock betonas att nödvändiga reparationsåtgärder på olika tekniska system, exempelvis byte av rörstammar, måste kunna genomföras utan att varje enskild lägenhetsinnehavare tar ställning i frågan.

Utskottets ovanstående överväganden med anledning av förslagen i folkpartiets partimotion Bo424 yrkandena 14 och 21 om hyresgästinflytandet över underhållet bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 51 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

51. beträffande *hyresgästinflytandet över underhållet*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo424 yrkandena 14 och 21 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

53. Hyresgästinflytandet över underhållet (mom. 51)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 49 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "yrkandena 14 och 21" bort ha följande lydelse:

Beslutet att införa hyresgästyttrande som villkor för ombyggnadslån fattades av riksdagen hösten 1986. Mot beslutet reserverade sig ledamöter från moderata samlingspartiet.

I folkpartiets partimotion Bo424 yrkande 21 tas nu frågan om hyresgästyttrandet åter upp. Det hävdas bl.a. att hyresgästinflytandet inte bör utövas av en organisation utan av de berörda hyresgästerna själva. Utskottet instämmer i denna principiella synpunkt. Det är således inte rimligt att beslutet om huruvida en fastighet skall byggas om eller inte kan komma att fattas av människor som inte ens bor i fastigheten. Det kan rent av vara så att de människor som bor i den berörda fastigheten inte ens är medlemmar i den organisation – hyresgästföreningen – som fattar beslutet för deras räkning.

Enligt utskottets mening föranleder de ovan redovisade förhållandena inte endast de överväganden om formerna för hyresgästytrandet som redovisas i folktopartimotionen utan leder snarast till slutsatsen att hela systemet med ett formellt hyresgästytrande som krav för ombyggnadslån kan ifrågasättas. Ombyggnaden av en fastighet är främst en angelägenhet för fastighetsägaren och berörda hyresgäster, som bäst sköts utan inblandning av vare sig organisationer eller myndigheter. Det bör i stället vara självklart att en fastighetsägare som avser att renovera sin fastighet skall informera berörda hyresgäster om sina planer. Hyresgästerna bör sedan själva få avgöra i vilken form de vill samråda och diskutera med fastighetsägaren.

Vad som ovan anförts med anledning av folktopartiets partimotion Bo424 innebär att utskottet anser att kravet på yttrande från hyresgästföreningen vid ombyggnad skall upphöra. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 51 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

51. beträffande *hyresgästinflytandet över underhållet*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo424 yrkandena 14 och 21 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

54. Ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar (mom. 52)

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m) och Rune Thorén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 49 börjar med "Även frågan" och slutar med "det anförda" bort ha följande lydelse:

Med anledning av ovanstående motionsyrkanden angående ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar vill utskottet anföra följande. Under de senaste åren har antalet smålägenheter minskat kraftigt samtidigt som efterfrågan på sådana ökat, inte minst därför att många ungdomar gärna efterfrågar mindre lägenheter vid sitt inträde på bostadsmarknaden. Att i en sådan situation med statliga medel subventionera en lägenhetssammanslagning är olämpligt. Redan när bostadsförbättringsprogrammet infördes restes kritik mot att inom programmets ram lån skulle kunna utgå för sammanslagning av lägenheter. Under den tid programmet funnits har det besannats att fog fanns för denna kritik.

Utskottet anser med hänvisning till vad som ovan anförts att ombyggnadslån fortsättningsvis inte skall utgå vid sammanslagningar av lägenheter. Detta ställningstagande innebär en anslutning till förslagen i motionerna Bo258 (c) yrkande 11 och Bo260 (c) yrkande 2 båda motionsyrkandena såvitt avser ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar. Förslagen i folktopartiets partimotion Bo424 yrkande 18 och i motion Bo264 (fp) yrkande 1 synes i huvudsak ha den inriktning som utskottet ovan förordat även om möjligheten till lån vid ombyggnader med lägenhetssammanslagningar hålls öppen i vissa undantagsfall. Utskottet vill inte förneka att det i det enskilda fallet kan finnas motiv att lägga samman lägenheter. Om en sammanläggning anses lämplig får emellertid finansieringen därav ske på den ordinarie kreditmark-

naden. I övrigt kan även yrkandena i folkpartiets partimotion Bo424 och i motion Bo264 (fp) angående lån vid lägenhetssammanslagningar anses vara tillgodosedda.

BoU 1987/88:10

Vad utskottet ovan anför bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 52 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

52. beträffande *ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar* att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo258 yrkande 11, 1987/88:Bo260 yrkande 2, båda motionsyrkandena såvitt nu är i fråga, 1987/88:Bo264 yrkande 1 samt 1987/88:Bo424 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

55. Ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar (mom. 52)

Erling Bager och Karl-Göran Biörsmark (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 49 börjar med "Även frågan" och slutar med "det anförda" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet instämmer i den kritik som förs fram i ovanstående motioner mot långivningen till ombyggnader som innebär lägenhetssammanslagningar. Många smålägenheter har försvunnit genom lägenhetssammanslagningar i samband med ombyggnader. Efterfrågan på små lägenheter har samtidigt ökat inte minst därför att många ungdomar gärna efterfrågar mindre lägenheter vid sitt inträde på bostadsmarknaden. Det är därför nödvändigt att vid saneringar spara smålägenheterna. Endast i undantagsfall, exempelvis i bostadsområden med helt övervägande andel smålägenheter, kan motiv finnas att lägga samman lägenheter. I normalfallet bör emellertid inte ombyggnadslån utgå till lägenhetssammanslagningar.

Vad utskottet ovan anför innebär en anslutning till vad som föreslagits i folkpartiets partimotion Bo424 yrkande 18 och motion Bo264 yrkande 1. Även förslagen i motionerna Bo258 (c) yrkande 11 och Bo260 yrkande 2 båda motionsyrkandena såvitt nu är i fråga, får därmed i huvudsak anses tillgodosedda.

dels att moment 52 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

52. beträffande *ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar* att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo258 yrkande 11, 1987/88:Bo260 yrkande 2, båda motionsyrkandena såvitt nu är i fråga, 1987/88:Bo264 yrkande 1 samt 1987/88:Bo424 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

56. Ombyggnadslån till underhåll och luxuösa ombyggnader (mom. 53)

BoU 1987/88:10

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Erling Bager (fp), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m) och Rune Thorén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 49 börjar med "Utskottets avstyrkande" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan även instämma i vad som i motion Bo260 (c) anförs angående ombyggnadslån till underhåll och alltför luxuösa ombyggnader. Det är angeläget att reglerna för ombyggnadslån inte är utformade på ett sådant sätt att en fastighetsägare kan komma i åtnjutande av lån för t.ex. löpande underhåll och mindre reparationer genom att dessa inordnas i större ombyggnad. Villkoren för ombyggnadslån måste också vara så utformade att ombyggnaden sker med varsamhet. Detta medför även att kostnaderna kan hållas nere och lägenheterna blir möjliga att efterfråga även av ungdomar och andra grupper med begränsade inkomster.

Vad utskottet nu med anledning av motion Bo260 (c) yrkande 2 såvitt nu är i fråga anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 53 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

53. beträffande *ombyggnadslån till underhåll och luxuösa ombyggnader*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo260 yrkande 2 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

57. Ombyggnadslån till vissa energisparåtgärder (mom. 56)

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 50 börjar med "Bostadsstyrelsens förslag" och slutar med "aktuell framöver" bort ha följande lydelse:

I budgetpropositionen väljer bostadsministern att avvakta med sitt ställningstagande till bostadsstyrelsens förslag med hänvisning till beredningen inom regeringskansliet av vissa frågor om elanvändning. I den energipolitiska propositionen (prop. 1987/88:90) som regeringen nyligen överlämnat till riksdagen finns emellertid inga förslag med den inriktning som bostadsstyrelsen föreslagit. Mot bakgrund av de stora energibesparingar som snarast måste komma till stånd inom bostadsbebyggelsen inför den förestående kärnkraftavvecklingen anser bostadsutskottet att eventuella ytterligare överväganden inom regeringskansliet inte kan avvaktas.

Ombyggnadslån till vissa energisparåtgärder kan för närvarande endast utgå om åtgärderna vidtas i samband med en ombyggnad och lämpligen bör samordnas med ombyggnadsåtgärderna. Kravet på att energisparåtgärderna skall samordnas med andra åtgärder har uppfattats som en otydlig regel som dels leder till komplicerad länehandläggning, dels innebär att angelägna energibesparande åtgärder inte kommer till stånd därför att behovet av en genomgripande ombyggnad inte föreligger. Förslaget om ändrade regler för

ombyggnadslån till vissa energisparåtgärder torde enligt utskottets mening undanröja dessa problem. En regeländring i enlighet med vad som föreslås i motion Bo216 (c) yrkande 2 bör därför snarast genomföras.

Utskottets ovan redovisade ställningstagande i frågan om ombyggnadslån till vissa energisparåtgärder bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 56 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

56. beträffande *ombyggnadslån till vissa energisparåtgärder*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo216 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

58. Avveckling av lånen till barnfamiljer för köp av egna hem (mom. 57)

Rolf Dahlberg (m), Erling Bager (fp), Knut Billing (m), Karl-Göran Björsmark (fp) och Bertil Danielsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 51 börjar med "Riksdagen fattade" och slutar med "yrkande 10 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Redan när förslaget om särskilda lån till flerbarnsfamiljer för förvärv av egna hem förelades riksdagen riktades invändningar från m och fp mot läneformen. Dessa invändningar kan enligt bostadsutskottets mening fortfarande resas. Som anförs i de nu behandlade motionerna (m) och (fp) är långivningen dels prisdrivande, dels behäftad med marginaleffekter på samma sätt som bostadsbidragen. Vad som behövs för att ge alla barnfamiljer möjlighet att välja en bostad efter sina behov är därför generella insatser som kommer alla barnfamiljer till godo. Utskottet vill i detta sammanhang också erinra om de goda möjligheter som i dag finns att erhålla lån på den normala kreditmarknaden till bl.a. förvärv av småhus.

Bostadsutskottet tillstyrker med hänvisning till de ovan anförda förslagen i folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 11 och i motion Bo247 (m) yrkande 10 om att de särskilda förvärvslånen för barnfamiljer skall avvecklas den 1 juli 1988.

dels att moment 57 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

57. beträffande *avveckling av lånen till barnfamiljer för köp av egna hem*
att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo230 yrkande 11 och 1987/88:Bo247 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

59. Utvärdering av långivningen till barnfamiljer för köp av egna hem (mom. 58, motiveringen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 51 börjar med "Vid sitt" och på s. 52 slutar med "Bo405 (s)" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan behandlat motionsförslag om en avveckling av de särskilda förvärvslånen den 1 juli 1988. Med hänvisning härtill avstyrks motion Bo405 (s).

60. Införandet av ett behovsprövat stöd för ungdomar vid förvärv av äldre egna hem (mom. 60, motiveringen)

BoU 1987/88:10

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 52 börjar med "Utskottet är" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet är för sin del inte berett att förorda införandet av ett statligt stöd i enlighet med förslaget i motionen. Förvärv av bostäder bör i stället underlättas, både för ungdomar och övriga grupper, genom att stimulera ett målinriktat sparande. Ett sådant bosparande bör stimuleras genom en högre ränta än för annat sparande. Vidare bör en skattefri premie kunna utgå under vissa förutsättningar. Utskottet återkommer emellertid till frågan om ett utökad bosparande i ett annat sammanhang. Motion Bo260 (c) yrkande 6 avstyrks sålunda.

61. Införandet av ett behovsprövat stöd för ungdomar vid förvärv av äldre egna hem (mom. 60)

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 52 börjar med "Utskottet är" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar den i motion Bo260 (c) framförda uppfattningen att det krävs ett effektivt åtgärdsprogram för att komma till rätta med ungdomens bostadsproblem på såväl kort som lång sikt. I detta åtgärdsprogram skall naturligtvis ingå både generella och mot ungdomarna direkt riktade åtgärder. Som en del i ett sådant program bör enligt utskottets mening ingå ett stöd till ungdomar för köp av egna hem i enlighet med förslaget i motion Bo260 (c) yrkande 6. Ett behovsprövat lån bör sålunda införas för ungdomars köp av egna hem. Reglerna för dessa lån bör motsvara dem som gäller de nyligen införda lånen vid flerbarnsfamiljers köp av äldre egna hem.

Vad utskottet nu med anslutning till förslaget i motion Bo260 (c) yrkande 6 anfört om ett behovsprövat stöd för ungdomars förvärv av egna hem bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 60 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

60. beträffande *införandet av ett behovsprövat stöd för ungdomar vid förvärv av äldre egna hem*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo260 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

62. Statliga lån vid köp av äldre egna hem (mom. 61, motiveringen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 52 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "nu anförda" bort ha följande lydelse:

Även i denna fråga hänvisas till det utökade bosparande som enligt utskottets mening bör komma till stånd. Det bör också understrykas att en

större rättvisa på bostadsmarknaden inte kan uppnås genom att utöka subventionssystemen till nya delmarknader. Tvärtom förutsätter en väl fungerande bostadsmarknad att huvuddelen av nuvarande subventioner successivt avvecklas. Därigenom uppnås den konkurrens på lika villkor mellan utbudet av äldre och nybyggda hus som motionärerna efterlyser. Motion Bo203 (c) såvitt nu är i fråga avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

63. Lån för bofast befolkning vid förvärv av bostadsfastigheter (mom. 62)

Rolf Dahlberg (m), Erling Bager (fp), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp) och Bertil Danielsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 53 börjar med "Vid sin" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Konkurrensen och trycket från fritidsintressena har, som framhålls i motion Bo246 (m), orsakat många problem i våra kust- och skärgårdssamhällen. Det kanske allvarligaste problemet är den avfolkning som blir en följd av att allt fler bostäder köps upp av fritidsboende. Den bofasta befolkningen har inte tillräcklig köpkraft för att kunna förvärva fastigheter som blir till salu. De trängs härigenom alltmer bort från kusten och kustsamhällena. Vad som behövs är därför åtgärder som på olika sätt säkrar de permanentboendes möjligheter att bo kvar i de samhällen som är utsatta för ett starkt tryck från fritidsintressena. Det gäller dels att ställa mark till förfogande för såväl ny permanentbebyggelse som fritidsbebyggelse, dels att ge den bofasta befolkningen samma lånemöjligheter vid köp av befintliga hus som vid nybyggnad. De förordade lånen bör bara utgå till på orten mantalsskrivna eller till personer som i samband med förvärvet skriver sig där. Flyttar låntagaren från den aktuella orten eller fastigheten skall lånen sägas upp.

Vad bostadsutskottet nu med anledning av motion Bo246 (m) yrkande I anfört om införandet av lån för bofast befolkning vid förvärv av bostadsfastigheter i skärgårdsområden och kustsamhällen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 62 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

62. *beträffande lån för bofast befolkning vid förvärv av bostadsfastigheter*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo246 yrkande I som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

64. Stöd till allmännyttiga bostadsföretag för fastighetsförvärv (mom. 63, motiveringen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 53 börjar med "Vid sin" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

De allmännyttiga bostadsföretagen måste naturligtvis verka på bostadsmarknaden på samma villkor som övriga fastighetsägare. Bostadsutskottet är mot bakgrund härav inte berett medverka till att det för dessa företag införs

särskilda förvärvslån som ytterligare skulle poängtera dessa företags särställning med avseende på de utgående bostadssubventionernas fördelning på fastighetsägare.

Med hänvisning till det nu anförda avstyrker utskottet motion Bo207 (vpk) yrkande 3.

BoU 1987/88:10

65. Stöd till allmännyttiga bostadsföretag för fastighetsförvärv (mom. 63)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 53 börjar med "Vid sin" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan betonat de allmännyttiga bostadsföretagens stora betydelse som ett av medlen för att genomföra den sociala bostadspolitik. För att de allmännyttiga företagen fullt ut skall kunna fylla denna sin roll måste de naturligtvis också tilldelas de instrument som behövs härför. Ett sådant instrument är enligt bostadsutskottets mening det stöd till allmännyttiga bostadsföretag för fastighetsförvärv som förordas i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo207 yrkande 3. Utskottet vill i detta sammanhang också erinra om att bostadskommittén föreslagit att de allmännyttiga bostadsföretagens ställning skall stärkas bl.a. genom införandet av ett stöd för dessa företags förvärv av äldre fastigheter. Som framhålls i motionen är förvärv särskilt angelägna i områden där allmännyttan har en liten andel av det totala antalet hyreslägenheter, t.ex. i större orters centrala delar. Sådana förvärv kan enligt bostadsutskottets mening motverka en omvandling till bostadsrätter och andelslägenheter samt motverka kontorisering av bostäder. Härigenom skulle det bli lättare för hushåll som inte kan göra stora kapitalinsatser att få en bostad. Samtidigt stärks allmännyttans prisledande roll i bruksvärdesystemet.

Vad bostadsutskottet nu med anledning av vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo207 yrkande 3 anført om införande av ett stöd till allmännyttiga bostadsföretag för fastighetsförvärv bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 63 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

63. beträffande *stöd till allmännyttiga bostadsföretag för fastighetsförvärv*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo207 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

66. Lån med låg garanterad ränta vid kommunala förköp (mom. 64, motiveringen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 54 börjar med "Bostadsutskottet vill" och slutar med "motion Bo215 (s)" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet anser att förköpslagen är obehövlig och därför kan upphävas. Kommunerna kan ändå genom expropriationslagen ta i anspråk

den mark som verkligen behövs för angelägna allmänna ändamål. Något behov av att, som föreslås i motionen, med statliga medel subventionera kommunernas fastighetsaffärer föreligger inte. Motion Bo215 (s) avstyrks.

67. Lån med låg garanterad ränta vid kommunala förköp (mom. 64)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 54 börjar med "Bostadsutskottet vill" och slutar med "motion Bo215 (s)" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion Bo215 (s) utgör den kommunala förköpsrätten ett viktigt inslag i kommunernas arbete med bostadsförsörjningen. Genom förköpsrätten har kommunerna givits möjlighet att aktivt verka på bostadsmarknaden och säkra att saluförda bostadsfastigheter kommer till användning på ett för bostadsförsörjningen så bra sätt som möjligt. I det ekonomiska läge som de flesta kommuner i dag befinner sig i har dessa dock inte ekonomiska möjligheter att i önskvärd omfattning utnyttja sin förköpsrätt. Enligt bostadsutskottets mening bör kommunerna ges sådana möjligheter. Utskottet kan sålunda ställa sig bakom förslaget i motion Bo215 (s) yrkande 1 om att lån med låg garanterad ränta bör införas vid kommunala förköp. I enlighet med motionens yrkande 2 bör dessutom dessa lån kunna övertas av de allmännyttiga bostadsföretagen vid en vidareförsäljning till dem av förköpta fastigheter.

Vad bostadsutskottet nu med anledning av motion Bo215 (s) anfört om lån vid kommunala förköp bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 64 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

64. beträffande *lån med låg garanterad ränta vid kommunala förköp* att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo215 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

68. Avveckling av hyresrabatterna (mom. 65)

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Erling Bager (fp), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m) och Rune Thorén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 54 börjar med "Som framgår" och på s. 55 slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Redan i samband med riksdagens beslut hösten 1982 om att införa temporära stimulansåtgärder bl.a. i form av statsbidrag för hyresrabatter restes invändningar mot regeringsförslaget i motioner från m, fp och c. Därvid anfördes att eventuella stimulansåtgärder avseende bostadsbyggandet borde ges en inriktning som innebär att produktionen kommer att avse bostäder som verkligen efterfrågas. Även om inga fler bostadshus blivit berättigade till hyresrabatter sedan utgången av år 1985 finns det enligt bostadsutskottets mening anledning hävda att statsbidragsgivningen avseende redan utgående rabatter bör upphöra per den 1 juli 1988.

Vad utskottet nu med anledning av folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 5 samt motionerna Bo247 (m) yrkande 8 och Bo258 (c) yrkande 8, det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga, anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 65 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

65. beträffande *avveckling av hyresrabatterna*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo230 yrkande 5, 1987/88:Bo247 yrkande 8 och 1987/88:Bo258 yrkande 8, det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

69. Avveckling av återflyttningsbidragen (mom. 66)

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Erling Bager (fp), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m) och Rune Thorén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 55 börjar med "De skäl" och slutar med "skall avvecklas" bort ha följande lydelse:

Redan när förslaget om införande av återflyttningsbidragen förelades riksdagen hösten 1986 riktades invändningar häremot i motioner (m), (fp) och (c). Vad som i dessa motioner anförts om att bidragen kan komma att motverka varsamma ombyggnader och medverka till att den byggande blir mindre observant på möjligheterna att hålla kostnaderna nere äger fortsatt giltighet. Det kan sålunda med fog hävdas att återflyttningsbidragen på sikt kan komma att innebära en ytterligare ökning av boendekostnaderna.

Med hänvisning till det ovan anförda och mot bakgrund av behovet av besparingar på statsbudgeten bör enligt bostadsutskottets mening återflyttningsbidragen avvecklas fr.o.m. den 1 juli 1988. Vad utskottet nu med anledning av folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 9 samt motionerna Bo247 (m) yrkande 7 och Bo258 (c) yrkande 8, det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga, anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 66 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

66. beträffande *avveckling av återflyttningsbidragen*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo230 yrkande 9, 1987/88:Bo247 yrkande 7 och 1987/88:Bo258 yrkande 8, det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

70. Avveckling av nybyggnadsbidragen (mom. 67)

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Erling Bager (fp), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m) och Rune Thorén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 55 börjar med "Även i" och slutar med "Bo247 (m) yrkande 6" bort ha följande lydelse:

Avsikten med att införa nybyggnadsbidragen var att genom bidragen

förverkliga bostadsbyggnadsprojekt som annars inte skulle ha kommit till stånd. Även om en förhållandevis kort tid förflutit sedan bidragen infördes finns det inga tecken på att de på något avgörande sätt skulle ha påverkat de obalanser som finns på dagens bostadsmarknad. Vad som behövs för att komma till rätta med dessa problem är inte nya subventioner utan åtgärder av ett betydligt mera grundläggande slag.

Förutom de ovan redovisade invändningarna mot nybyggnadsbidragen kan de enligt bostadsutskottets mening dessutom komma att verka kostnads-höjande. Utskottet delar med hänvisning till det nu anförda uppfattningen i folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 10 och motion Bo247 (m) yrkande 6 om att nybyggnadsbidragen bör avvecklas fr.o.m. den 1 juli 1988. Vad utskottet nu anført bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 67 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

67. beträffande *avveckling av nybyggnadsbidragen*
att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo230 yrkande 10 och 1987/88:Bo247 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

71. Avveckling av ungdomsbostadsstödet (mom. 68)

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Erling Bager (fp), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m) och Rune Thorén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 56 börjar med "Ungdomsbostadsstödet infördes" och slutar med "Bo258 (c) yrkande 10" bort ha följande lydelse:

Det våren 1987 beslutade ungdomsbostadsstödet är ännu ett exempel på hur regeringen genom stimulanser och punktinsatser försöker komma till rätta med grundläggande obalanser på bostadsmarknaden. Ungdomsbostadsstödet har knappast inneburit att några nya lägenheter tillkommit. Vad som behövs är i stället genomgripande åtgärder som ger verkliga förbättringar och som innebär att grunden läggs för en bostadspolitik med en helt ny inriktning. Genom att skapa en fungerande bostadsmarknad löser man också ungdomens bostadsfråga på det bästa sättet.

Med hänvisning till det nu anförda förordar utskottet att ungdomsbostadsstödet avvecklas fr.o.m. den 1 juli 1988 i enlighet med vad som föreslås i folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 8 samt i motionerna Bo247 (m) yrkande 5 och Bo258 (c) yrkande 10. Vad utskottet nu anført bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 68 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

68. beträffande *avveckling av ungdomsbostadsstödet*
att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo230 yrkande 8, 1987/88:Bo247 yrkande 5 och 1987/88:Bo258 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

72. Tilläggslån för ändrad lägenhetssammansättning (mom. 69)

BoU 1987/88:10

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Erling Bager (fp), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Bertil Danielsson (m) och Rune Thorén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 57 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "nu anförda" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar de synpunkter som framförs i de ovan redovisade motionerna. I dagens läge, med stor brist på bl.a. bostäder för ungdomar på vissa orter, är det angeläget att bevara smålägenheter. Lägenhetssammanslagningar innebär också omfattande och dyra ombyggnadsåtgärder som leder till höga boendekostnader. Det är inte rimligt att med starkt subventionerade tilläggslån stimulera sådana åtgärder. Utskottet instämmer således i förslagen i motionerna Bo228 (m) yrkande 1, Bo247 (m) yrkande 14 och Bo258 (c) yrkande 11 såvitt nu är i fråga, om att möjligheten att erhålla tilläggslån för ändrad lägenhetssammansättning snarast bör avskaffas.

Vad utskottet ovan anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 69 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

69. *beträffande tilläggslån för ändrad lägenhetssammansättning*
att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo228 yrkande 1, 1987/88:Bo247 yrkande 14 och 1987/88:Bo258 yrkande 11, det sistnämnda yrkandet såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

73. Antalet ramar (mom. 70)

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 57 börjar med "Bostadsutskottet kan" och på s. 58 slutar med "yrkande 12" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar de farhågor som framförs i motion Bo258 (c) om att tilläggslångivningen för byggsador riskerar att minska om de av regeringen föreslagna förändringarna genomförs. I ett läge då antalet rapporterade byggsador kraftigt ökar skulle en sådan utveckling vara olycklig. En erforderlig prioritering av det stöd som kan utgå för att åtgärda byggsador förutsätter sannolikt att dessa tilläggslån inte avräknas från samma ram som stödet för andra typer av ombyggnadsåtgärder. Regeringens förslag om att reducera antalet ramar för tilläggslångivningen bör mot denna bakgrund avvisas. Utskottet ställer sig således bakom yrkande 12 i motion Bo258 (c) som innebär att den indelning i tre olika ramar för tilläggslångivningen som gäller under innevarande budgetår även fortsättningsvis skall tillämpas. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att moment 70 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

70. *beträffande antalet ramar*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo258 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

Under förutsättning av bifall till reservation 72

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 58 börjar med "Även yrkande" och slutar med "30 år tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Det av bostadsutskottet ovan tillstyrkta förslaget att tilläggslån inte längre skall utgå för ändrad lägenhetssammansättning innebär att de härigenom frigjorda medlen kan användas för andra ändamål. Riksdagen har de två senaste åren på bostadsutskottets förslag beslutat om höjningar av ramen för kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse. Behovet av medel för insatser på detta område överstiger emellertid fortfarande den tillgängliga ramen för beslut om tilläggslån. Enligt utskottets mening är det mot denna bakgrund lämpligt att i förhållande till regeringens förslag öka ramen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse med 11 milj. kr. Medlen bör i första hand användas till ett ökat stöd för grundförstärkning av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och arkeologiska undersökningar i samband med bostadsbyggande. Eftersom tilläggslån inte längre bör utgå för ändrad lägenhetssammansättning kan den nya ramen för åtgärder i hus som är yngre än 30 år i förhållande till regeringens förslag minskas med motsvarande 11 milj. kr., utan att möjligheten att ge stöd till övriga åtgärder förändras.

Vad utskottet ovan anfört med anledning av motion Bo228 (m) yrkande 2 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 71 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

71. beträffande *ramarnas storlek*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo228 yrkande 2 samt med avslag på regeringens förslag och motion 1987/88:Bo258 yrkandena 13, 14 och 15 för budgetåret 1988/89

a) medger att ramen för de antikvariska myndigheternas tillstyrkanden av tilläggslån eller förhöjt låneunderlag till kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse m.m. fastställs till 126 000 000 kr.,

b) medger att beslut om tilläggslån till åtgärder i bostadshus som är yngre än 30 år får meddelas inom en ram om 104 000 000 kr.,

75. Ramarnas storlek (mom. 71)

Under förutsättning av bifall till reservation 73

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 58 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "30 år tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan avstyrkt regeringens förslag om att begränsa antalet ramar för tilläggslångivning m.m. till två. Detta ställningstagande innebar att utskottet anslöt sig till de synpunkter i frågan som redovisas i motion Bo258 (c). I samma motion redovisas förslag om storleken på de tre ramar för tilläggslån som således enligt bostadsutskottets mening skall användas även under det kommande budgetåret. Förslagen avseende

ramarnas storlek utgår från de behovsbedömningar som redovisats av de handläggande myndigheterna. Bostadsstyrelsen har således redovisat behov av ökade ramar avseende både kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och byggsador. Ramen för bostadshus yngre än 30 år har däremot ansetts ligga på en lämplig nivå.

Utskottet anser att såväl stödet till kulturhistoriskt värdefull bebyggelse som stödet till åtgärder i den del av bostadsbeståndet som drabbats av omfattande byggsador måste ges en omfattning som bättre svarar mot behoven. Utskottet har mot denna bakgrund under de två senaste åren förordat ökning av ramen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. I likhet med vad som föreslås i motion Bo258 (c) anser utskottet att det även i år är motiverat att utöka denna ram. Utskottet ansluter sig även till förslaget att öka ramen för byggsador med 20 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår.

Vad utskottet nu anfört innebär en anslutning till förslagen i motion Bo258 (c) yrkandena 13, 14 och 15 angående storleken på ramarna för tilläggsån m.m. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det anförda innebär således att regeringens förslag avstyrks. Även yrkande 2 i motion Bo228 (m) avstyrks. Detta förslag utgår från användningen av endast två ramar enligt det regeringsförslag som utskottet redan avstyrkt.

dels att moment 71 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

71. beträffande *ramarnas storlek*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:258 yrkandena 13, 14 och 15 samt med avslag på regeringens förslag och motion 1987/88:Bo228 yrkande 2 för budgetåret 1988/89

a) medger att de antikvariska myndigheternas tillstyrkanden av sådana ombyggnader av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse som bör komma i fråga för förhöjt låneunderlag och tilläggsån bestäms till 110 000 000 kr.,

b) medger att beslut om tilläggsån som avser åtgärder för att avhjälpa byggsador och byggfel eller grundförstärkning får meddelas inom en ram av 60 000 000 kr.,

c) medger att beslut om tilläggsån till åtgärder i bostadshus som är yngre än 30 år får meddelas inom en ram av 100 000 000 kr.,

76. Delramen för arkeologiska undersökningar (mom. 72)

Agne Hansson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m) och Rune Thorén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 58 börjar med "Beträffande det" och på s. 59 slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Beträffande det förslag som förs fram i motion Bo228 (m) om en utvidgning av delramen för arkeologiska undersökningar vill utskottet anför följande.

Bostadsutskottet ställde sig föregående år (BoU 1986/87:10) bakom förslaget att genom tilläggsån ge stöd till arkeologiska undersökningar i samband med bostadsbyggande. Vissa tecken tyder nu på att den delram om

2,5 milj. kr. som får disponeras för detta ändamål är otillräcklig. Enligt utskottets mening är det mycket angeläget att arkeologiska undersökningar i samband med bostadsbyggande kommer till stånd i erforderlig omfattning. Det är en angelägenhet för hela samhället att på detta sätt kartlägga vårt kulturarv. Kostnadsansvaret för undersökningarna bör således inte åvila enskilda byggherrar och fastighetsägare utan medel bör kunna anvisas inom ramen för tilläggs lån till kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Vad utskottet nu anfört innebär en anslutning till förslaget i motion Bo228 (m) yrkande 3 om att delramen för arkeologiska undersökningar i samband med bostadsbyggande bör utökas till högst 5 milj. kr. Om delramen under löpande budgetår inte fullt ut behöver användas för detta ändamål bör liksom i dag återstående medelsram kunna användas för övriga ändamål inom ramen för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Regeringens förslag avstyrks sålunda.

dels att moment 72 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

72. *beträffande delram för arkeologiska undersökningar*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Bo228 yrkande 3 och med avslag på regeringens förslag i budgetpropositionen medger att under budgetåret 1988/89 högst 5 000 000 kr. av ramen för de antikvariska myndigheternas tillstyrkanden av tilläggs lån eller förhöjt låneunderlag till kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse m.m. får disponeras för tilläggs lån till arkeologiska undersökningskostnader i samband med bostadsbyggande.

77. Reglerna för tilläggs långivningen (mom. 74)

Under förutsättning av bifall till reservation 51

Tore Claeson (vpk) anser.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 59 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan (avsnitt 4.6.2) ställt sig bakom förslaget i motion Bo202 (vpk) om ändrade regler för lån och bidrag vid ombyggnad och reparation. Dessa förslag kan emellertid få vissa icke önskvärda konsekvenser i miljonprogramsområdena, särskilt för de fastigheter som ägs av allmännyttiga bostadsföretag. Behovet av att på olika sätt bygga färdigt hastigt uppförda bostadsområden kan således innebära stora kostnader som inte rimligen kan betalas fullt ut av vare sig bostadsföretaget eller hyresgästerna, även i de fall då endast helt nödvändiga åtgärder vidtas.

Tilläggs lånet är den stödform som skapats för att finansiera nödvändiga åtgärder som inte kan bäras av bostadshusen i ombyggt skick. Om möjligheterna att få vanliga bostadslån begränsas på det sätt utskottet ovan föreslagit kan behovet av tilläggs lån öka. Användningen av tilläggs lån kan i vissa fall bli nödvändig i syfte att hålla hyrorna på en rimlig nivå.

Bostadsstyrelsen bör enligt utskottets mening mot denna bakgrund och i enlighet med vad som föreslås i motion Bo232 (vpk) ges i uppdrag att se över reglerna för tilläggs lån. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 74 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

BoU 1987/88:10

74. beträffande *reglerna för tillägglångivningen*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo232 som sin mening
ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

78. Kostnaden för bostadsanpassningsbidraget (mom. 78)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 61 börjar med "När bostadsutskottet" och slutar med "nu anförda" bort ha följande lydelse:

Med anledning av förslaget i motion Bo231 (vpk) yrkande 1 vill bostadsutskottet anföra följande. Utskottet har vid upprepade tillfällen understrukt att en anpassning av bostäderna så att alla äldre och handikappade kan bo kvar hemma så länge som de önskar är en angelägen uppgift för samhället att stimulera. Rättigheten för alla att få bo hemma så länge som möjligt i sin invanda miljö måste naturligtvis gälla oavsett var i landet man bor. Nyligen infördes emellertid finansieringsregler med krav på kommunal delfinansiering som kan äventyra denna rättighet och leda till olika regeltillämpningar i olika delar av landet. Den kommunala delfinansieringen kommer också att slå särskilt hårt mot vissa redan utsatta kommuner. Detta gäller speciellt i vissa glesbygdsregioner där andelen äldre i befolkningen är betydligt större än i landet som helhet. Mot bl.a. denna bakgrund har det från olika håll uttryckts oro för att enskilda kommuner fortsättningsvis kommer att tillämpa mer restriktiva regler vid behandlingen av ansökningar eller avstå från att informera om möjligheterna till bidrag.

Enligt utskottets mening är det självklart att rätten till bostadsanpassningsbidrag inte får göras beroende av kommuntillhörighet eller resp. kommuns ekonomiska situation. Som ovan anförts kan en ordning där man lägger kostnader på kommunerna för de viktiga anpassningsåtgärderna komma att innebära att denna rättighet eftersätts. Utskottet föreslår mot denna bakgrund att den kommunala delfinansieringen av bostadsanpassningsbidragen snarast bör avskaffas och staten åter svara för hela kostnaden.

Vad utskottet ovan anfört med anledning av motion Bo231 (vpk) yrkande 1 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 78 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

78. beträffande *kostnaden för bostadsanpassningsbidraget*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo231 yrkande 1 som
sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

79. Stödet till hissinstallationer (mom. 79)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 61 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Med anledning av motion Bo245 (s) vill utskottet anföra följande. En god tillgänglighet är, som utskottet vid flera tillfällen understrukt, en av grundförutsättningarna för att alla på lika villkor skall kunna välja sitt

boende. I hus med många våningar är hiss en nödvändighet för att uppnå denna tillgänglighet. Hissinstallationer i äldre fastigheter är dyrbara och medför, trots det samhälleliga stöd som kan utgå, att i sista hand hyresgästerna drabbas av ökade boendekostnader. Ett annat problem är att hissbidragets konstruktion, med kommunal delfinansiering som förutsättning, har medfört att kommunerna inte i tillräcklig omfattning hävdar hisskrayet vid ombyggnader. Kommunernas otillräckliga krav på tillgängligheten i vissa bostadsområden kommer att få återverkningar i årtionden framåt. Handikappade och äldre personer utesluts på detta sätt från ett normalt boende i det vanliga bostadsbeståndet. En sådan utveckling kan enligt utskottets mening inte accepteras.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts anser utskottet att ett ökat stöd från samhället vid hissinstallationer bör övervägas. Vidare bör en annan fördelning av samhällets stöd övervägas, så att bidrag för tillgänglighetsfrämjande åtgärder som hissinstallationer helt finansieras av staten. En sådan ansvarsfördelning skulle sannolikt leda till att kommunerna i större utsträckning hävdade angelägna tillgänglighetskrav. Vad utskottet nu med anledning av motion Bo245 (s) anförd bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 79 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

79. beträffande *stödet till hissinstallationer*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo245 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anförd.

80. Ekonomiska villkoren för radonbidraget (mom. 80)

Agne Hansson (c), Tore Claesson (vpk) och Rune Thorén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 62 börjar med "Bostadsutskottet anser" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet hälsar med tillfredsställelse att regeringen nu lägger fram förslag om bidrag för radonåtgärder. Behovet av ett bidrag för att stimulera saneringsåtgärder i radondrabbade hus har länge förelegat. Enligt utskottets mening är emellertid inte villkoren för bidraget utformade på ett sådant sätt att den nödvändiga effekten av bidraget uppnås. Vad gäller de ekonomiska villkoren för bidraget anser utskottet således att den övre gränsen bör höjas till 25 000 kr. Detta är en förutsättning för att fullt bidrag skall kunna utgå även i de fall då mer komplicerade saneringsåtgärder måste vidtas för att uppnå erforderlig sänkning av radondotterhalten. Regeringens förslag om bidragsandel och lägsta bidrag som bör utgå kan dock bifallas.

Förslaget i motion Bo529 (fp) om ett schablonbidrag skulle enligt utskottets mening leda till en mindre lämplig användning av tillgängliga resurser för radonåtgärderna. Vissa fastighetsägare skulle med denna modell bli överkompenserade för vidtagna åtgärder medan andra skulle få stå för en stor del av kostnaden själva. Motion Bo529 (fp) avstyrks såvitt nu är i fråga. Förslaget i motionen om ett lägre gränsvärde avseende radondotterhalten vid bidrag behandlas nedan.

Vad utskottet nu anförd med anledning av motion Bo243 (c) yrkande 7 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 80 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

BoU 1987/88:10

80. beträffande *ekonomiska villkoren för radonbidraget*
att riksdagen med anledning av regeringens förslag såvitt nu är i fråga
samt motion 1987/88:Bo243 yrkande 7 och med avslag på motion
1987/88:Bo529 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till
känna vad utskottet anfört.

81. Gränsvärden för radonbidraget (mom. 81)

Erling Bager och Karl-Göran Biörsmark (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 62 börjar med "Inte heller"
och på s. 63 slutar med "för radonbidraget" bort ha följande lydelse:

I frågan om gränsvärden för radonbidraget kan bostadsutskottet instämma
i de principiella synpunkter som förs fram i flera motioner om att villkoren för
bidraget inte får vara för restriktivt utformade. Utskottet är emellertid inte
berett att nu definitivt förorda andra gränsvärden än dem regeringen
föreslagit. Det bör emellertid ankomma på regeringen att överväga ett lägre
gränsvärde för bidrag framöver än det provisoriska gränsvärdet för hälsovåd-
lighet på 400 Bq/m³. I dessa överväganden bör förutom rent medicinska och
ekonomiska skäl för ett visst gränsvärde även beaktas den oro för radonet
som många drabbade husägare känner. Utskottet kommer i samband med att
anslagsfrågorna nedan behandlas även föreslå att medel ställs till regeringens
förfogande för att genomföra en eventuell sänkning av gränsen för radonbi-
draget.

Vad utskottet ovan anfört med anledning av folkpartiets partimotion
Bo230 yrkande 16 och regeringens förslag såvitt nu är i fråga får även anses
innebära att förslagen i motionerna Bo243 (c) yrkande 8 och Bo529 (fp) såvitt
nu är i fråga till viss del tillgodoses.

dels att moment 81 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

81. beträffande *gränsvärden för radonbidraget*
att riksdagen med anledning av regeringens förslag såvitt nu är i fråga
och motionerna 1987/88:Bo230 yrkande 16, 1987/88:Bo243 yrkande 8
samt 1987/88:Bo529, den sistnämnda motionen såvitt nu är i fråga,
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

82. Gränsvärden för radonbidraget (mom. 81)

Agne Hansson och Runc Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 62 börjar med "Inte heller"
och på s. 63 slutar med "för radonbidraget" bort ha följande lydelse:

I frågan om gränsvärdet för radonbidraget instämmer utskottet i de
synpunkter som förs fram i motion Bo243 (c). Radonet utgör en osynlig fara
med långsiktiga och allvarliga konsekvenser. Risken för allvarliga följder av
att bo i radonhus upphör naturligtvis inte plötsligt vid ett av myndigheterna
bestämt gränsvärde för hälsovådlighet. Mot denna bakgrund bör stor hänsyn
tas till de boendes egna riskbedömningar. För att minska oron för hälsorisker
bör därför bidrag kunna utgå vid lägre radonhalter än det nuvarande

provisoriska gränsvärdet för hälsovådlighet på 400 Bq/m³. Utskottet tillstyrker förslagen i motionerna Bo243 (c) yrkande 7 och Bo529 (fp), den sistnämnda motionen såvitt nu är i fråga, om att bidrag för radonåtgärder bör kunna utgå i hus med radondotterhalter på över 200 Bq/m³. Utskottets ställningstagande får även anses innebära att förslaget i motion Bo230 (fp) yrkande 16 kan anses vara tillgodosett. Regeringens förslag avstyrks såvitt nu är i fråga.

dels att moment 81 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

81. *beträffande gränsvärden för radonbidraget*
att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo230 yrkande 16, 1987/88:Bo243 yrkande 8 och 1987/88:Bo529, den sistnämnda motionen såvitt nu är i fråga, samt med avslag på regeringens förslag såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

83. Kartläggning av radonförekomsten (mom. 82)

Agne Hansson (c), Tore Claeson (vpk) och Rune Thorén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 63 börjar med "Vad gäller" och slutar med "sålunda avslås" bort ha följande lydelse:

Bostadsministern anför i budgetpropositionen att den viktigaste uppgiften sedan radonbidraget väl har införts blir att finna de hus där åtgärder bör sättas in. Utskottet delar denna uppfattning. Till skillnad från bostadsministern anser emellertid utskottet att kommunerna måste stimuleras i detta arbete. Hittillsvarande erfarenheter av omfattningen av kommunernas kartlägningsarbete stärker denna slutsats. Bostadsutskottet tillstyrker sålunda förslaget i motion Bo243 yrkande 6 om att regeringen ges i uppdrag att utarbeta närmare regler för ett samlat saneringsprogram som syftar till en fullständig kartläggning av förekomsten av radon i bostäder. Frågan om medel för att genomföra saneringsprogrammet kommer utskottet att behandla i samband med övriga anslagsfrågor.

dels att moment 82 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

82. *beträffande kartläggning av radonförekomsten*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo243 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

84. Saneringsprogram för flerbostadshusen (mom. 83)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 63 börjar med "Beträffande det" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet vill med anledning av förslaget i motion Bo521 (vpk) om ett saneringsprogram för radonåtgärder i flerbostadshusen anföra följande. Utskottet har som framgått ovan ställt sig positivt till att regeringen nu lagt fram förslag om bidrag för radonåtgärder i egnahem. Förslag saknas emellertid i budgetpropositionen om motsvarande åtgärder i flerbostadshusen. Behovet av insatser är naturligtvis lika stort i denna del av bostadsbe-

ståndet. Det kan därför inte accepteras om hyresgästerna glömts bort och att inga statliga initiativ tas för åtgärder i flerbostadshusen. Riksdagen bör mot denna bakgrund ställa sig bakom förslaget i motion Bo521 (vpk) och hos regeringen begära förslag om ett saneringsprogram för att komma till rätta med radonproblemet i flerbostadshusen.

dels att moment 83 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

83. *beträffande saneringsprogram för flerbostadshusen*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo521 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

85. Ramen för beslut om förnyelsebidrag (mom. 84)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 64 som börjar med "Enligt den" och slutar med "budgetåret 1988/89" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet instämmer i den uppfattning som redovisas i motion Bo247 (m) angående vilka överväganden som bör ligga till grund för beslut om förnyelse och förbättringar i olika bostadsområden. Förbättringar av boendemiljön är ofta företagsekonomiskt lönsamma att vidta eftersom de ökar ett bostadsområdes attraktionsvärde. Sådana satsningar bör rimligen komma till stånd utan statligt stöd. Satsningar som inte ger företagsekonomisk utdelning bör över huvud taget inte förverkligas. Denna typ av avvägningar bör bostadsföretagen få göra utan att beslutssituationen snedvrids genom att staten subventionerar vissa typer av åtgärder. Bostadsföretagen måste själva ta ansvar för fattade beslut och finna varaktiga lösningar för framtiden. Utskottet anser mot denna bakgrund att inga förnyelsebidrag bör utgå efter den 30 juni 1988.

Den inställning som utskottet nu givit uttryck för innebär en anslutning till motion Bo247 yrkande 12. Regeringens förslag om ram för beslut om förnyelsebidrag avstyrks sålunda.

dels att moment 84 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

84. *beträffande ramen för beslut om förnyelsebidrag*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Bo247 yrkande 12 och med avslag på regeringens förslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

86. Förnyelsebidragens begränsning till allmännyttiga bostadsföretag (mom. 85, motiveringen)

Under förutsättning av bifall till reservation 85

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 64 börjar med "De allmännyttiga" och på s. 65 slutar med "bakgrund avstyrkas" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar motionärernas principiella inställning att de allmännyttiga bostadsföretagen inte med statliga lån och bidrag bör favoriseras på bekostnad av övriga bostadsföretag. Förslaget i folkpartiets partimotion

Bo230 yrkande 18 om förnyelsebidragens användning avstyrks emellertid med hänvisning till att utskottet ovan uttalat sig för en avveckling av denna bidragsform.

BoU 1987/88:10

87. Förnyelsebidragens begränsning till allmännyttiga bostadsföretag (mom. 85)

Erling Bager och Karl-Göran Biörsmark (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 64 börjar med "De allmännyttiga" och på s. 65 slutar med "bakgrund avstyrkas" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet tillstyrker förslaget i folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 18 om att förnyelsebidragen bör utgå oberoende av om bostadsföretaget är allmännyttigt eller ej. Enligt bostadsutskottets mening finns inga skäl att begränsa bidragsgivningen till att enbart avse de allmännyttiga bostadsföretagens fastighetsbestånd. Det bör enligt utskottets mening vara behoven i det aktuella området som styr bidragsgivningen och inte företagsformen.

dels att moment 85 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

85. beträffande *förnyelsebidragens begränsning till allmännyttiga bostadsföretag*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo230 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

88. Reglerna för förnyelsebidrag (mom. 86, motiveringen)

Under förutsättning av bifall till reservation 85

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 65 börjar med "Med anledning" och slutar med "motionärerna angivit" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till att utskottet ovan föreslagit att förnyelsebidragen skall avskaffas avstyrks även motion Bo220 (s).

89. Eftergift av hyresförlustlån (mom. 87)

Rolf Dahlberg (m), Erling Bager (fp), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp) och Bertil Danielsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 65 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

För hyresförlustlånen gäller mycket förmånliga ränte- och amorteringsvillkor. Enligt bostadsutskottets mening föreligger inget skäl att ytterligare subventionera de bostadsföretag som uppbär hyresförlustlån genom att helt efterskänka lånen. Utskottet instämmer således i förslagen i motionerna Bo230 (fp) yrkande 17 och Bo247 (m) yrkande 11 om att eftergift av hyresförlustlån inte bör beviljas efter den 30 juni 1988.

87. beträffande *eftergift av hyresförlustlån*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Bo230 yrkande 17 och 1987/88:Bo247 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

90. Riktade energibidrag (mom. 88)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 66 börjar med "Riksdagens beslut" och slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

I och med den förestående avvecklingen av kärnkraftsprogrammet kommer de energipolitiska övervägandena om våra bostäders utformning och uppvärmning att få en central betydelse. I avvaktan på beslut om vilka ytterligare åtgärder som måste vidtas för att inom rimlig tid genomföra avvecklingen bör det riktade energibidraget återinföras den 1 juli 1988. Reglerna för bidrag bör vara samma som gällde under budgetåret 1986/87. Överväganden om anslag för det återinförda bidraget behandlas av utskottet i samband med övriga anslagsfrågor.

Utskottets ställningstagande i denna fråga innebär en anslutning till förslaget i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo222 yrkande 1. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 88 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

88. beträffande *riktade energibidrag*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo222 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

91. Kommunernas energirådgivning (mom. 90)

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 67 börjar med "Bostadsutskottet behandlade" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Med anledning av vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo222 yrkande 2 vill utskottet anföra följande. På regeringens förslag upphörde det statliga bidraget till den kommunala energirådgivningen i och med utgången av 1985. Sedan dess har många aktiva energirådgivare omplacerats eller fått delvis andra uppgifter då kommunerna inte haft eller ansett sig ha haft råd att behålla den kommunala energirådgivningen sedan statens stöd upphört. Bostadsutskottet finner det oroväckande att den kompetens som under flera år byggts upp i kommunerna, för att bl.a. kunna ge råd till såväl allmänheten som kommunala organ om hur energihushållningen kunde förbättras, nu är på väg att försvinna. Detta sker samtidigt som tendenser finns till minskat intresse för energihushållning.

Enligt bostadsutskottets mening kommer emellertid den kommunala energirådgivningen även fortsättningsvis att ha en mycket viktig funktion i energisparverksamheten. Betydelsen av rådgivning kommer snarast att öka i

samband med den förestående kärnkraftsavvecklingen och de energipolitiska konsekvenser som den för med sig. Det är därför angeläget att stödet till kommunernas energirådgivning snarast återupprättas.

Vad utskottet ovan anfört innebär en anslutning till förslaget i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo222 yrkande 2 om att statsbidraget till kommunernas energirådgivning bör återinföras. Enligt utskottets mening bör således riksdagen begära att regeringen snarast lägger fram ett förslag om ett sådant bidrag. Finansieringsfrågan återkommer utskottet till i samband med att anslaget för bidrag till energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet behandlas.

dels att moment 90 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

90. beträffande *kommunernas energirådgivning*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo222 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

92. Reglerna för stöd till fukt- och mögelskadade hus (mom. 91)

Agne Hansson (c), Erling Bager (fp), Karl-Göran Biörsmark (fp) och Rune Thorén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 67 börjar med "Förslagen i" och på s. 68 slutar med "informationskampanjen avvaktas" bort ha följande lydelse:

Fonden för fukt- och mögelskadade hus tillskapades år 1986 i syfte att ge stöd till fastighetsägare som drabbats av mögelskador. Behovet av ett sådant stöd var redan vid detta tillfälle väldokumenterat. Därefter har flera ytterligare bostadsområden med omfattande mögelskador upptäckts. Trots detta har ansökningarna om stöd inte ökat utan tvärtom minskat. Denna utveckling måste uppfattas som oroande och föranleda överväganden om stödets utformning. Kritik har också från flera håll riktats mot villkoren för stöd. Även handläggningsrutinerna har kritiserats, och ansökningarna uppges i många fall ha tagit orimligt lång tid i anspråk. Enligt bostadsutskottets mening talar således flera skäl för att reglerna för stöd från fonden för fukt- och mögelskadade hus bör ses över i enlighet med vad som föreslås i motion Bo243 (c) yrkande 10. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 91 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

91. beträffande *reglerna för stöd till fukt- och mögelskadade hus*
att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Bo243 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

93. Anslag till vissa lån till bostadsbyggande (mom. 92)

Under förutsättning av bifall till reservation 26

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 68 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "förslag tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan tillstyrkt förslaget i motion Bo247 (m) om att räntelånen skall avvecklas. Vad i motionens yrkande 1 såvitt nu är fråga förordats om anslag till vissa lån till bostadsbyggande tillstyrks med hänvisning härtill. Regeringens förslag avstyrks.

BoU 1987/88:10

dels att moment 92 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

92. beträffande *anslag till vissa lån till bostadsbyggande*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Bo247 yrkande 1 såvitt nu är i fråga och med anledning av motion 1987/88:Bo230 yrkande 1 samt med avslag på regeringens förslag till *Vissa lån till bostadsbyggande* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 10 000 000 kr.,

94. Anslag till vissa lån till bostadsbyggande (mom. 92)

Under förutsättning av bifall till reservation 26

Erling Bager och Karl-Göran Biörsmark (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 68 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "förslag tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan tillstyrkt de förslag som grundar det i motion Bo230 yrkande 1 framlagda förslaget till anslag till vissa lån till bostadsbyggande utom såvitt avser de s.k. förvärvstilläggen. Anslagsberäkningen bör göras i enlighet härmed.

dels att moment 92 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

92. beträffande *anslag till vissa lån till bostadsbyggande*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Bo247 yrkande 1 såvitt nu är i fråga och med anledning av motion 1987/88:Bo230 yrkande 1 samt med avslag på regeringens förslag till *Vissa lån till bostadsbyggande* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 10 000 000 kr.,

95. Anslag till räntebidrag (mom. 93)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 32, 35, 58, 68, 69 och 70

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 69 börjar med "Utskottet har" och slutar med "förslag tillstyrks" bort ha följande lydelse:

De förslag om minskade räntebidrag som förs fram i motion Bo247 (m) har ovan tillstyrkts av utskottet. Även den anslagsberäkning som gjorts i motionen tillstyrks. En besparing om 664 milj. kr. uppnås för nästa budgetår i förhållande till regeringens förslag.

dels att moment 93 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

93. beträffande *anslag till räntebidrag*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Bo247 yrkande 9, med anledning av motion 1987/88:Bo230 yrkande 3 samt med avslag på regeringens förslag och motionerna 1987/88:Bo207 yrkande 5 och 1987/88:Bo239 yrkande 3 till *Räntebidrag m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag om 15 136 000 000 kr.,

96. Anslag till räntebidrag (mom. 93)

BoU 1987/88:10

Under förutsättning av bifall till reservationerna 31, 35, 41, 58, 68, 69 och 70

Erling Bager och Karl-Göran Biörsmark (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 69 börjar med "Utskottet har" och slutar med "förslag tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet har anslutit sig till vad i motioner från folkpartiet föreslagits om eftergift av räntelån, bidrag till hyresrabatter, extra upptrappning inom räntebidragssystemet, avskaffande av kvarboendegaranti, nybyggnadsbidrag och ortskoefficienter.

En anslutning till dessa förslag innebär att anslagsberäkningen bör göras i enlighet med förslaget i folkpartiets partimotion Bo230. Ett bifall till detta förslag innebär en besparing för nästa budgetår om 480 milj. kr. jämfört med regeringens förslag.

dels att moment 93 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

93. beträffande *anslag till räntebidrag*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Bo230 yrkande 3, med anledning av motion 1987/88:Bo247 yrkande 9 samt med avslag på regeringens förslag och motionerna 1987/88:Bo207 yrkande 5 och 1987/88:Bo239 yrkande 3 till *Räntebidrag m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 15 320 000 000 kr.,

97. Anslag till räntebidrag (mom. 93)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 30 och 49

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 69 börjar med "Utskottet har" och slutar med "förslag tillstyrks" bort ha följande lydelse:

En tillstyrkan av förslagen i vänsterpartiet kommunisternas motioner om den garanterade räntan för de allmännyttiga bostadsföretagen samt om ett utvidgat ROT-program innebär att räntebidragsanslaget bör beräknas i enlighet med vad i motionerna Bo207 (vpk) och Bo239 (vpk) förordats.

dels att moment 93 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

93. beträffande *anslag till räntebidrag*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag, motionerna 1987/88:Bo207 yrkande 5 och 1987/88:Bo239 yrkande 3 samt med avslag på motionerna 1987/88:Bo230 yrkande 3 och 1987/88:247 yrkande 9 till *Räntebidrag m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 16 450 000 000 kr.,

Under förutsättning av bifall till reservation 81

Erling Bager och Karl-Göran Biörsmark (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 69 börjar med "De förslag" och slutar med "bostadsförbättringsverksamhet tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan ställt sig bakom förslaget i folkpartiets partimotion Bo230 yrkande 16 om att ett lägre gränsvärde för erhållande av radonbidrag än 400 Bq/m³ bör övervägas. Utskottet tillstyrker mot denna bakgrund även yrkande 15 i samma motion med innebörden att 10 milj. kr. utöver regeringens förslag bör anslås till det aktuella anslaget för att finansiera de ytterligare radonåtgärder som kan behöva vidtas med anledning av dessa överväganden avstyrks således.

dels att moment 94 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

94. beträffande *anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Bo230 yrkande 15 och med anledning av regeringens förslag samt med avslag på motionerna 1987/88:Bo231 yrkande 2 och 1987/88:Bo243 yrkande 9 till *Viss bostadsförbättringsverksamhet m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag om 263 000 000 kr.,

99. Anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet (mom. 94)

Under förutsättning av bifall till reservation 83

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 69 börjar med "De förslag" och slutar med "bostadsförbättringsverksamhet tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Ett förslag i motion Bo243 (c) om ett saneringsprogram mot radon i bostäder, med syfte att bl.a. genomföra en fullständig kartläggning av radonförekomsten, har ovan tillstyrkts av utskottet. För finansieringen av detta program föreslås i samma motions yrkande 9 att 20 milj. kr. utöver regeringens förslag anslås till det nu aktuella anslaget. Även detta förslag tillstyrks av utskottet.

dels att moment 94 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

94. beträffande *anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Bo243 yrkande 9 och med anledning av regeringens förslag samt motion 1987/88:Bo230 yrkande 15 och med avslag på motion 1987/88:Bo231 yrkande 2 till *Viss bostadsförbättringsverksamhet m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag om 273 000 000 kr.,

100. Anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet (mom. 94)

BoU 1987/88:10

Under förutsättning av bifall till reservationerna 78 och 83

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 69 börjar med "De förslag" och slutar med "bostadsförbättringsverksamhet tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan med anledning av ett förslag i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo231 förordat att staten åter skall svara för hela kostnaden för bostadsanpassningsbidraget. Det aktuella anslaget bör med hänvisning härtill ökas med 50 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag i enlighet med vad som föreslås i motionens yrkande 2.

Utskottet har ovan också tillstyrkt ett förslag i motion Bo243 (c) om ett saneringsprogram mot radon i bostäder. För finansieringen av detta program föreslås i samma motions yrkande 9 att 20 milj. kr. utöver regeringens förslag anslås till det nu aktuella anslaget. Även detta förslag tillstyrks av utskottet. Med hänvisning till de två motionsyrkanden angående det nu aktuella anslaget som utskottet givit sin anslutning till föreslår således utskottet att anslaget till viss bostadsförbättringsverksamhet bör förhöjas med 70 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

dels att moment 94 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

94. beträffande *anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet* att riksdagen med anledning av regeringens förslag och motionerna 1987/88:Bo230 yrkande 15, 1987/88:Bo231 yrkande 2 och 1987/88:Bo243 yrkande 9 till *Viss bostadsförbättringsverksamhet m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag om 323 000 000 kr.,

101. Anslag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter (mom. 95)

Under förutsättning av bifall till reservation 89

Rolf Dahlberg (m), Erling Bager (fp), Knut Billing (m), Karl-Göran Biörsmark (fp) och Bertil Danielsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 69 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan tillstyrkt förslagen i folkpartiets partimotion Bo230 och i motion Bo247 (m) om att hyresförlustlån fortsättningsvis inte bör medges. Det aktuella anslaget kan därför minskas med 20 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag enligt vad som föreslås i samma motioner. Utskottet tillstyrker sålunda motionerna Bo230 (fp) yrkande 14 och Bo247 (m) yrkande 13. Regeringsförslaget avstyrks.

dels att moment 95 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

BoU 1987/88:10

95. beträffande *anslag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter*

att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Bo230 yrkande 14 och 1987/88:Bo247 yrkande 13 samt med avslag på regeringens förslag till *Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag om 60 000 000 kr.,

102. Anslag till bidrag till energibesparande åtgärder (mom. 96)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 90 och 91

Tore Claeson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 70 börjar med "Det förslag" och slutar med "energibesparande åtgärder" bort ha följande lydelse:

Förslagen i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo222 om att återinföra statsbidrag till den kommunala energirådgivningen samt möjligheten till riktade energibidrag under det kommande budgetåret har ovan tillstyrkts av bostadsutskottet. Med hänvisning härtill tillstyrks även det nu aktuella förslaget i motion Bo222 (vpk) yrkande 3 om ett i förhållande till regeringsförslaget höjt anslag till energibesparande åtgärder.

dels att moment 96 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

96. beträffande *anslag till bidrag till energibesparande åtgärder* att riksdagen med anledning av regeringens förslag och motion 1987/88:Bo222 yrkande 3 till *Bidrag till energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag om 200 000 000 kr.,

103. Anslag till information och utbildning (mom. 97)

Rolf Dahlberg, Knut Billing och Bertil Danielsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 70 börjar med "Bostadsutskottet kan" och slutar med "tillstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar de synpunkter som förs fram i motion Bo247 (m) yrkande 20 angående regeringens motivering av anslagets storlek. Anslaget kan således minskas enligt vad som föreslås i motionsyrkandet. Detta innebär att regeringens förslag avstyrks.

dels att moment 97 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

97. beträffande *anslag till information och utbildning* att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Bo247 yrkande 20 och med avslag på regeringens förslag till *Information och utbildning m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag om 10 500 000 kr.,

1. Avveckling av de administrativa begränsningarna av byggandets omfattning

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anför:

Den koncentrationsinriktade politik som bedrivits under de senaste åren har gett upphov till kraftiga obalanser i fråga om tillgången på bostäder, arbete och service i landets olika delar. Vi delar mot bakgrund härav uppfattningen att åtgärder måste vidtas för att minska de klara tendenser till överhettning som finns på koncentrationsorterna, dvs. i första hand i våra storstäder. De begränsade åtgärder som hittills vidtagits är dock inte tillräckliga, utan skall bara ses som kortsiktiga. Vad som behövs för att på sikt komma till rätta med problemen är i stället en offensiv närings- och regionalpolitik baserad på en decentralistisk grundsyn. Härefter ingår också bostadspolitiska åtgärder anpassade efter målsättningen att skapa balans mellan olika regioner.

2. Riktade energibidrag och kommunernas energirådgivning

Agne Hansson och Rune Thorén (båda c) anför:

I betänkandet behandlas och avstyrks motionsyrkanden (vpk) med förslag om att de riktade energibidragen och stödet till den kommunala energirådgivningen skall återinföras. Centerpartiet delar visserligen i princip de synpunkter som förs fram i dessa yrkanden men vi har ändå valt att i detta sammanhang inte avge reservation. Centerpartiets inställning i frågan redovisas i stället i partiets motion med anledning av regeringens energiproposition (prop. 1987/88:90) som för närvarande bereds av näringsutskottet. Vi anser att de nu aktuella frågorna bättre kan behandlas i detta bredare energipolitiska perspektiv. I detta sammanhang föreslår således centerpartiet både återinfört bidrag till kommunal energirådgivning och olika former av stöd till energihushållningsåtgärder i bostäder.

Motionsyrkandenas behandling

BoU 1987/88:10

Bilaga

Motion nr	Yrkande nr	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan nr	Reservation nr
Bo202		48	50	50, 51
Bo203		50, 52	54, 61	62
Bo207	1	37	25	30
	2	37	25	30
	3	53	63	64, 65
	4	26	9	12, 13
	5	69	93	95-97
Bo208		24	6	
Bo210		44	39	
Bo211	8	39	33	37
	10 a	35	23	28
	10 b	35	23	28
	10 c	38	30	35
	11	38	30	35
	13	47	47	47
	15	43	37	40
	20	42	36	39
Bo213	1	45	41	
	2	45	41	
Bo215	1	54	64	66, 67
	2	54	64	66, 67
Bo216	1	50	55	
	2	50	56	57
Bo217		48	49	48, 49
Bo219		46	45	
Bo220		65	86	88
Bo221		48	48	
Bo222	1	66	88	90
	2	67	90	91
	3	70	96	102
Bo223		45	42	
Bo225		46	46	46
Bo226		48	49	48, 49
Bo228	1	57	69	72
	2	58	71	74, 75
	3	58	72	76
Bo230	1	68	92	93, 94
	2	33	20, 21	26
	3	69	93	95-97
	4	38	29	34
	5	54	65	68
	6	38	30	35
	7	38	26	31
	8	56	68	71
	9	55	66	69
	10	55	67	70
	11	51	57	58
	12	44	40	42
	13	43	38	41
	14	69	95	101
	15	69	94	98-100
	16	62	81	81, 82
	17	65	87	89
	18	64	85	86, 87
Bo231	1	61	78	78
	2	69	94	98-100
Bo232		59	74	77
Bo233		23	4	6
Bo234		60	77	
Bo235		21	1	1-3

Motion nr	Yrkande nr	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan nr	Reservation nr
Bo239	2	48	49	48, 49
	3	69	93	95-97
Bo240		31	18	24, 25
Bo241		30	15	
Bo243	4	45	43	43
	6	63	82	83
	7	62	80	80
	8	62	81	81, 82
	9	69	94	98-100
	10	67	91	92
Bo244		48	49	48, 49
Bo245		61	79	79
Bo246	1	53	62	63
Bo247	1	33, 68	20, 92	26, 93, 94
	2	38	30	35
	3	47	47	47
	4	38	27	32
	5	56	68	71
	6	55	67	70
	7	55	66	69
	8	54	65	68
	9	69	93	95-97
	10	51	57	58
	11	65	87	89
	12	64	84	85
	13	69	95	101
	14	57	69	72
	20	70	97	103
Bo248	1	28	10	14, 15
	2	25	7	8, 9
	5	42, 43	36, 37	39, 40
Bo249	1	47	47	47
	3	42, 43	36, 37	39, 40
Bo250		48	49	48, 49
Bo251		22	2	4
Bo252		36	24	29
Bo257		35	23	28
Bo258	1	39	33	37
	2	41	35	38
	4	34	22	27
	5	39	31	36
	8	55	66	69
	9	38	28	33
	10	56	68	71
	11	49, 57	52, 69	54, 55, 72
	12	57	70	73
	13	58	71	74, 75
	14	58	71	74, 75
	15	58	71	74, 75
	18	42	36	39
Bo259		59	73	
Bo260	1	28	10	14, 15
	2	49	52, 53	54-56
	3	46	44	44, 45
	4	29	12	18, 19
	5	28	11	16, 17
	6	52	60	60, 61
Bo262	1	35	23	28
	3	28	10	14, 15
	4	31	16	22
	7	52	59	
	8	66	89	

Motion nr	Yrkande nr	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan nr	Reservation nr
Bo264	1	49	52	54, 55
	2	24	5	7
Bo265		28	10	14, 15
Bo405		51	58	59
Bo413	2	26	8	10, 11
Bo421		32	19	
Bo424	1	25	7	8, 9
	9	39	33	37
	11	42	36	39
	12	43	37	40
	14	49	51	52, 53
	18	49	52	54, 55
	19	23	3	5
	21	49	51	52, 53
	22	21	1	1-3
	23	36	24	29
Bo431	1	39	33	37
	4	28	10	14, 15
	7	31	17	23
Bo508		66	89	
Bo510		29	13	20
Bo513	2	30	14	21
Bo521		63	83	84
Bo529		62	80, 81	80-82

Sammanfattning	1
1 Propositionen	1
2 Motionerna	3
3 Statistiska uppgifter om bostadsförsörjningen m. m.	12
3.1 Bostadsbeståndet	12
3.2 Bostadsproduktionen	13
3.3 Byggnadskostnader	16
3.4 Bostadsmarknadsläget	17
3.5 Bostadskostnaderna	18
4 Utskottet	19
4.1 Bostadspolitikens utformning och inriktning m. m.	19
4.1.1 Översyn av bostadspolitiken m. m.	19
4.1.2 Bostadsbyggandets regionala fördelning m. m. ...	22
4.1.3 Bostädernas fördelning på upplåtelseformer m. m.	25
4.1.4 Bostadsförsörjningen för vissa grupper	27
4.1.5 Vissa övriga frågor avseende bostadsförsörjning- en m. m.	31
4.2 Vissa äldre låneformer	33
4.3 Bostadslånesystemets utformning	34
4.4 Räntebidrag	35
4.4.1 Gällande ordning m. m.	35
4.4.2 Kostnadsneutralitet i boendet	36
4.4.3 Den garanterade räntan m. m.	37
4.4.4 Förslag i budgetpropositionen om ändringar i räntebidragssystemet	39
4.4.5 Slopande av räntebidrag vid övertagande av fas- tigheter ägda av allmännyttiga bostadsföretag ...	39
4.5 Vissa förutsättningar och villkor för bostadslån m. m.	40
4.5.1 Låneandelen för vissa hyres- och bostadsrättshus	40
4.5.2 Ändrade villkor m. m. för lån finansierade av Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag	40
4.5.3 Mark- och konkurrensvillkoren	42
4.5.4 Ortskoefficienterna	43
4.5.5 Lånevillkor m. m. i övrigt	44
4.6 Reparation, om- och tillbyggnad	47
4.6.1 ROT-programmets omfattning m. m.	47
4.6.2 Vissa frågor angående ombyggnadslån m. m.	48
4.7 Stöd för fastighetsförvärv m. m.	51
4.7.1 Stöd till barnfamiljer för köp av egna hem	51
4.7.2 Stöd för förvärv av egna hem i övrigt	52
4.7.3 Stöd för fastighetsförvärv i övrigt	53
4.8 Vissa temporära bostadsstöd	54
4.8.1 Hyresrabatter	54
4.8.2 Återflyttningsbidrag och nybyggnadsbidrag	55
4.8.3 Ungdomsbostadsstöd	55

4.9	Tilläggslån m. m.	56
4.10	Viss bostadsförbättring m. m.	59
4.10.1	Bostadsanpassningsåtgärder m. m.	59
4.10.2	Finansiering av radonåtgärder	61
4.11	Åtgärder i områden med stor andel outhyrda lägenheter ..	63
4.12	Energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m.	66
4.13	Anslag	68
4.13.1	Anslag till vissa lån till bostadsbyggande	68
4.13.2	Anslag till räntebidrag	68
4.13.3	Anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet m. m.	69
4.13.4	Anslag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m.	69
4.13.5	Anslag till bidrag till energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m. m.	70
4.13.6	Anslag till information och utbildning m. m.	70
4.13.7	Anslag i övrigt	70
4.14	Hemställan	70

Reservationer

1	Översyn av bostadspolitiken (m)	77
2	Översyn av bostadspolitiken (fp)	78
3	Översyn av bostadspolitiken (c)	79
4	Bostadspolitikens inriktning och omfattning (vpk)	80
5	Avveckling av de administrativa begränsningarna av byggandets omfattning (m, fp)	81
6	Ombyggnadsverksamheten (m)	81
7	Bostadsbyggandet i Stockholms län (m)	82
8	Åtgärder för att stimulera omvandling från hyresrätt till bostads- rätt (s)	82
9	Åtgärder för att stimulera omvandling från hyresrätt till bostads- rätt (vpk)	83
10	Åtgärder för att motverka omvandling från hyresrätt till bostads- rätt (s)	83
11	Åtgärder för att motverka omvandling från hyresrätt till bostads- rätt (vpk)	83
12	Försäljning av äldre hus ägda av allmännyttiga bostadsföretag (s)	84
13	Försäljning av äldre hus ägda av allmännyttiga bostadsföretag (vpk)	84
14	Åtgärder för att lösa ungdomens bostadssituation (m, fp)	85
15	Åtgärder för att lösa ungdomens bostadssituation (c)	86
16	Samverkan för ett eget boende (m)	86
17	Samverkan för ett eget boende (c)	87
18	Ekonomiska stimulanser för att initiera byggandet av mindre lägenheter (m)	87
19	Ekonomiska stimulanser för att initiera byggandet av mindre lägenheter (c)	88
20	Boende särskilt anpassat för allergiker (c)	88

21	Eget boende för handikappade (fp, c)	89
22	Bostadsförmedlingens roll för bostadsförsörjningen (m)	90
23	Avveckling av bostadsförsörjningslagen (m)	90
24	Kostnadsutvecklingen i bostadsbyggandet (m)	90
25	Kostnadsutvecklingen i bostadsbyggandet (vpk)	91
26	Avveckling av räntelånen (m, fp)	91
27	Förtida inlösen av statliga lån (c)	92
28	Lånesystemets utformning (m, c)	92
29	Kostnadsneutralitet i boendet (m, fp)	93
30	Den garanterade räntan för allmännyttiga bostadsföretag (vpk)	94
31	Extra upptrappningar (fp)	94
32	Räntebidragen till vissa underhållslån (m)	95
33	Lägre räntebidrag för ombyggnader inom ROT-programmet m. m. (m, c)	95
34	Lägre räntebidrag för ombyggnad och underhåll (m, fp)	95
35	Räntebidrag till hus byggda före år 1975 (m, fp)	96
36	Räntebidrag vid tillbyggnad av vissa egnahem (c)	96
37	Slopande av räntebidrag vid övertagande av allmännyttiga bo- stadsföretags fastigheter (m, fp, c)	97
38	Villkoren för lån finansierade av SBAB (c)	97
39	Markvillkoret (m, fp, c)	98
40	Konkurrensvillkoret (m, fp)	98
41	Avveckling av ortskoefficienterna (fp, c)	99
42	Avveckling av lägestilläggen (fp)	99
43	Lånebestämmelser för att främja ett miljöriktigt byggande m. m. (c)	100
44	Låneregler som ökar tillgången på små lägenheter (m)	100
45	Låneregler som ökar tillgången på små lägenheter (c)	101
46	Bostadslån till vätgasutrustning (vpk)	101
47	Avveckling av ROT-programmet (m)	102
48	Program för VA-nätets restaurering m. m. (c)	103
49	Program för VA-nätets restaurering m. m. (vpk)	104
50	Ändrade regler för lån och bidrag (m)	105
51	Ändrade regler för lån och bidrag (vpk)	105
52	Hyresgästinflytandet över underhållet (fp, c)	106
53	Hyresgästinflytandet över underhållet (m)	106
54	Ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar (m, c)	107
55	Ombyggnadslån vid lägenhetssammanslagningar (fp)	108
56	Ombyggnadslån till underhåll och luxuösa ombyggnader (m, fp, c)	109
57	Ombyggnadslån till vissa energisparåtgärder (c)	109
58	Avveckling av lånen till barnfamiljer för köp av egnahem (m, fp)	110
59	Utvärdering av långivningen till barnfamiljer för köp av egnahem (m)	110
60	Införandet av ett behovsprövat stöd för ungdomar vid förvärv av äldre egnahem (m)	111
61	Införandet av ett behovsprövat stöd för ungdomar vid förvärv av äldre egnahem (c)	111

62	Statliga lån vid köp av äldre egna hem (m)	111
63	Lån för bofast befolkning vid förvärv av bostadsfastigheter (m, fp)	112
64	Stöd till allmännyttiga bostadsföretag för fastighetsförvärv (m)	112
65	Stöd till allmännyttiga bostadsföretag för fastighetsförvärv (vpk)	113
66	Lån med låg garanterad ränta vid kommunala förköp (m)	113
67	Lån med låg garanterad ränta vid kommunala förköp (vpk)	114
68	Avveckling av hyresrabatterna (m, fp, c)	114
69	Avveckling av återflyttningsbidragen (m, fp, c)	115
70	Avveckling av nybyggnadsbidragen (m, fp, c)	115
71	Avveckling av ungdomsbostadsstödet (m, fp, c)	116
72	Tillägglån för ändrad lägenhetssammansättning (m, fp, c)	117
73	Antalet ramar (c)	117
74	Ramarnas storlek (m)	118
75	Ramarnas storlek (c)	118
76	Delramen för arkeologiska undersökningar (m, c)	119
77	Reglerna för tillägglångivningen (vpk)	120
78	Kostnaden för bostadsanpassningsbidraget (vpk)	121
79	Stödet till hissinstallationer (vpk)	121
80	Ekonomiska villkoren för radonbidraget (c, vpk)	122
81	Gränsvärden för radonbidraget (fp)	123
82	Gränsvärden för radonbidraget (c)	123
83	Kartläggning av radonförekomsten (c, vpk)	124
84	Saneringsprogram för flerbostadshusen (vpk)	124
85	Ramen för beslut om förnyelsebidrag (m)	125
86	Förnyelsebidragens begränsning till allmännyttiga bostadsföretag (m)	125
87	Förnyelsebidragens begränsning till allmännyttiga bostadsföretag (fp)	126
88	Reglerna för förnyelsebidrag (m)	126
89	Eftergift av hyresförlustlån (m, fp)	126
90	Riktade energibidrag (vpk)	127
91	Kommunernas energirådgivning (vpk)	127
92	Reglerna för stöd till fukt- och mögelskadade hus (fp, c)	128
93	Anslag till vissa lån till bostadsbyggande (m)	128
94	Anslag till vissa lån till bostadsbyggande (fp)	129
95	Anslag till räntebidrag (m)	129
96	Anslag till räntebidrag (fp)	130
97	Anslag till räntebidrag (vpk)	130
98	Anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet (fp)	131
99	Anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet (c)	131
100	Anslag till viss bostadsförbättringsverksamhet (vpk)	132
101	Anslag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter (m, fp)	132
102	Anslag till bidrag till energibesparande åtgärder (vpk)	133
103	Anslag till information och utbildning (m)	133

Särskilda yttranden

BoU 1987/88:10

1	Avveckling av de administrativa begränsningarna av byggandets omfattning (c)	134
2	Riktade energibidrag och kommunernas energirådgivning (c) ..	134

Bilaga

Motionsyrkandenas behandling	135